

T.C.

**AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

SALNAMELERE GÖRE KONYA EREĞLİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE İNCE

DANIŞMAN

DOÇ. DR. SELAHATTİN SATILMIŞ

AKSARAY 2023

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

SALNAMELERE GÖRE KONYA EREĞLİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE İNCE

DANIŞMAN
DOÇ. DR. SELAHATTİN SATILMIŞ

AKSARAY 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 24 (yirmi dört) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Merve

Soyadı : İNCE

Anabilim Dalı : Tarih

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Salnamelere Göre Konya Ereğlisi

İngilizce Adı : Konya Ereğlisi According to Yearbooks

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Merve İNCE

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Merve İNCE tarafından hazırlanan “Salnamelere Göre Konya Ereğlisi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Danışman: (Doç. Dr. Üyesi Selahattin SATILMIŞ)

(Tarih Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: (Prof. Dr. Taner ASLAN)

(Tarih Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: (Doç. Dr. Üyesi İsmail BÜLBÜL)

(Tarih Anabilim Dalı, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 11/04/2023

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih ve..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza.....

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SALNAMELERE GÖRE KONYA EREĞLİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Merve İnce, Aksaray 2023

ÖZET

Sahip olduğu coğrafi ve özel konumu neticesinde birçok medeniyete ev sahipliği yapan Ereğli, Konya vilayeti salnamelerinin yayınlandığı 1868-1914 tarihleri arasındaki dönemde, Konya vilayetine bağlı olan Konya sancağının on kazasından biridir. 1868-1869 yıllarında Ereğli kazası, kaza merkezi, Karapınar ve Divle nahiyelerinden oluşmaktadır. Bu sırada Konya sancağının en büyük kazalarından biri olan Ereğli, 1870 yılında Karapınar nahiyesinin kaza olmasıyla birlikte kapladığı alan ve nüfus bakımından küçülmüştür. Karasal bir iklime sahip olan kaza, çeşitli bağ ve bahçeleri ile ziraate uygundur. Su bakımından zengin olması sayesinde ekili araziler, akarsular ve yeraltı sularından beslenmiştir. Ereğli kazasında hayvancılık da yaygındır. Osmanlı Devleti'nde seferlerin batıya doğru yönelmesiyle birlikte gayrimüslim nüfusunun artışı Ereğli kazasının demografik yapısının değişmesinde etkili olmuştur. Bu çalışmada 1868-1914 yılları arasında Ereğli kazasının tarihi, coğrafyası, demografik, idari, eğitim ve ekonomik yapıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bilim Kodu: 116114

Anahtar Kelimeler: Ereğli, Konya, Salname, Demografik, İdari Yapı

Sayfa Adedi : 92

Danışman: Doç. Dr. Selahattin SATILMIŞ

AKSARAY UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KONYA EREGLI ACCORDING TO YEARBOOKS

Master Thesis

Merve İnce, Aksaray 2023

ABSTRACT

Ereğli, which has hosted many civilizations as a result of its geographical and special location, is one of the ten districts of the Konya sanjak, which was connected to the Konya province during the period between 1868-1914, when the Konya province yearbooks were published. In the years 1868-1869, Ereğli district consisted of the district center, Karapınar and Divle sub-districts. Meanwhile, Ereğli, one of the biggest districts of the Konya sanjak, shrank in terms of area and population with the Karapınar township becoming a district in 1870. Kaza, which has a continental climate, is suitable for agriculture with its various vineyards and gardens. Thanks to its richness in water, cultivated lands were fed by streams and groundwater. Animal husbandry is also common in Ereğli district. In the Ottoman Empire, the increase in the non-Muslim population with the westward direction of the expeditions was effective in the change of the demographic structure of the Ereğli district. In this study, the history, geography, demographic, administrative, educational and economic structures of the Ereğli district between 1868-1914 were tried to be revealed.

Science Code : 116114

Keywords: Ereğli, Konya, Salname, Demographic, Administrative

Page Number : 92

Supervisor : Doç. Dr. Selahattin SATILMIŞ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	1
TABLolar LİSTESİ.....	3
ŞEKİLLER LİSTESİ	5
HARİTALAR LİSTESİ.....	6
KISALTMALAR.....	7
GİRİŞ	8
I. BÖLÜM.....	14
EREĞLİ KAZASININ TARİHİ VE COĞRAFYASI	14
1.1. Ereğli Kazasının Tarihi	14
1.2. Ereğli Kazasının Coğrafyası	16
II. BÖLÜM	19
EREĞLİ KAZASININ DEMOGRAFİK YAPISI	19
2.1. Ereğli Kazasının Genel Nüfus Durumu	20
2.2. Ereğli Kazasının Köyleri.....	29
III. BÖLÜM	37
EREĞLİ KAZASININ İDARİ YAPISI.....	37
3.1. Kaza İdare Meclisi	38
3.1.1. Ereğli Kazasında Görev Yapan Kaymakamlar	38

3.1.2. Ereğli Kazasında Görev Yapan Müftüler	41
3.1.3. Ereğli Kazasında Görev Yapan Mal Müdürleri	42
3.1.4. Ereğli Kazası Tahrirat ve İdare Meclisi Katipleri, Mal ve Tahrirat Müdürleri	43
3.1.5. Ereğli Kazasında Görev Yapan Evkaf Muhasebeci Vekilleri.....	45
3.1.7. Ereğli Kazasında Görev Yapan Tapu Katipleri	45
3.1.8. Ereğli Kazasında Görev Yapan Sandık Eminleri.....	46
3.1.8. Ereğli Kazası İdare Meclisinin Seçilmiş Üyeleri.....	48
3.2. Ereğli Kazası Belediyesi	50
3.3. Adli Kurumlar	54
3.3.1. Ereğli Kazasında Görev Yapan Naipiler	55
3.3.2. Deavi Meclisi	57
3.3.3. Bidâyet Mahkemesi	59
3.4. Telgraf ve Posta İdaresi	61
IV. BÖLÜM.....	64
EREĞLİ KAZASININ EKONOMİK YAPISI.....	64
V. BÖLÜM	72
EREĞLİ KAZ. SOSYO-KÜLTÜREL, MİMARİ VE ULAŞIM-İLETİŞİM YAPISI	72
5.1. Eğitim.....	72
5.2. Mimari Yapı.....	76
5.3. Ulaşım-İletişim	76
SONUÇ	78
KAYNAKÇA.....	80
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU.....	84

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Konya Vilâyeti Salnâmeleri.....	11
Tablo 2. Konya Sancağındaki Kazaların Hane ve Nüfus Sayıları	21
Tablo 3. Ereğli Kazasının Yıllara Göre Hane ve Nüfus Sayıları	24
Tablo 4. Ereğli Kazasının Milletlere Göre Nüfus Değişimi	28
Tablo 5. Ereğli Kazası Köyleri, Hane ve Nüfus Sayıları	32
Tablo 6. Divle Kasabasında Bulunan Köylerin Nüfus Değişimi	34
Tablo 7. Ereğli Kazası Kaymakamları	39
Tablo 8. Ereğli Kazası Müftüleri	41
Tablo 9. Ereğli Kazası Mal Müdürleri	42
Tablo 10. Ereğli Kazası Tahrirat ve İdare Meclisi Katipleri	44
Tablo 11. Kazada Görev Yapan Tapu Katipleri	45
Tablo 12. Kazada Görev Yapan Sandık Eminleri.....	47
Tablo 13. Kaza İdare Meclisinin Seçilmiş Üyeleri	48
Tablo 14. Ereğli Kazası Belediyesi Başkan ve Üyeleri	51
Tablo 15. Ereğli Kazası Belediye Sermayesi.....	54
Tablo 16. Ereğli Kazası Naippleri	56
Tablo 17. Ereğli Kazası Deavi Meclisi Üyeleri	58
Tablo 18. Ereğli Kazası Bidâyet Mahkemesi Üyeleri	60
Tablo 19. Ereğli Kazasında Görev Yapan Telgraf ve Posta Memurları	62
Tablo 20. Ereğli Kazasında Bulunan Mekanların Sayıları	67
Tablo 21. Ereğli Kazası Menâfi Komisyonu	69
Tablo 22. Ereğli Kazası Ziraat Bankası Görevlileri.....	70

Tablo 23. Ereğli Kazasındaki Eğitim Kurumları	73
Tablo 24. Ereğli Rüşdiye Mektebi Görevlileri	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Ereğli Kazasının Milletlere Göre Nüfus Değişimi29

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Ereğli Lokasyon Haritası	17
--	----

KISALTMALAR

age	: Adı Geçen Eser
agm	: Adı Geçen Makale
agt	: Adı Geçen Tez
AİBÜ	: Abant İzzet Baysal Üniversitesi
bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
H	: Hicri
M	: Miladi
MÖ	: Milattan Önce
OTAM	: Osmanlı Tarihi Araştırma Merkezi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SVK	: Salname-i Vilayeti Konya
TBB	:Türkiye Barolar Birliği
Yay.	: Yayınları

GİRİŞ

Araştırma konumuz olan Konya sancağının on kazasından biri olan Ereğli kazası, H. 1285 (M. 1868) ve H. 1286 (M. 1869) yıllarında kaza merkezi ile Karapınar ve Divle nahiyelerinden oluşmuştur. H. 1287 (M. 1870) yılında Karapınar nahiyesinin kaza olması nedeniyle küçüldüğü görülmektedir. Bu tezde Ereğli kazasına dair bilgiler, H. 1285 (M. 1868) ve H. 1330 (M. 1914) yılları arasında Konya Valiliği tarafından yayınlanan Konya vilayeti salnamelerinden ulaşılmıştır.

Salname, Osmanlı Devleti'nde merkezi idarenin, nezaretlerin, askeri kurumların, vilayetlerin, bazı özel kurum ve kişilerin bilgilendirme amaçlı çıkardıkları yıllıklardır. Farsça kökenli olan kelime, yıl anlamındaki “sâl” kelimesi ile yazılı şey, mektup anlamında kullanılan “nâme” kelimesinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bu eserlere nev-sâl de denilmiştir. Salmeler resmi ve özel olarak ikiye ayrılmıştır. Hükümet, nezaretler ve vilayetler tarafından yayınlananlar resmi salnamelerdir. Özel kuruluşlar tarafından yayınlananlar ise özel (husûsî) salnamelerdir.¹

Hükümet tarafından yayınlananlar, kısaca *devlet salnamesi* olarak adlandırılmaktadır. Osmanlı'nın ilk devlet salnamesi, Sadrazam Reşid Paşa'nın isteği üzerine Hekimbaşı Abdulhak Efendizade Hayrullah Efendi ile Ahmed Cevdet Paşa'nın yardımları neticesinde Ahmed Vefik Paşa tarafından hazırlanmıştır. Bu salname H. 1263 (M. 1847)² yılında *Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye* adı ile yayınlanmıştır.³ Büyük ilgi gören salname, Bianchi tarafından bölümler halinde Fransızca'ya tercüme edilmiştir. Salmeler, 1264 ve 1265 yıllarına ait salnameler içerik açısından daha zengindir.⁴ Devlet salnamelerinin hazırlanması, 1872 yılından itibaren Maarif Nezareti tarafından yürütülmüştür. 1888 yılında bu işi Sicil-i Ahval-i Me'murin İdaresi üstlenmiştir.⁵ En son devlet salnamesi 1334 (1918)

¹ Bilgin Aydın, “Salnâme”, **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.36, İstanbul 2009, s.51-54.

² Bundan sonra Hicri/Miladi tarihler birlikte verilirken sadece tarihlere yer verilecektir.

³ İlhan Palalı, “Osmanlı Salmeleri ve Tarih Araştırmalarındaki Kaynak Olarak Önemi”, **Haran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S. 23, 2010, s.1-13.

⁴ Aydın, **agm**, s.51-54.

⁵ Palalı, **agm**, s.1-14.

yılında yayınlanmıştır. Bu yıla kadar yayınlanmış olan devlet salnameleri altmış yedi adettir. 1263 (1847) ve 1297 (1880) yılları arasındakiler taş baskı ile daha sonrakiler ise matbaa harfleri ile yayınlanmışlardır. Cumhuriyet döneminde de devlet salnamelerinin yayınlanmasına devam edilmiştir. 1926 ve 1927 yıllarında *Devlet Salnamesi* adıyla yayınlanan salnameler, 1929 yılında *Devlet Yıllığı* adını almıştır.⁶ *Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye*lerde devlet teşkilatı, devlet sınırları içerisinde yer alan şehirler ve vakitler cetveli, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren o tarihe kadar yer alan büyük sultanlar, törenlerin hazırlık aşamaları, devlet memurlarının isimleri, unvanları, yapmış oldukları görevler ve görev yerleri hakkında önemli bilgiler yer almıştır.⁷

Devlet Salnamelerinden sonra çıkarılmaya başlanan vilayet salnamelerinin ilki ise 1280 (1866) yılında Bosna vilayeti tarafından yayınlanmıştır. Son vilayet salnamesi ise 1337 (1921) ve 1338 (1922) yıllarında Bolu livası tarafından yayınlanmıştır. 1864 Vilayet Nizamnamesi'nin 1867 yılından itibaren ülke genelinde uygulanmasıyla vilayet salnamelerinin yayınlanmasında artış görülmüştür. Vilayet salnameleri ilk başlarda az sayfadan oluşurken daha sonraları hem sayfa hem de içerik olarak gelişmiştir. Vilayet salnameleri, yayınlandığı vilayet ve bağlı livalarının (sancaklarının) tarihi, coğrafyası, demografik, ekonomik ve idari yapısı hakkında çok önemli bilgiler içermektedir.⁸

Osmanlı Devleti'nde nezaretler ve bazı devlet kurumları da salname yayınlayarak ilgili kurumların teşkilat yapıları ve görevleri hakkında bilgiler vermişlerdir. Bu grupta yer alan salname çeşitleri; Askeri, Bahriye, Hariciye, İlmiye, Maarif, Rasadhane-i Amire, Rüşumat ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Salnamesi'dir.⁹

Hususi salnameler ise Ali Suavi 1288 (1871) ve Ebüzziya Tevfik 1290 (1873) tarafından yayınlanmıştır. Gaspıralı İsmail Bey'in eseri olan *Sâlnâme-i Türk* 1300 (1882) ise Rusya'da yaşayan Türkler hakkında bilgiler vermesi açısından önem arz etmektedir.¹⁰

Ereğli kazasına dair bazı çalışmalar var olmakla birlikte bu tezin zaman dilimini kapsayan 1285 (1868) ve 1330 (1914) yılları arasında kazaya ait ayrıntılı çalışmalar yok denecek kadar

⁶ Tunay Karakök, "H. 1288 (M. 1871) Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesine Göre Kastamonu Vilayeti", **Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 6, S. 11, 2010, s.267-276.

⁷ Handan Aydın, **Adana Vilayeti Salnamelerine Göre Kozan Livası**, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray 2019, s.3.

⁸ Palalı, **agm**, s.1-14.

⁹ Aydın, **agt**, s.4.

¹⁰ Tevfik Sütçü, "Sosyal Bilimlerde Araştırma Kaynağı Olarak Almanaklar, Sâlnâmeler ve Yıllıklar", **İlmi Araştırmalar Dergisi**, S.18, 2004, s.85.

azdır. Bunlardan ilki Doğan Yörük tarafından yazılan “Anadolu’nun Sağ Kolu Üzerinde Bir Durak: Ereğli” adlı makaledir. Makalede konumu itibariyle askeri menzil noktalarından birini oluşturan Ereğli’nin stratejik bir yerleşim birimi olması üzerinde durulmuştur. Bu durum, Ereğli’nin Bizans döneminde Araplarla, Anadolu Selçukluları döneminde ise Ermenilerle sınır olması sebebiyle ticari potansiyelinin artması ve şehrsel fonksiyonlarının da geliştiği bilgisi üzerinde durulmuştur. Ereğli’deki yol sisteminin sosyal ve ekonomik değişimin üzerindeki etkilerinden bahsedilmiştir.¹¹

Tevfik Gürbudak tarafından kaleme alınan ve on altı bölümden oluşan “Zaman Sürecinde Ereğli” adlı eserde ise Ereğli kazasının doğal, sosyal ve folklörük yapısı ile tarihi eserleri, yönetimi, eğitim ve kültürü, sağlık kurumları, ekonomisi, ulaşımı, tarımı, hayvancılığı, sanayii, ticari hayatı ve dernekleri hakkında bilgiler verilmiştir. Fakat verilen bilgilerin herhangi bir kaynağa dayandırılmadan yazılmış olması, bilgilerin güvenilirliği açısından sorun oluşturmaktadır.¹²

Adem Topkaya tarafından hazırlanan “Salnâmelere Göre Konya Vilayeti (Sosyo- Ekonomik ve Kültürel Yapı)” adlı tez çalışmasında Konya vilayetinin idari, ekonomik ve kültürel yapısı hakkında bilgiler verilmekte ve Konya vilayetinin diğer idari birimleri gibi kısmen Ereğli’den de bahsedilmektedir. Ancak eserde kazalar teker teker ele alınmamış ve daha çok 1869-1914 yıllarına ait genel bir değerlendirme yapılmıştır.¹³

“Hicri 1286 (Miladi 1869) Tarihli Konya Vilayeti Salnamesi’ne Göre Konya Vilayeti’nin Siyasi, İdari, Adli, Sosyal, İktisadi ve Askeri Yapısı” adlı tez çalışması ise Bülent Murat Çelik tarafından hazırlanmıştır. 1869 yılına ait Konya Vilayeti hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.¹⁴

“Salnamelere Göre Konya Ereğlisi” başlığı taşıyan bu tez çalışmasında ise Ereğli kazasının tarihi, coğrafi, demografik, idari, eğitim ve ekonomi yapısı hakkında sorulara yanıt aranmıştır. Konya vilayeti salnameleri temel alınarak hazırlanan bu çalışmayı daha önce Ereğli kazası hakkında bilgiler içeren diğer çalışmalardan ayıran en önemli özellik, bütüncül

¹¹ Doğan Yörük, “Anadolu’nun Sağ Kolu Üzerinde Bir Durak: Ereğli”, **Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Araştırmaları 6. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri**, C.3, Uşak 2011, s.1489-1502.

¹² Tevfik Gürbudak, **Zaman Sürecinde Ereğli**, Etader Yayınları, Konya 1993, s.256.

¹³ Adem Topkaya, **Salnâmelere Göre Konya Vilayeti (Sosyo- Ekonomik ve Kültürel Yapı)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007, s.198.

¹⁴ Bülent Murat Çelik, **Hicri 1286 (Miladi 1869) Tarihli Konya Vilayeti Salnamesi’ne Göre Konya Vilayeti’nin Siyasi, İdari, Adli, Sosyal, İktisadi ve Askeri Yapısı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999, s.232.

bir bakış açısı sergilenerek Ereğli kazasının incelenmiş olunmasıdır. Çalışmada Konya Valiliği tarafından 1868-1914 yılları arasında “Salname-i Vilayet-i Konya” ismiyle yayınlanan bütün salnameler değerlendirilmiş ve Ereğli kazası hakkında mümkün olduğu ölçüde ayrıntılı bilgilere yer verilmiş, bu sayede alandaki literatüre katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Çalışma, kapsamında bu tezin temel kaynağı olan Konya vilayetine ait bütün salnameler, İslami Araştırmalar Merkezi (İSAM)’nden online olarak temin edildi. Akabinde salnameler taranarak Ereğli kazası ile ilgili kısımlar tespit edildi ve ardından transkripsiyonu yapıldı. Daha sonra Ereğli kazası ile ilgili tarihi, coğrafyası, demografik, eğitim, idari ve ekonomik yapısına dair veriler tasnif edilerek tablolar haline getirildi ve yorumlandı. Çalışma kapsamında Konya sancağında yer alan diğer kazalara ait bazı veriler de salnamelerden elde edilerek Ereğli kazası ile kıyaslanma yoluna gidildi.

Salnâme-i Vilâyet-i Konya ismini taşıyan Konya vilayeti salnamelerinin ilki 1285 (1868) yılında yayınlanmıştır. 1330 (1914) yılına kadar otuz salname yayınlanmıştır. Bu salnamelerin yayınlanış tarihleri şu şekildedir:

Tablo 1. Konya Vilâyeti Salnâmeleri

Yıl-Hicri(Miladi)	Sayfa Sayısı
1285 (1868) tarihli salnâme	110
1286 (1869) tarihli salnâme	133
1287 (1870) tarihli salnâme	96
1288 (1871) tarihli salnâme	219
1289 (1872) tarihli salnâme	204
1290 (1873) tarihli salnâme	317
1291 (1874) tarihli salnâme	208
1292 (1875) tarihli salnâme	179
1293 (1876) tarihli salnâme	149
1294 (1877) tarihli salnâme	159
1295 (1878) tarihli salnâme	163

1296 (1879) tarihli salnâme	175
1297 (1880) tarihli salnâme	-----
1298 (1881) tarihli salnâme	158
1299 (1882) tarihli salnâme	161
1300 (1883) tarihli salnâme	230
1301 (1884) tarihli salnâme	195
1302 (1885) tarihli salnâme	184
1303 (1886) tarihli salnâme	319
1304 (1887) tarihli salnâme	240
1305 (1888) tarihli salnâme	248
1306 (1889) tarihli salnâme	276
1307 (1890) tarihli salnâme	246
1309 (1892) tarihli salnâme	245
1310 (1892) tarihli salnâme	306
1312 (1894) tarihli salnâme	422
1314 (1896) tarihli salnâme	433
1317 (1899) tarihli salnâme	317
1322 (1906) tarihli salnâme	340
1330 (1914) tarihli salnâme	371

Otuz salnamenin yirmi dokuzu kullanılarak hazırlanan bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan birisi 1297 (1880) yılına ait salnameye ulaşamamasıdır. Bir diğeri ise salnalermedeki bilgilerin özellikle Ereğli’de görev yapan memur isimlerinin bazen tek isim, bazen iki isim ve bazen de unvanlarıyla birlikte verilmesidir ki bu isimlerin aynı kişiye ait olup olmadığının belirlenmesinde güçlüğü yol açmasıdır. Örneğin; 1299 (1882) ve 1301 (1884) yıllarında Ömer Lütfü Efendi ile 1302 (1885)-1307 (1890) yıllarında görev alan Ömer Efendi’nin aynı şahıs olması ihtimal dahilinde olmakla birlikte kesin bir ifade kullanmak da mümkün olamamakta, dolayısıyla böylesi farklı kullanımlar karışıklığa sebep olmaktadır. Ayrıca nüfus bilgilerinin birçok salnamede bazen beş yıl ardı ardına hiçbir

rakamı değişmeksizin aynen verilmesi, yeni nüfus sayımlarının yapılmadığını göstermekte ve bu durum demografik değişimin tam olarak belirlenmesine engel teşkil etmektedir.

“Salnamelere göre Konya Ereğlisi” isimli bu çalışma, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde, Ereğli kazasının tarihi ve coğrafyasından bahsedildi. İkinci Bölümde kazanın demografik yapısı, nahiyeleri ve köyleri ele alındı. Üçüncü Bölümde kazanın idari yapısı, belediyesi, adli kurumları, telgraf ve posta idaresi üzerinde duruldu. Dördüncü bölümde kazanın ekonomik yapısından bahsedildi. Beşinci ve son bölümde ise kazanın sosyo-kültürel yapısı ele alındı.

I. BÖLÜM

EREĞLİ KAZASININ TARİHİ VE COĞRAFYASI

1.1. Ereğli Kazasının Tarihi

Ereğli, Toros dağlarına ulaşabilmek için Külek Boğazı'na varmadan son konaklama yeri olarak değer kazanan Anadolu'nun eski yerleşim yerlerindendir.¹⁵ Ereğli'nin eski ismi Herakleios (Heraklis)'tir.¹⁶ Bu ismi Bizans İmparatoru Herakleios'tan almış ve zamanla Ereğli şeklinde telaffuz edilmiştir.¹⁷ Milattan önce 742 yılında Asur, sonrasında Kimmer, Frig ve Lidyalılar tarafından istilaya uğramış, MÖ 546 yılında ise Pers hakimiyetine girmiştir.¹⁸

Persler, MÖ 334'te Anadolu'ya giren Büyük İskender tarafından Gönen Çayı kıyısında yenilgiye uğratılmışlar ve Anadolu'dan çekilmeye mecbur bırakılmışlardır. Bu geri çekiliş sırasında Ereğli'yi yöneten Pers satrabı şehri yakıp yıkmıştır. Şehir MÖ 333'te Büyük İskender'in hakimiyetine geçmiştir. Büyük İskender'in oğlunun olmaması sebebiyle şehir, general Selevki egemenliğinde kalmış, sonrasında da Roma idaresine geçmiştir. Roma'nın ikiye bölünmesiyle Ereğli, Bizans sınırları içerisinde kalmıştır. Bizans İmparatoru Arkadius, Hristiyanlığın bir mezhebi olan Arius'u kabul etmiştir. Bu sebeple diğer mezhep sahipleri arasında huzursuzluk başlamıştır. Halk arasında dini baskılar artmıştır. Buna ilaveten halk, yüklenen ağır vergiler altında ezilmiş, asayiş de bozulmuştur. Bizans'ın kötü yönetimi Harun Reşid döneminde Abbasilerin Ereğli'yi ele geçirmesiyle kısmen sona ermiş ancak Ereğli,

¹⁵ Metin Tuncel, "Konya Ereğlisi", **DİA** Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.11, İstanbul 1995, s. 291.

¹⁶ SVK, H. 1317, s.169.

¹⁷ Tefik Gürbudak, **age**, s.21.

¹⁸ Metin Tuncel, **agm**, s.291.

Selçuklu idaresine kadar Müslüman Araplarla Hristiyan Bizans arasında mücadele alanı olmaktan kurtulamamıştır.¹⁹

Ereğli, Selçuklu hakimiyetinde olduğu dönemlerde I. ve II. Haçlı Seferleri'nden etkilenmiştir. Bu seferlerin şehir üzerinde yıkıcı etkisi olmuştur. Godfroi de Buyyon komutasındaki I. Haçlı Ordusu İzmit, İzmit, Eskişehir, Afyon ve Konya istikametlerini takip ederek Ereğli'ye doğru ilerlemişlerdir. Yaz sıcaklığının etkisi, gıda ihtiyacının artması ve ani baskınlar neticesinde Haçlı ordusunda ağır kayıplar yaşanmıştır. I. Haçlı ordusu eylül ayında Ereğli'ye ulaşırken I. Kılıçarslan Konya'yı devletin başkenti yapmıştır. I. Kılıçarslan, ordusu ile Harçlıların karşısına tekrar çıkarken kendi ordusunun yetersiz olduğunu anlayıp hemen saldırmak yerine kuzeye çekilmiştir. Ereğli'de iki kola ayrılan Haçlı ordusunun bir kısmı Kilikya üzerinden yoluna devam ederken diğer kol ise Kayseri üzerinden kuzeye yönelmiştir. II. Haçlı Ordusu ağustos ayı ortasında Ereğli'ye ulaşmıştır. Haçlılar, büyük kayıplar vererek Ereğli'nin batısına çekilmek çekilmek zorunda kalmışlardır. Haçlı ordusu Ereğli'den Ayrancı'ya gelerek Divle Vadisi boyunca ilerleyip Tarsus'a geçmiştir. 1101 yılında Ereğli'yi işgal eden II. Haçlı Ordusu yenilmiştir. Bu savaşlar neticesinde şehir tekrar Türklerin eline geçmiştir.²⁰

1199 yılında ise II. Leon, Ereğli ve Kayseri'ye saldırmış fakat başarılı olamamıştır. Ereğli, 1276'da Karamanoğulları Beyliği'ne bağlanmışsa da bu durum kısa süreli olmuştur.²¹ Şehir, 1291 yılında Moğol hakanı Keyhatu tarafından yağmalanmış ve köylerini yakıp yıkmıştır.²²

Ereğli, Osmanlı Devleti idaresine ilk defa Yıldırım Bayezid döneminde geçtiyse de bu durum kısa süreli olmuştur.²³ Fatih Sultan Mehmet döneminde ise kalıcı olarak Osmanlı topraklarına katılmıştır.²⁴ Fatih Sultan Mehmet'in vefatı üzerine II. Bayezid tahta oturmuştur. Konya Valisi olan Cem Sultan Bursa'yı almıştır. Cem Sultan 1481'de Yenişehir Ovası'nda yapılan savaşı kaybetmiş ve Ereğli üzerinden Mısır'a kaçmıştır. 1623 yılında IV. Murad, Revan Seferi'ne çıktığında Konya üzerinden Ereğli'ye gelmiştir ve İvriz'de iki gün konaklamıştır. Kendisinin peygamber soyundan geldiğini ileri sürerek vergi vermeyen sahte

¹⁹ Satrap: Pers imparatorluğunun ele geçirdiği topraklarda kurduğu, satraplık adı veren eyaletlere atadığı, asayişini sağlaması için genellikle yerel halktan seçilen valiler, Gürbudak, **age**, s. 42-44.

²⁰ Halil İbrahim Allı, **Konya Ereğli İlçesi'nin Gelişimi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019, s.47-48.

²¹ Metin Tuncel, **agm**, s.291.

²² Halil İbrahim Allı, **agt**, s.49.

²³ Metin Tuncel, **agm**, s.291.

²⁴ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ere%C4%9Fli#Etimoloji> (Erişim Tarihi: 16.10.2022).

seyitlerin bulunup öldürülmesi emrini vererek şehirden ayrılmıştır. Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa, sahte seyitler sorununun çözülmesini sağlamıştır. III. Selim döneminde ayan ve eşkıya yüzünden Anadolu ve Rumeli Halkı zor durumdadır. 19. yüzyılda aynı sıkıntıları yaşayan Ereğli ahalisini de bu durumdan kurtarmak üzere Bozok Ayanı Abdulcebbarzade Süleyman Bey gönderilmiştir. Şehir, askerin başında bulunan Kethüda tarafından yağmalanmıştır. Süleyman Bey tarafından yağmalanan mallar halka geri verilmiştir.²⁵ Ereğli, 1832 yılında Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın isyanı sırasında Mısır orduları tarafından işgal edilmişse de bir müddet sonra yapılan antlaşmayla Osmanlı hakimiyetinde bırakılmıştır.²⁶

1.2. Ereğli Kazasının Coğrafyası

Ereğli kasabası, Konya'nın 130 km güney doğusunda, Boğa Dağı'nın kuzey batısında ve Akgöl'ün güney doğusunda yer almaktadır. Boğa Dağı'ndan dökülen küçük bir nehrin üzerinde bulunmaktadır. Kazaya bağlı köyler ile Niğde ve Karaman taraflarından gelen akarsular Akgöl'e dökülür ve bir iç havza oluştururlar. Ereğli deniz seviyesinden 1038 m yükseklikte bulunmaktadır. Kuzey tarafında akan Kızılcasu Nehri bazı bataklıklar oluşturur.²⁷

Günümüzde Ereğli'nin yüzölçümü 5060 km²'dir. Kentin doğusunda Ulukışla ve Bor, batısında Karaman, kuzeyinde Aksaray, kuzeybatısında ise Karapınar ilçeleri vardır. 37-38 kuzey enlemi ile 34,5-35,5 doğu boylamı arasında yer almaktadır. Yaz aylarının sıcak, kış aylarının soğuk geçmesi sebebiyle karasal iklime sahiptir. Orta Anadolu ile Güney Anadolu'nun dağlık bölgesi ile geçit iklimini de barındırır. Yağış, geçit iklimi sebebiyle kış aylarında başlar ve ilkbahar aylarında yoğunlaşır. Bitki örtüsü bozkırdır.²⁸

²⁵ Halil İbrahim Allı, **agt**, s.52-53.

²⁶ **AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi**, "Ereğli", Ana Yayıncılık, C.8, s. 240.

²⁷ SVK, H. 1317, s.169.

²⁸ Hasan Nar, Gülşah Kılıç, Besim Süleyman Baş, **Geçmişten Günümüze Ereğli**, Konya 2009, s.1.

Harita 1. Ereğli Lokasyon Haritası²⁹

Ereğli'nin hava durumu kuzey ve kuzey doğusu tarafında birkaç saat mesafede salnamelerde “*ela gözlü*” olarak anılan bağ ve bahçelerin havası çok güzeldir. Kasabada ve çoğu köyde dahi çeşitli ağaçlar bulunan bağ ve bahçeler olup ziraate uygun üç yüz bin dönüm arazi vardır.³⁰

Ereğli, su bakımından zengindir. Ereğli halkı, ekili arazilerini akarsular ile yeraltı sularından faydalanarak beslemişlerdir. İvriz köyünde, Küçük Burun Tepesi'nde çıkan su, küçük kaynaklarla beslenerek çay halini almıştır. İvriz Suyu'nun içerisinde faydalı erimiş madenler bulunur ve şehrin içme suyu buradan karşılanır.³¹

Ereğli kasabasına iki nehir akmakta olup biri on iki saat yürüyüş mesafesinde ve kuzey doğusunda bulunan Bulgar Dağı'ndan beslenmiştir.³² Kasabanın iki saat yürüyüş mesafesinde Bulgar Dağı ismiyle tanınan dağ silsilesinin eski ismi Taurus (Toros) diğer adıyla Boğa Dağı iken ahali boğayı Bulgara dönüştürdüğünden Bulgar Dağı adıyla

²⁹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Ere%C4%9Fl%C4%9Fli#/media/Dosya:Konya_districts.png (Erişim Tarihi: 21.03.2023).

³⁰ SVK, H. 1291, s.97.

³¹ Gürbudak, **age**, s.30-31.

³² SVK, H. 1291, s.97-98

kullanılması yaygınlaşmıştır.³³ Diğerleri ise İvriz köyünden ilerleyerek pınar suyunun kaynayıp büyük ve küçük pınarların ortaya çıkmasıyla dağa inen kar ve yağmur suları karışarak Romalılardan kalma altı ölçü derinliğinde ve altı ölçü genişliğinde olan su yolu tabir olunan yarıktan hareket eder. Bu su, iç taraftaki kasabaya akmakla birlikte daha çok köylerin arazilerini, bağ ve bahçelerini canlandırmıştır. Yaz mevsiminde su çoğalır. Kış mevsiminde azalır.³⁴ Şubat aylarının sonları ile Mart aylarının başlarında bu nehrin suyunda gayet leziz bir tür olan mercan balığı avlanılır. Diğer zamanlarda balık bulunmaz.³⁵ Ereğli'nin kuzey tarafında ufak bir tepede birkaç yerden kükürtlü suyun çıkmasıyla beraber taşlaşma oluşmuştur.³⁶

Salnameler, ilginç bir oluşum hakkında da bilgi vermektedir. Kayıtlara göre Ereğli kasabasına bir buçuk saat yürüyüş mesafesinde sıcak bir su çıkmış, bu su çıkar çıkmaz da taşlaşma yaşanmış ve zamanla küçükçe bir tepe hasıl olmuştur. Salnamelerde bu oluşumun ne zaman meydana geldiği belirtilmekle birlikte 1300 (1883)'de yayınlanan salnamede oluşumun hala devam ettiği ifade edilmektedir.³⁷

³³ SVK, H. 1300, s.82.

³⁴ SVK, H. 1291, s.97-98

³⁵ SVK, H. 1310, s.332.

³⁶ SVK, H. 1286, s.96.

³⁷ SVK, H. 1300, s.82.

II. BÖLÜM

EREĞLİ KAZASININ DEMOGRAFİK YAPISI

19. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti'ne ait nüfus tahrirlerinin yetersizliği ve sosyal karışıklıklar nedeniyle nüfus sayımı yetersiz kalmıştır. İlk genel Osmanlı Devleti erkek nüfusu sayımı 1831 yılında gerçekleştirilmiştir. Nüfus sayımı bütün bölgelerde yapılamadığı için bu sayımda da nüfus hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır. 1844 yılındaki nüfus sayımı da aynı şekilde gerçekleştirilmiş ve yetersiz kalmıştır. Ayrıntılı nüfus sayımları 1885-1907 yıllarında yapılmıştır. Sayımlar yaş, cinsiyet, etnik ve dinsel durumlar dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin demografik yapısı, 19. yüzyılda bir kısım toprakların kaybedilmesi neticesinde değişmeye başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin gerileyerek toprak kaybettiği Balkanlar, Kafkaslar ve Kırım'da yani sınırların dışında kalan Müslüman halk baskılara dayanamayarak göç etmeye başlamışlardır. 1857 yılında Muhacirun Kanunnamesi ve 1860-1861 yıllarındaki Muhacirun Komisyonu Osmanlı Devleti'ne muhacirlerin kolaylıkla yerleşmesini sağlamak için düzenlemeler yapmıştır.³⁸

1828 yılında Rus ordusunun Edirne civarına gelmesiyle birlikte otuz bin kişinin Anadolu'ya göç etmesine neden olmuştur.³⁹ Kırım Savaşı'nın yaşandığı yıllarda (1853-1856) Rusya, Osmanlı Devleti'nden almış olduğu topraklarda Müslüman halka baskı uygulayarak asimile etmeye çalışmıştır. Bu duruma daha fazla dayanamayan halk iç kesimlere doğru göçe başlamıştır. 1860-1870 yılları arasında göç eden bir milyon Tatar'dan bir kısmı Rumeli'ye bir kısmı ise Anadolu ve Suriye topraklarına yerleştirilmişlerdir. Rusya'nın işgali nedeniyle göç edenler arasında Bulgarlar ve Kazaklar da bulunmaktadır.⁴⁰ 1877-1878 Osmanlı-Rus

³⁸ Numan Elibol, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi**, C.12, S.2, 2007, s.152-156.

³⁹ Naci Şahin, "XIX. Yüzyıl Sonrasında Anadolu'ya Yapılan Göç Hareketleri ve Anadolu Coğrafyasındaki Sosyo-Kültürel Etkileri", **Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 8, S .1, 2006, s.72-73.

⁴⁰ Numan Elibol, **agm**, s.152-156.

Savaşı'nın etkisiyle Müslümanların göçleri devam etmiştir. Berlin antlaşmasının imzalanması sonucunda ise Bulgaristan'dan yirmi iki bin kişi Anadolu'ya göç etmiştir. Osmanlı Devleti'ne göç edenler Konya, Kastamonu, Halep, Şam, Adana, Kıbrıs ve Diyarbakır bölgelerine yerleştirilmişlerdir.⁴¹ 1876-1899 yılları arasında yaşanan göçlerle birlikte 1831-1882 yılları arasında Müslüman nüfusu ikiye katlamıştır.⁴²

2.1. Ereğli Kazasının Genel Nüfus Durumu

Konya vilayeti salnamelerinden edindiğimiz bilgilere göre Konya sancağı; Konya, Akşehir, Ilgın, Beyşehir, Seydişehir, Bozkır, Hadim, Karaman, Ereğli, Karapınar, Koçhisar kazalarını kapsamaktadır.⁴³ 1285 (1868) ve 1286 (1869) yıllarına ait salnamede Ereğli kazasının, Ereğli kasabası, Karapınar ve Divle nahiyelerinden oluştuğu görülmektedir.⁴⁴ 1287 (1870) yılında yayınlanan salnameden ise Karapınar nahiyesinin kaza olduğu⁴⁵ ve bu tarihten itibaren Ereğli kazasının Ereğli kasabası ve Divle nahiyesinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Konya vilayeti salnamelerinin çoğu Konya vilayetine bağlı kazaların hane sayısı ve nüfusu hakkında bilgiler verirken sadece 1288 (1871), 1292 (1875), 1295 (1878), 1298 (1881), 1302 (1885), 1314 (1896) ve 1330 (1914) yıllarına ait salnamelerde bu türden bilgilere ulaşılabilmesi bu yıllarda sıkıntılar yaşandığının göstergesidir. Dolayısıyla vilayet salnamelerinin vilayetin demografik yapısının aydınlatılmasında önemli bir kaynak olduğu söylenebilir. Ereğli kazasının, nüfus bakımından Konya sancağındaki diğer kazalarla kıyaslayabilmek amacıyla sancağın tamamının nüfusu ve bunların zaman içerisinde değişimi Tablo 2'de gösterilmiştir.

⁴¹ Naci Şahin, **agm**, s.72-73.

⁴² Numan Elibol, **agm**, s.152-156.

⁴³SVK, H. 1312, s.273; SVK, H. 1314, s.254; SVK, H. 1317, s.106.

⁴⁴ SVK, H. 1285, s.90; SVK, H. 1286, s.95.

⁴⁵ SVK, H. 1287, s.40.

Tablo 2. Konya Sancağındaki Kazaların Hane ve Nüfus Sayıları

Yıl-Hicri (Miladi)		1286 (1869) ⁴⁶	1293 (1876) ⁴⁷	1300 (1883) ⁴⁸	1304 (1887) ⁴⁹	1309 (1892) ⁵⁰
Ereğli	Hane	5.469	3.344	4.469	4.974	4.974
	Nüfus	18.825	11.539	10.165	22.155	22.155
Akşehir	Hane	7.593	4.305	7.272	8.973	8.973
	Nüfus	19.538	12.405	15.704	43.532	43.532
Ilgın	Hane	4.370	1.933	2.528	4.058	4.058
	Nüfus	13.862	9.165	9.141	21.881	21.881
Beyşehir	Hane	4.734	4.601	7.250	7.812	7.812
	Nüfus	13.653	71.879	16.373	33.975	33.975
Seydişehir	Hane	4.256	5.023	4.541	3.798	3.798
	Nüfus	10.898	9.989	8.274	16.814	16.814
Bozkır	Hane	3.481	4.682	8.162	7.843	7.843
	Nüfus	13.624	15.687	18.075	37.803	37.803
Larende (Karaman)	Hane	4.942	2.422	6.605	6.337	6.337
	Nüfus	15.747	7.989	12.543	29.733	29.733
Hadim	Hane	3.007	3.273	2.639	2.710	2.710
	Nüfus	8.938	10.149	5.973	11.628	11.628
Karapınar	Hane	---	2.257	2.032	2.968	2.968
	Nüfus	---	7.512	6.571	13.926	13.926
Esbkeşan (Cihanbeyli)	Hane	4.932	3.662	3.199	4.253	4.253
	Nüfus	13.881	14.029	7.231	19.825	19.825
Yalvaç	Hane	5.140	---	---	---	---
	Nüfus	15.540	---	---	---	---

Ereğli, 1286 (1869) yılında Akşehir ve Larende kazalarıyla birlikte Müslüman ve Hristiyan nüfusun yaşadığı üç kazadan birisidir. Yalvaç, Ilgın, Seydişehir, Beyşehir, Bozkır, Esbkeşan ve Hadim kazalarında ise sadece Müslümanların yaşadığını, diğer bir ifadeyle Konya sancağının kazalarında nüfus çoğunluğunun Müslümanlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. 1286 (1869) yılında Konya sancağının en fazla erkek nüfusa sahip olan kazasının 19.538 kişiyle Akşehir, en az nüfusa sahip olan kazasının ise 8.938 kişiyle Hadim olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmanın konusu olan Ereğli kazasının ise 18.825 kişiyle ikinci sırada yer aldığı, diğer bir ifadeyle Konya sancağının en büyük iki kazasından biri olduğu dikkat çekmektedir.⁵¹

⁴⁶SVK, H. 1286, s.89-90-91-93-94-95-97-99-100-102.

⁴⁷SVK, H. 1293, s.140-141.

⁴⁸SVK, H. 1300, s.216-217-218-219.

⁴⁹SVK, H. 1304, s.112.

⁵⁰SVK, H. 1309, s.110.

⁵¹SVK, H. 1286, s.89-90-91-93-94-95-97-99-100-102.

1293 (1876) yılına ait salnamede kazaların hane sayısı ve nüfusu hakkında genel olarak bilgi verilmiş olup nüfusun ne kadarının Müslüman ne kadarının gayrimüslim olduğu hakkında bilgi verilmemiştir.⁵²

1293 (1876) yılına ait salnameden Konya sancağındaki idari birimlerde önemli değişikliklerin olduğu anlaşılmaktadır. Öyke ki Yalvaç kazası Konya sancağından ayrılmış, Karapınar'ın yeni bir kaza birimi olarak tesis edilmiş, ayrıca bir çok küçük yerleşim birimi bir kazadan başka bir kazaya geçmiştir. Bu bağlamda Seydişehir, Bozkır ve Hadim'de hane ve nüfus artışları görülürken kazaların çoğunda aynı hususlarda gerileme yaşanmıştır. Daha önce bir nahiye olan Karapınar'ın kaza olması ise bağlı olduğu Ereğli kazasının genel nüfusunu epeyce düşürmüştür. Bu yeni idari birim, artık Konya sancağının en küçük kazasıdır.⁵³

1300 (1883) yılına ait salnameden kazalardaki gayrimüslim nüfusun miktarları da tespit edilebilmektedir. Buna göre en fazla Hristiyan nüfusun bulunduğu kaza, 1.178 Ermeni'nin ve 520 Rum'un yaşadığı 14.006 nüfuslu Akşehir kazasıdır. 9.917 nüfuslu Ereğli kazasında ise 147 Ermeni ve 101 Rum yaşamaktadır. Diğer kazalarda ise çok daha az Hristiyan nüfus yaşamaktadır. Hristiyan nüfus bakımından Ereğli kazası Konya sancağı kazaları arasında ikinci sırada gelmektedir. Ancak oransal olarak Hristiyan nüfus Akşehir'de % 12 civarında iken, Ereğli ve isimleri geçen diğer kazalarda % 3'ü geçmemektedir. 1286 (1869) yılında Seydişehir, Bozkır ve Beyşehir kazalarında sadece Müslümanlar yaşarken 1300 (1883) yılında yayınlanan salnamede az da olsa Seydişehir'de Ermeni, Bozkır kazasında Rum, Beyşehir kazasında ise hem Ermeni hem de Rum nüfusun yaşadığı bilgisine rastlamaktayız. Diğer bir ifadeyle sadece Müslümanların yaşadığı kaza sayısının 1286 (1869)-1300 (1883) yılları arasında yediden dörde düştüğü söylenebilir. Salnamelerde Yahudi nüfusa ilişkin bilgilere yer verilmemesi, liva genelinde Yahudilerin yaşamadığına işaret etmektedir. Ayrıca 1300 (1883) yılına ait salnameden itibaren Larende kazasının artık isminin değiştiği ve Karaman adıyla anıldığı anlaşılmaktadır.⁵⁴

Daha önceki salnamelerde sadece erkek nüfusu verilirken 1304 (1887) yılına ait salnamede kadın nüfusu da eklenmiştir. Bunun neticesinde kadın erkek nüfus oranı hesaplanabilmiştir. 1300 (1883) ile 1304 (1887) yıllarında yayınlanan salnamelerde nüfusun iki katına yakın

⁵² SVK, H. 1293, s.140-141.

⁵³SVK, H. 1293, s.140-141.

⁵⁴SVK, H. 1300, s.216-217-218-219.

artmasının sebebi bu olup, bu durum yukarıda verilen Tablo 2'ye de yansımıştır. Ayrıca 1304 (1887) yılında kadın nüfusu miktarı da verilmiştir. Örneğin Akşehir kazasının kadın nüfusu 21.409, erkek nüfusu 22.123 olarak; Ereğli kazasının kadın nüfusu 10.895, erkek nüfusu ise 11.260 olarak belirtilmiştir. Liva genelinde erkek ve kadın nüfuslarının birbirlerine yakın ve genellikle de erkek nüfusun diğerine göre biraz daha fazla olduğu görülmüştür.

1304 (1887) yılında nüfus bakımından Konya sancağının en büyük kazası 43.532 kişiyle yine Akşehir'dir. Yeni kurulan Karapınar kazasının Hadim kazasına göre daha fazla geliştiği ve onu geçtiği görülmektedir. Dolayısıyla bu tarihte liva içerisinde en az nüfusun yaşadığı kaza Hadim'dir. Nüfus bakımından 1286 (1869) yılında ikinci durumda olan Ereğli kazası ise 1304 (1887) yılına gelindiğinde 22.155 nüfusla Akşehir, Beyşehir, Bozkır ve Karaman'ın ardından beşinci sırada gelmektedir. Yani Ereğli kazası, farklı etkenler sebebiyle yukarıda isimleri geçen kazalar nispetinde nüfusunu artıramamıştır.⁵⁵

1309 (1892) yılına ait bilgiler ile 1304 (1887) yılına ait nüfus bilgilerinin birebir aynı olduğu tespit edilmiştir. Beş yıl boyunca nüfus hakkında verilen bilgilerin değişmemesi nüfus hakkında verilen bilgilerin tekrar niteliğini taşıdığını, yeni bir sayım yapılmadığının göstergesidir.⁵⁶

⁵⁵SVK, H. 1304, s.112.

⁵⁶SVK, H. 1309, s.110.

Tablo 3. Ereğli Kazasının Yıllara Göre Hane ve Nüfus Sayıları

Yıl-Hicri (Miladi)	Hane Sayısı	Nüfus
1285 (1868) ⁵⁷	-----	18.375
1286 (1869) ⁵⁸	5.469	18.825
1287 (1870) ⁵⁹	-----	18.825
1289/1294 (1872/1877) ⁶⁰	3.344	11.539
1296 (1879) ⁶¹	3.332	7.228
1299 (1882) ⁶²	-----	8.783
1300/1301 (1883/1884) ⁶³	4.469	10.165
1303/1309 (1886/1892) ⁶⁴	4.974	22.155
1317 (1899) ⁶⁵	5.229	27.287
1322 (1906) ⁶⁶	-----	28.940

1285 (1868) yılına ait salnamede Müslüman ve Hristiyan nüfusu hakkında ayrı ayrı bilgi verilmemiştir. Bu salnameden Ereğli kazasının, 1285 (1868) yılında kaza merkezi ile Karapınar ve Divle nahiyelerinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Nüfus hakkında genel bilgilerin verildiği bu salnamede nahiyelerin nüfusları ayrı ayrı verilmiştir. Buna göre Ereğli kasabası ve kaza merkezine bağlı köylerin nüfusu 9.139 iken Karapınar nahiyesinin nüfusu 6.824, Divle nahiyesinin nüfusu 2.412'dir. Nüfusun toplamı 18.375 olarak belirtilmiştir. Hane sayısı hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılmamıştır.⁶⁷

1286 (1869) yılında Müslüman ve Hristiyan nüfusu genel olarak belirtilmekle birlikte Ereğli kaza merkezinin nüfusu 9.219, Karapınar nahiyesi 7.194 ve Divle nahiyesinin nüfusu 2.412 belirtilerek toplam nüfus ise 18.825'dir. 1285 (1868) verileri göz önüne alındığında 1869'da nüfus 450 kişi artmıştır. 1286 (1869) yılına ait salnamede ilk kez hane sayısı hakkında bilgiler verilmiştir. 1286 (1869) yılında Ereğli kazasının, kaza merkezinde 2.589, Karapınar

⁵⁷SVK, H. 1285, s.90.

⁵⁸SVK, H. 1286, s.95.

⁵⁹SVK, H. 1287, s.91.

⁶⁰SVK, H. 1289, s.124-125-126; SVK, H. 1290, s.133-134-135; SVK, H. 1291, s.172; SVK, H. 1293, s.141; SVK, H. 1294, s.152.

⁶¹SVK, H. 1296, s.88.

⁶²SVK, H. 1299, s. 160.

⁶³SVK, H. 1300, s.220; SVK, H. 1301, s.186.

⁶⁴SVK, H. 1303, s. 201; SVK, H. 1304, s.112; SVK, H. 1305, s.113; SVK, H. 1306, s.119; SVK, H. 1307, s.109; SVK, H. 1309, s.110.

⁶⁵SVK, H. 1317, s.170.

⁶⁶SVK, H. 1322, s.78.

⁶⁷SVK, H. 1285, s.90.

nahiyesinde 2.128, Divle nahiyesinde 752 olmak üzere toplam 5.469 haneye sahip olduğu görülmektedir.⁶⁸

1287 (1870) yılına ait salnamede Ereğli kazasında erkeklerin nüfusu 18.825 olarak belirtilmiştir. 1286 (1869) yılına göre nüfusta hiçbir değişim olmaması bilgilerin aynen tekrarlandığını göstermektedir. Ayrıca salnamede nahiyeler ve hane sayısı hakkında bilgi verilmemiştir.⁶⁹ 1289 (1872)-1294 (1877) yılları arasında yayınlanan salnamelerde, hane ve nüfus miktarlarının değişmediğini görmekteyiz. Bu noktada beş yıl içerisinde nüfus ve hane sayıları güncellenmediği ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte bahsi geçen salnamelerde, daha öncekilerden farklı olarak, Ereğli kasabasının nüfusunun kaza merkezine bağlı köylerden ayrı olarak verildiği görülmektedir. Buna göre Ereğli kentinde 592 hanede 1.786 erkek nüfus yaşamaktadır. Kasabada nüfusa oranla hanedeki erkek sayısı 3,3 civarındadır. Kaza merkezine bağlı köylerde ise toplam 2.583 hanede 9.127 erkek nüfus yaşamaktadır. Köylerde hane başına 3,53 erkek nüfus düşmektedir. Kadınlar da eklendiğinde Ereğli kasabası ve köylerinde bir hanede ortalama 6-7 arasında nüfusun yaşadığı söylenebilir. Ayrıca yukarıdaki bilgilerden yola çıkarak Ereğli kaza merkezindeki nüfusun sadece %16 civarındaki kısmının Ereğli kasabasında, geri kalan % 84'e yakın nüfusun ise kaza merkezine bağlı köylerde yaşadığı ortaya çıkmaktadır. Divle nahiyesi ise toplam 761 haneye ve 2.412 erkek nüfusa sahiptir. Bu durumda Ereğli kazasının toplam nüfusu 13.325, hane sayısı 3.936 olarak belirtilmiştir. 1289 (1872) yılından sonraki salnamelerde Ereğli kazası içinde Karapınar nahiyesi ve nüfusundan bahsedilmemesi, bu yerleşim biriminin salnamenin yayın tarihinden önce Ereğli kazasından ayrıldığına işaret etmektedir. Zaten bu durum 1289 (1872) yılına ait salnamede Ereğli kazasının genel nüfusuna ile hane sayılarına yansımış ve ciddi bir azalma görülmüştür.⁷⁰

1296 (1879) yılına ait salnamede ise ilk kez ayrı ayrı Müslüman ve gayrimüslim nüfus hakkında bilgi verilmesi bakımından önem arz etmektedir. Ereğli kazasının Müslüman erkek nüfusu 7.022, gayrimüslim erkek nüfusu 206 ve toplam nüfusu ise 7.228'dir. Hane sayısının 3.332 olduğu tespit edilmiştir.⁷¹

⁶⁸SVK, H. 1286, s.95.

⁶⁹SVK, H. 1287, s.91.

⁷⁰SVK, H. 1289, s.124-125-126; SVK, H. 1290, s.133-134-135; SVK, H. 1291, s.172; SVK, H. 1293, s.141; SVK, H. 1294, s.152.

⁷¹SVK, H. 1296, s.88.

1299 (1882) yılına ait salnamede Ereğli kazası genel nüfusu, 8.577'i Müslüman erkek, 206'sı Ermeni erkek olmak üzere 8.783'tür. Bu salnamede hane sayısı hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.⁷² 1300 (1883) ve 1301 (1884) yıllarında Ereğli kazası Müslüman nüfusu 9.917, Ermeni nüfusu 147, Rum nüfusu 101 olarak belirtilmiş olup toplam nüfusu ise 10.165'dir. 1300 (1883) yılına ait salnamede ilk defa Ereğli'de Rum nüfusa yer verilmesi dikkat çekmektedir. Kaza genelindeki hane sayısı ise 4.469'dur.⁷³

Ereğli kazasında yaşayan kadın nüfusa ait ilk bilgilere 1303 (1886) yılına ait salnamede yer verildiği tespit edilmiştir. Kadın nüfusu 10.895, erkek nüfusu 11.260 olup toplam nüfus 22.155'tir. Hane sayısının 4.974 olduğu belirtilmiştir. 1303 (1886)-1309 (1892) yılları arasında nüfus ve hane sayılarında altı yıl boyunca herhangi bir bilgi değişikliğinin olmaması bilgilerin güvenilirliği hakkında şüphenin oluşmasına neden olmaktadır.⁷⁴

1310 (1892) yılına ait salnamede Ereğli'de yaşayan Hristiyan ve Musevilerin kadın ve erkek nüfuslarının ayrı ayrı sayımının gerçekleştirildiği bilgisine ulaşılmaktadır. Buna göre Ermeni kadın nüfusunun 152, erkek nüfusunun ise 192 olduğu şeklinde bilgi verilmesine rağmen Müslüman ve Rum nüfusundan bahsedilirken hangi kazaya ait olduğu bilgisi verilmediği için toplam nüfusu hakkında bilgi edinilememiştir. 1312 (1894) yılında da aynı bilgilere yer verilmiş olup aynı sıkıntı bu salnamede de vardır. 1312 (1894) yılına ait salnamede Ereğli kazası genelinin toplam hane sayısı, 3.793'ü kaza merkezi ve buraya bağlı köylerde, 1.271'i Divle nahiyesinde olmak üzere 5.064'tür.⁷⁵

1317 (1899) yılında Ereğli kazasının genel nüfusu 27.287'dir. Bunların 26.572'si Müslüman, 259'u Rum, 456'sı Ermeni'dir. Kaza genelindeki genel hane sayısı ise 5.229'dir. 1303 (1886) ile 1317 (1899) yıllarındaki nüfus kıyaslandığında, aradaki on üç yılda Ereğli kazasının nüfusunda 4.417 artış olduğu görülmektedir ki yaklaşık % 20 civarında bir nüfus artışının gerçekleştiğine delalet etmektedir.⁷⁶

1322 (1906) yılına ait salnamede Ereğli kazasında Müslüman kadın nüfusu 13.377, erkek nüfusu 14.244 olarak belirtilmiştir. Ayrıca bu tarihte kazada 525'i kadın, 794'ü erkek olmak üzere toplam 1.319 gayrimüslim yaşamaktadır. Kazanın toplam nüfusu ise 28.940'dur.

⁷²SVK, H. 1299, s. 160.

⁷³SVK, H. 1300, s.220; SVK, H. 1301, s.186.

⁷⁴SVK, H. 1303, s. 201; SVK, H. 1304, s.112; SVK, H. 1305, s.113; SVK, H. 1306, s.119; SVK, H. 1307, s.109; SVK, H. 1309, s.110.

⁷⁵SVK, H. 1310, s.249-250; SVK, H. 1312, s.233-234.

⁷⁶SVK, H. 1317, s.170.

Bununla birlikte salnamede toplam nüfusun yanlış hesaplanarak 30.259 olarak verildiği görülmektedir. Ayrıca kaza genelinde toplam kadın nüfusun 13.902, erkek nüfusun 15.038 olduğu ve önceki yıllarda olduğu gibi erkek nüfusun kadınlara göre bir miktar fazla olduğu görülmektedir. Genel toplam nüfusunun 28.940 olarak belirtilmesi gerekirdi.⁷⁷

1288 (1871), 1292 (1875), 1295 (1878), 1298 (1881), 1302 (1885), 1314 (1896) ve 1330 (1914) yıllarına ait salnamelerde ise Ereğli kazasına ait hane sayısı ve nüfusu hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. 1285 (1868), 1287 (1870), 1299 (1882) ve 1322 (1906) yıllarında ise hane sayısı belirtilmediği için hane başına düşen nüfus hakkında yorum yapılamamaktadır. 1286 (1869), 1289 (1872), 1290 (1873), 1291 (1874), 1293 (1876) ve 1294 (1877) yıllarında hane başına erkek nüfus oranı 3.4, 1296 (1879) yılında 2.1, 1300 (1883) ve 1301 (1884) yıllarında 2.2, 1303 (1886)-1309 (1892) yılları arasında erkek-kadın nüfus 4.4, 1317 (1899) yılında ise 5.2'dir. Tablodan da anlaşılacağı üzere hane başına nüfusun oranının en az olduğu yıl 1296 (1879) iken en fazla olduğu yıl 1317 (1899)'dur. 1286 (1869) ile 1317 (1899) arasındaki otuz yıllık süreçte Ereğli kazasında bir hanede erkek ve kadın birlikte olarak ortalama dört ilâ yedi kişinin yaşadığı bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca kadınların salnamelerdeki nüfus verilerinde yerini aldığı 1303 (1886) yılı öncesinde hane nüfusunun iki katına yakın olduğunu varsayarsak hane ortalamasının 1294 (1877)'den itibaren yediden dört-dört buçuğa kadar düştüğü, 1296 (1879)'dan itibaren ise giderek arttığı ve 1317 (1899)'da beşin üzerine çıktığı anlaşılmaktadır.

Osmanlı Devleti'nde seferlerin batıya doğru yönelmesiyle birlikte gayrimüslim nüfusu artmıştır. Gayrimüslimler, İstanbul'un fethinin gerçekleşmesiyle kurumsal anlamda yapılanmanın içerisinde yerini almaya başlamıştır. Fatih Sultan Mehmet'in Ermeniler için İstanbul'da patriklik kurdurması yapılanmanın başlangıcını oluşturmuştur. Millet kavramı günümüzdeki anlamından farklılık göstererek din anlamında kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nde yaşayan gayrimüslimler mensup oldukları dini yapıya göre yönlendirilmişlerdir. Buna göre Osmanlı Devleti Müslüman, Rum, Ermeni ve Yahudi milletlerinden oluşmuştur. Hristiyanlardan diğer ırklara mensup olanlara da bu milletlerden birisinin içerisinde yer verilmiş ve idareleri bahsi geçen milletlerin ruhani reisleri üzerinden yürütülmüştür.⁷⁸ 1296 (1879), 1299 (1882), 1300 (1883), 1301 (1884), 1317 (1899) ve 1322 (1906) yıllarında

⁷⁷SVK, H. 1322, s.78.

⁷⁸M. Macit Kenanoğlu, **Osmanlı Millet Sistemi: Mit ve Gerçek**, Klasik Yayınları, İstanbul 2004, s.30-33.

yayınlanan salnamelerde Müslüman nüfusun yanı sıra gayrimüslim nüfus ve hane sayıları hakkında bilgilere ulaşılmıştır.

Tablo 4. Ereğli Kazasının Milletlere Göre Nüfus Değişimi

Yıl	Müslüman	Gayrimüslim	Toplam
1879 ⁷⁹	7.022	206	7.228
1882 ⁸⁰	8.577	206	8.783
1883-1884 ⁸¹	9.917	248	10.165
1899 ⁸²	26.572	715	27.287
1906 ⁸³	27.621	1.319	28.940

1296 (1879) yılına ait salnamede nüfus hakkında bilgi verilirken gayrimüslim nüfusundan genel olarak bahsedilmiştir. 1299 (1882) yılında Ermeni nüfusu ile 1296 (1879) yılında gayrimüslim sayısının aynı olması sebebiyle iki tarihte de Ereğli kazasında sadece Ermenilerin yaşadığını söyleyebiliriz. 1300 (1883) ve 1301 (1884) yıllarında nüfusun değişmediği bilgisine ulaşılmıştır. 1299 (1882), 1300 (1883), 1301 (1884), 1317 (1899) yıllarında ise milletlerin nüfusları hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. 1322 (1906) yılında Rum ve Ermeni nüfusunu hakkında ayrı ayrı açıklama yapılmadığının bilgisine ulaşılmıştır. 1300 (1883) yılından itibaren Ereğli kazasında Ermenilerin yanı sıra Rumların da yaşadığı tablodan anlaşılmaktadır. 1296 (1879) yılında toplam nüfusun içerisinde Müslüman nüfusun oranı % 97.15 iken gayrimüslim (Ermeni) nüfusu % 2.85'tir. 1299 (1882) yılında Müslüman nüfusu % 97.6, Ermeni nüfusu % 2.4, 1300 (1883), 1301 (1884) yıllarında Müslüman nüfusu % 97.5, gayrimüslim nüfus oranı % 2.5'tir. (Ermeni nüfusu % 1.5 ve Rum nüfusu % 1). 1317 (1899) yılında Müslüman nüfusu % 97.4, Ermeni nüfusu % 1.6 ve Rum nüfusu % 1'dir. 1322 (1906) yılında Müslüman nüfusu % 95.5, Ermeni ve Rum nüfusu ise % 4.5 olarak hesaplanmıştır. 1296 (1879)-1299 (1882) yıllarında Ermeni nüfusunun aynı olduğunu, 1300 (1883), 1301 (1884) yıllarında ise azaldığını görmekteyiz.

⁷⁹SVK, H. 1296, s.88.

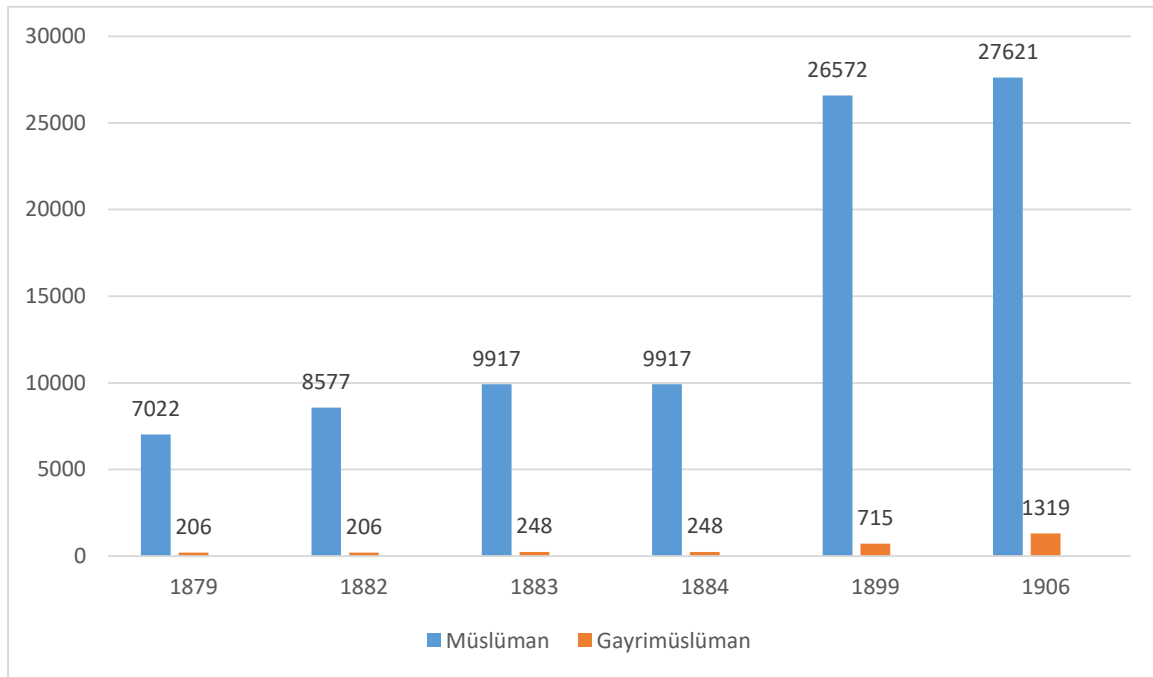
⁸⁰SVK, H. 1299, s.160.

⁸¹SVK, H. 1300, s.220; SVK, H. 1301, s.186.

⁸²SVK, H. 1317, s.170.

⁸³SVK, H. 1322, s.78.

1296 (1879)- 1322 (1906) arasındaki süreçte gayrimüslim nüfusunun istikrarlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Bilhassa 1306 (1889) ile 1322 (1906) yıllarına ait salnamelerde verilen rakamlar, kazadaki gayrimüslim nüfusunda ciddi bir artışın olduğunu göstermektedir. Öyle ki gayrimüslim nüfus, 1317 (1899) yılına ait salnamede 715 olarak verilen gayrimüslimlere ait toplam nüfusun 1322 (1906) yılına ait salnamede 604 artışla 1.319'a çıktığı görülmektedir. Kısa sürede % 80 civarındaki artış, Ereğli'nin bu altı yıllık dönemde gayrimüslim nüfus göçü aldığına işaret etmektedir. Bu artış miktarı, Müslüman nüfusun artış hızına nazaran da çok fazladır ki gayrimüslimler 1306 (1889)'da 2.6'lık yüzdelik dilime sahipken bu pay 1322 (1906) yılında % 4.5'e çıkmıştır.

Şekil 1. Ereğli Kazasının Milletlere Göre Nüfus Değişimi⁸⁴

2.2. Ereğli Kazasının Köyleri

1285 (1868), 1286 (1869), 1289 (1872), 1290 (1873), 1310 (1892), 1312 (1894) yıllarında nahiyeler hakkında ayrıntılı bilgi verilirken⁸⁵ 1296 (1879), 1300 (1883), 1301 (1884) yıllarında ise genel olarak köylerin sayısı hakkında bilgi verilmiştir.⁸⁶ 1310 (1892) yılında

⁸⁴ SVK, H. 1296, s.88; SVK, H. 1299, s.160; SVK, H. 1300, s.220; SVK, H. 1301, s.186; SVK, H. 1317, s.170; SVK, H. 1322, s.78.

⁸⁵ SVK, H. 1285, s.90, SVK, H. 1286, s.95, SVK, H. 1289, s.124-125, SVK, H. 1290, s.133-134, SVK, H. 1310, s.249, SVK, H. 1312, s.233.

⁸⁶ SVK, H. 1296, s.88, SVK, H. 1300, s.220, SVK, H. 1301, s.186.

ise ilk kez mahalle ve köy sayısı hakkında ayrı ayrı bilgilere yer verilmiştir.⁸⁷ En ayrıntılı bilgilere ise 1312 (1894) yılına ait salnamede rastlanmıştır. Bu salnamede hem köy isimleri hem de mahalle ve köy sayıları ayrı ayrı verilmiştir.⁸⁸ Bunların dışında 1322 (1906) yılına ait salnamede Ereğli kazasında Kıpti (Çingene) nüfusun olmadığına dair bir bilgiye ulaşılmıştır.⁸⁹

1285 (1868) yılına ait salnamede mahallelerin ve köylerin sayısı hakkında bilgilere ulaşılmıştır. Ereğli kaza merkezine ait mahalle ve köylerin sayısı 43, Karapınar nahiyesinin 29, Divle nahiyesinin 11 olduğu ve toplam sayısının 83 olduğu belirtilmiştir.⁹⁰ 1286 (1869) yılına ait salnameden ise Karapınar nahiyesinin mahalle ve köy sayısının 6 azalarak 23'e düştüğünü, diğerlerinin aynı kaldığını ve toplam mahalle ve köy sayısının 77 olduğunu öğrenmekteyiz.⁹¹

Karapınar'ın kaza olmasından dolayı, daha önce de belirtildiği üzere 1289 (1872) yılına ait salnameden itibaren bu yerleşim biriminden Ereğli kazası içinde bahsedilmemiştir. Dolayısıyla 1289 (1872), 1290 (1873) yıllarına ait salnamelerde Ereğli kaza merkezi ve Divle nahiyesinin köylerinden bahsedilmiştir. Bu yıllarda Ereğli kaza merkezine bağlı 29, Divle nahiyesine bağlı 6 köy bulunmaktadır. Yani kaza geneli, Ereğli ve Divle kasabalarının yanı sıra 35 köyden oluşmuştur. Görüldüğü üzere 1289 (1872) yılına gelindiğinde kaza genelindeki köylerin sayısında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşteki en büyük etken, Karapınar nahiyesinin bu tarihten önce kaza statüsüne kavuşarak Ereğli kazasından ayrılmasıdır. Bunun yanı sıra Ereğli kaza merkezi ile Divle nahiyesine bağlı köylerin sayılarında da önemli sayıda bir düşüş yaşandığı dikkat çekmektedir. Öyle ki 1286 (1869)'da 43 olan kaza merkezine bağlı köylerin sayısı 14, Divle nahiyesinin 11 olan köy sayısı 5 azalmıştır. Yani köy sayısında 19 azalma gerçekleşmiştir. Bu durum Ereğli kazasında bulunan hane ve nüfus sayılarını doğrudan etkilemiştir. Nitekim bu azalış, 1287 (1870) ile 1289 (1872) yıllarına ait salnamelerde verilen nüfus farklılığından açıkça görülmektedir.

1289 (1872), 1290 (1873) yıllarına ait salnameler, Ereğli kazası genelinde bulunan köy isimlerine ve bunların nüfuslarına ait bilgiler vermesi bakımından büyük önem arz etmektedir. 1289 (1872) yılında Divle nahiyesinin köyleri şunlardır: Yaşamış , Kureyş-i

⁸⁷ SVK, H. 1310, s.249.

⁸⁸ SVK, H. 1312, s.233.

⁸⁹ SVK, H. 1322, s.266.

⁹⁰ SVK, H. 1285, s. 90.

⁹¹ SVK, H. 1286, s.95.

Kebîr, Kureyş-i Sağîr, Can, Karaman ve Bertdi.⁹² Bu tarihte Ereğli kaza merkezine bağlı köyler ise: Aşıklar, Basdı, Belceağaç, Bekdik Aşireti, Borda, Çan ile Koşuncuk, Çayan-ı Derbend Aşireti, Dedeli, Dede-i Kebir, Deli Mahmutlu, Durlaz (Yıldızlı), Eskihişar, Gaybi, Hamallar, İbriz, İkizli, Kaçan, Karadağ (Gölviran), Kara Yusufu, Kızılgedik, Köşere, Nernek (Halkapınar), Osman Köşeli, Sarıca, Seydi Fakılı, Sinandı, Tutut ve Zamya ‘dır.

1296 (1879) yılına ait salnamede mahalle ve köylerin sayısı 56 olarak belirtilmiştir.⁹³ Yani köy sayısı 21 artmıştır. Bu artışın 93 Harbi (1877-1878) sırasında ve sonrasında yaşanan iç göç sonrası gerçekleşmiş olabileceği akla yatkın gelmektedir.

1300 (1883), 1301 (1884) yıllarında ise köy ve kasaba sayısı 57’dir.⁹⁴ 1310 (1892), 1312 (1894) yıllarında Ereğli kazası mahalle sayısı 15, köy sayısı 50’dir. Divle nahiyesinin mahalle sayısı 7, köy sayısı ise 12’dir. Toplam mahalle sayısı 22 ve köy sayısı 62’dir.⁹⁵ Bahsi geçen salnamelerde sadece sayı verilmiş, mahalle ve köy isimlerinden bahsedilmemiştir. 1312 (1894) yılına ait salnamede ise Ereğli kazasına ait 52, Divle nahiyesine ait 10 köy isiminin teker teker verildiği görülmektedir. (Bkz. Tablo. 6)⁹⁶

⁹² SVK, H. 1289, s.124-125-126; SVK, 1290, s.133-134-135.

⁹³ SVK, H. 1296, s.88.

⁹⁴ SVK, H. 1300, s.220; SVK, H. 1301, s.186.

⁹⁵ SVK, H. 1310, s.249; SVK, H. 1312, s.233.

⁹⁶ SVK, H. 1312, s.282; SVK, H. 1312, s.300; SVK, H. 1312, s. 313; SVK, H. 1312, s. 348-349.

Tablo 5. Ereğli Kazası Köyleri, Hane ve Nüfus Sayıları

Yıl-Hicri (Miladi)	1289 (1872)⁹⁷		1312 (1894)⁹⁸	
Köy İsmi	Hane Sayısı	Nüfus (erkek)	Hane Sayısı	Nüfus (erkek- kadın)
Adabağ			55	140
Alhan			67	297
Işıklar			54	264
Ekizli	13	94	38	243
Eskihisar	13	58	28	173
Belceağaç	9	19	9	45
Burna			36	210
Beyköyü			20	84
Bulgurluk			133	405
Budak			28	143
Çakallar			46	214
Çayan-ı aşağı			30	689
Çayan-ı berkarı			198	1.085
Çiller			34	220
Hacı Memiş			21	89
Hacı Osman			0	0
Hortu			176	1.171
Dede-i Kebir	9	19	18	121
Deli Mahmutlu	6	37	18	89
Dedeli	6	33	18	120
Rumkuş			32	130
Zengen			49	277
Sinandı	43	151	62	349
Servili			120	465
Seydi Fakılı	11	59	18	106
Şeyh Ömer			21	119
Sarıca	16	46	21	95
Durlaz (yıldızlı)	42	130	65	289
Tonat			62	300
Tatlıkuyu			47	250
Zanapa			228	1.130
Osman Köseli	7	60	31	149
Aziziye			41	230
Gaybi	31	123	52	312
Kale-i Mindos (kayasaray)			89	178
Kara Yusufllu	21	100	112	225
Kuskuncuk			134	259

⁹⁷SVK, H. 1289, s.124-125.

⁹⁸SVK, H. 1312, s.282; SVK, H. 1312, s.299; SVK, H. 1312, s.300; SVK, H. 1312, s.313; SVK, H. 1312, s.318; SVK, H. 1312, s.321; SVK, H. 1312, s.323; SVK, H. 1312, s.327; SVK, H. 1312, s.329; SVK, H. 1312, s.332; SVK, H. 1312, s.334; SVK, H. 1312, s.338; SVK, H. 1312, s.340; SVK, H. 1312, s.341; SVK, H. 1312, s.343; SVK, H. 1312, s.348; SVK, H. 1312, s.361; SVK, H. 1312, s.367; SVK, H. 1312, s.372; SVK, H. 1312, s.375.

Kızılca			652	1.215
Kargacı			105	260
Kızılgedik	6	36	29	52
Kaçan	16	67	55	108
Karaviran			78	152
Körli			29	154
Kösere	24	99	55	286
Gökbe (Taşbudak)			30	153
Gölviran			70	415
Lütf-i Hamidi			70	208
Lagos			9	52
Nernek (Halkapınar)	26	122	65	300
Yazlık			16	92
Yeniköy			27	156
Yasdikaya			17	82
İbriz	89	396	---	---
Zamya	174	469	---	---
Keveli	13	50	---	---
Hamallar	12	81	---	---
Borda	11	40	---	---
Basdı	5	40	---	---
Tutut	42	105	---	---
Can ile Koşuncuk	17	218	---	---
Çayan-ı derbend aşireti	244	902	---	---
Bekdik aşireti	1.022	3.512	---	---
Karadağ göl viran	40	153	---	---
Aşıklar	24	116	---	---
Toplam	1.992	7.335	3.518	14.350

1289 (1872) yılında Kaçan ve Karaviran köylerinin hane sayısı ve nüfusu birlikte verilirken 1312 (1894) yılında ise köylerin hane sayısı ve nüfusu hakkında ayrı ayrı bilgi verilmiştir. Ereğli kazasına bağlı köylerden en fazla nüfusa sahip olanı, 1.215 kişi ile Kızılca olmuştur. Nüfusu binin üzerinde olan dört köy bulunmaktadır. Bunlar, nüfusu en fazla olandan başlayarak şöyle sıralanmaktadır: Kızılca, Hortu, Zanapa ve Çayan-ı Berkarı. Hacı Osman köyünde hane sayısının ve nüfusun verilmediğini görmekteyiz. 1289 (1872) yılında nüfusu 100'ün altında bulunan Basdı, Belceağaç, Borda, Dedeli, Dede-i Kebir, Deli Mahmutlu, Eskihişar, Geveli, Hamallar, İkizli, Kaçan, Kızılgedik, Köse, Osman Köseli, Sarıca ve Seydi Fakılı olmak üzere 16 köy bulunmaktadır. 1312 (1894) yılında ise nüfusu 100'ün altında bulunan Belceağaç, Beyköyü, Deli Mahmutlu, Hacımemiş, Hacı Osman, Kızılgedik, Lagos, Sarıca, Yasdikaya ve Yazlık olmak üzere 10 köy bulunmaktadır. En az kişiyi barındıran köyler, nüfusu azdan çoğa doğru Belceağaç, Çan, Kızılgedik, Lagos, Yasdikaya, Beyköyü, Hacımemiş, Deli Mahmutlu, Çan, Yazlık, Sarıca'dır. 1289 (1872) yılında nüfusu 100 ilâ 300 arasında olan Aşıklar, Çan ile Koşuncuk, Durlaz, Gaybi, Karadağ Gölviran, Kara Yusufu, Nernek, Sinandı ve Tutut olmak üzere 9 köy bulunmaktadır. 1312 (1894) yılında

ise nüfusu 100 ilâ 300 arasında olan Adabağ, Alhan, Aziziye, Belceağaç, Budak, Çakallar, Çiller, Dedeli, Dede-i Kebir, Durlaz, Eskihişar, Gökbel, Işıklar, İkizli, Kaçan, Kale-i Mindos, Karaviran Kargacı, Körli, Köse, Kuskuncuk, Kara Yusuf, Lüt-f-i Hamidi, Nernek, Osman Köseli, Rumkuş, Seydi Fakılı, Şeyh Ömer, Tatlıkuyu, Tonat, Yeniköy ve Zengen olmak üzere 32 köy bulunmaktadır. Nüfusu 300 ile 700 arasındaki köyler ise 10 adettir. Bunlar nüfusu artan şekilde sırasıyla şu şekildedir: Tonat, Nernek, Gaybi, Sinandı, İbriz, Bulgurluk, Gölviran, Servili, Zamy ve Çayan-ı aşağı'dır.

Tablo 6. Divle Kasabasında Bulunan Köylerin Nüfus Değişimi

Yıl-Hicri (Miladi)	1289 (1872) ⁹⁹		1312 (1894) ¹⁰⁰	
Köy İsmi	Hane Sayısı	Nüfus	Hane Sayısı	Nüfus
Anbar			81	232
Berendi			94	440
Çan			17	91
Çan	11	43	9	47
Kale			57	124
Karaağaç			67	182
Kavaklar			57	116
Kırlansağır			81	170
Kırlangir			180	398
Kıraman			140	202
Yaşamış	19	49		
Kureyş Kebir	77	279		
Kureyşsağır	43	138		
Karaman	59	209		
Bertdi	74	279		
Toplam	283	997	783	2.002

1289 (1872) yılına ait salnamede Divle kasabasında altı köyün, 1312 (1894) yılına ait salnamede ise on köyün bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır. 1289 (1872) ve 1312 (1894) yıllarında Divle kasabasında ortak olarak sadece Çan köyünün var olduğu bilgisine ulaşılmıştır. 1312 (1894) yılında Çan köyünün isminden iki kere bahsedilmiştir. Çan köyünün nüfusu 91 olanın kazaya mesafesi 4, nüfusu 47 olanın ise 6'dır. 1289 (1872) yılındaki kazaya olan mesafesi 7 olması sebebiyle nüfusu 47 olan Çan köyüne yazılarak kıyaslanmıştır. 1289 (1872) yılına ait salnamede Çan köyünün hane sayısı 11'dir. 1312

⁹⁹SVK, H. 1289, s.126.

¹⁰⁰SVK, H. 1312, s.282; SVK, H. 1312, s.300; SVK, H. 1312, s. 313; SVK, H. 1312, s. 348-349.

(1894) yılına ait salnamede ise Çan köyünün hane sayısı azalırken nüfusun arttığı bilgisine ulaşılmıştır. Divle kasabasında 1289 (1872) yılına göre 1312 (1894) yılında hane sayısı 500 nüfusu ise 1.005 artmıştır.

1289 (1872) yılında Divle kasabasının yani nahiye merkezinin hane sayısı 478, erkek nüfusu 1.409'dur. Nahiyeye bağlı köylerin hane sayısı 283, erkek nüfusu ise 997'dir. Toplam hane sayısı 761, erkek nüfusu ise 2.406 olması gerekirken yanlış hesaplanarak 2.412 yazılmıştır. Divle nahiye merkezinin 1312 (1894) yılında Divle kasabasının hane sayısı 268, nüfusu ise 1.049'dur.¹⁰¹ Aynı tarihte köylerinin hane sayısının 783, nüfusu ise 2.002 olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Toplam olarak hane sayısı 1.051, nüfusu ise 3.051'dir. Bu tarihte kasabanın hem hane sayısında hem de nüfusunda gözle görülür bir düşüş olduğu dikkat çekmektedir. Bu arada Kıraman ve Karaman köy isimlerinin birbirine benzediğini görmekteyiz.

Birçok yerleşim biriminde olduğu gibi, Ereğli kazasının nüfusunun, köy ve hane sayılarının artışında 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin kaybettiği topraklardan yapılan göçlerin büyük etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Yunanistan'ın Selanik şehrinde yaşayan Müslüman Türkler Kılıkış ilçesi, Üsemli, Saraşlı ve Kamberli'den Ereğli kazasına göç ederek yerleşmişlerdir. Bahsi geçen yerlerden gelenler Ereğli'nin Kazancı, Cami-i Kebir, Yunuslu mahallelerine ve Hacı Memiş köyüne yerleştirilmişlerdir.¹⁰²

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Çerkez muhacirin bir kısmı Konya'da iskan edilmişlerdir. 520 hane Çerkez muhacir, daha önce yüksek yerlerde yaşadıklarından dolayı Muhacirin Komisyonu tarafından Konya sancağına gönderilmişler ve Akşehir, Ilgın, Saidili ile Ereğli kazasının Belceağaç ve Orhaniye köylerine yerleştirilmişlerdir. Ancak Çerkezlerin Ereğli çevresinde kurulan köylerindeki nüfusları bataklıklardan kaynaklardan sivrisineklere kadar dolayı tükenmiştir.¹⁰³

Ereğli kazası genelinde bulunan köy isimlerini değerlendirdiğimizde Hacı Memiş, Hacı Osman ve Şeyh Ömer şahıs isimlerinin dini inançlara göre şekillendiğini göstermiştir. İslam dininin etkisi ile halife isimleri verilmiştir. Padişah isimlerinden etkilenilerek verilen köy isimleri ise Aziziye ve Lutf-i Hamidi'dir. Sülale isimleri olarak bahsedilen Deli Mahmutlu,

¹⁰¹ SVK, H. 1312, s.323.

¹⁰² Rasim Özyürek, "Konya Ereğlisine Yunanistan Selanik ve Yöresinden Göç Eden Türkler Arasında Konuşulan Ağız Özellikleri", **Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011) Bildirileri**, Adana 2012, s.753.

¹⁰³ Mehmet Yılmaz, "Konya'da Çerkez Yerleşimleri", **Konya Araştırmaları Göç ve İskân**, Palet Yayınları, Konya 2017, s. 251-268.

Durlaz, Ekizli, Işıklar, Kaçan, Sinandı ve Zanapa köyleridir.¹⁰⁴ Aşiret isimlerinden adına alan köyler ise Bekdik aşireti ve Çayan-ı derbend aşiretidir. Renklerden isimlerini alarak şekillenen köy isimleri Kara Yusuf, Karaviran, Kızılca, Kızılgedik ve Sarıca'dır. Çakallar, Kargacı, Rumkuş köy isimleri hayvan isimlerinden esinlenerek verilmiştir. Mahsul ismi olarak Bulgurluk, doğadan esinlenerek isim verilen Adabağ ve Belceağaç isimlerinden oluştuğu görülmektedir. Tablo 5 incelendiğinde görüleceği üzere en çok sırasıyla şahıs, renk, hayvan, padişah, aşiret, ağaç ve mahsul isimleriyle karşılaşmaktayız.

16. yüzyılda ören ve viran adlı yerleşim isimleri de Anadolu'da çoğu yerinde olduğu gibi Konya ovasının güney kesiminde ve Ereğli kazasında yaygın olarak kullanılmıştır. Bu yerleşimlerde daha çok dağlık kesimler tercih edilmiştir. Bu tür yerlerin dönemin imkanları dahilinde ovalık alana göre dışarıdan gelen tehlikelere karşı daha güvenilir olması ve su imkanının var olması sebebiyle yerleşimlerin daha çok ovalık alandan dağlık alana geçişi sağlayan yamaçlarda gerçekleşmiştir.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Özlem Işık, **XIX. Yüzyılın Ortalarında Ereğli Kazasına Bağlı Köylerin Nüfusu (1838-1845)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2018, s.30.

¹⁰⁵ İlker Yiğit, "Konya ve Çevresinde Bizans'tan Türklere İntikal Eden Yer ve Yerleşme Adları", **Konya Araştırmaları Göç ve İskân**, Palet Yayınları, Konya 2017, s.197-199.

III. BÖLÜM

EREĞLİ KAZASININ İDARİ YAPISI

Osmanlı Devleti, 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı'ndan sonra ülke yönetiminde önemli değişiklikler yapmıştır. İltizam sistemini kaldırarak muhassıllık sistemini¹⁰⁶ kurmuş, ancak beklentileri karşılayamadığı gerekçesiyle 1842 yılında yeniden iltizam sistemine dönmüştür. Muhassıllık kaldırılmış ise de Muhassıllık Meclisleri ismini değiştirerek varlığını devam ettirmiştir. En önemli değişikliklerden birisi de köyden sonraki yönetim birimi olarak kaza idare biriminin oluşturulmasıdır. Halkın güvenliğini ve vergilerin düzenli bir şekilde toplanmasını sağlamak amacıyla kurulan kazalar, müdürler tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Ayrıca büyük kazalarda müdürlerin işlerini kolaylaştırabilmek amacıyla katip çalıştırılması uygun görülmüştür. Valiler, kaza müdürlerinin görevlerine son verme yetkisine sahiptir.¹⁰⁷

İstenilen sonuçlara ulaşamadığı için 28 Kasım 1852 tarihinde yeniden düzenlemeler yapılmıştır. Taşra meclislerinin mali, idari ve askeri yetkileri valilere bırakılmıştır. Islahat Fermanı (1856) ile Müslüman olmayan milletler Osmanlı eyaletlerinde kargaşaya neden olmuştur. Bu sebeple 22 Eylül 1858 tarihinde yeni bir düzenlemeyle ülke topraklarındaki idari birim eyalet, liva, kaza ve köy şeklinde belirlenmiştir. Eyaletin vali, livanın kaymakam, kazanın müdür ve köyün muhtar tarafından idare edilmesine karar verilmiştir.¹⁰⁸

Toprak bütünlüğünü korumak ve farklı milletlerin bir arada yaşamasını kolaylaştırmak amacıyla 1864 yılında Tuna Vilayeti Nizamnamesi yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. Bu

¹⁰⁶ Muhassıl: unvan ve yetkileri dönemlere göre değişiklik göstermiştir. Vergi toplamanın yanı sıra idari vazifelerde üstlenmişlerdir. Yücel Özkaya, Ali Akyıldız, “Muhassıl”, **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.31, Ankara 2020, s.18.

¹⁰⁷ Musa Çadircı, **Ülke Yönetimi**, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2017, s.231-234.

¹⁰⁸ Fatih Sadık Torun, “Osmanlı Taşra İdaresinin Yeniden Yapılanma Süreci (1842-1876)”, **Karadeniz Araştırmaları**, S.32, 2012, s.91-92.

nizamnameyle eyaletler vilayete dönüştürülmüştür. Vilayetler livalara (sancaklara), livalar kazalara, kazalar da köylere bölünmüştür. Vilayetler valilerin, livalar kaymakamların, kazalar müdürlerin, köyler ise muhtarların idaresinde yürütülmüştür. 1871 Nizamnamesi ile ilk kez kaza ile köy arasında nahiye idare birimi oluşturulmuştur. Bu düzenlemeyle birlikte yöneticilerde de değişiklik olmuş, livalar mutasarrıf, kazalar kaymakam, nahiyeler müdür, köyler ise muhtarın idaresine verilmiştir.¹⁰⁹

3.1. Kaza İdare Meclisi

8 Kasım 1864 yılında yayınlanan Tuna Vilayeti Nizamnamesi ile taşra yönetimi yeniden düzenlenerek kaza yönetimi ile ilgili kararlar alınmıştır. Kaza İdare Meclisi kaymakam başkanlığında toplanacaktır. Kurul üyeleri; kaza merkezinin hakimi (kadı ya da naip), müftüsü, gayrimüslimlerin dini önderleri ve kaza katiplerinden oluşmaktadır. Üyelerden ikisi Müslümanlardan, ikisi Müslüman olmayan toplulukları temsil etmeleri için gayri müslimlerden görevlendirilmiştir. Çalışma şekli ve alınan kararların uygulanması özel bir yönetmelikle belirlenmiştir.¹¹⁰

İdare meclisinin görevleri, mülkiye, maliye, zaptiye, tahsiliye, tapu ve ziraat işlerinin yürütülmesidir. Bahsi geçen işlerle ilgilenmesi için kazalarda idareci olarak müdürler görevlendirilmiştir. Müdürler, Hükümetin, bağlı bulunduğu kaymakamlığın ve valiliğin isteklerini gerçekleştirirken sınırları içerisindeki dahili işleri de yapmakla yükümlüdür. Devletin gelirlerinin toplanması ve liva merkezine gönderilmesi vazifelerini yerine getirmede sıkıntı yaşarsa kendisine yardım etmek üzere iki kaza katibi görevlendirilecektir.¹¹¹ Ereğli Kazası İdare Meclisinin daimi üyelerine bakıldığında kaymakam, naip, müftü, mal müdürü, tahrirat katibi, tapu katibi ve seçilmiş Müslüman ve gayrimüslim üyelerden oluştuğu görülmektedir.

3.1.1. Ereğli Kazasında Görev Yapan Kaymakamlar

Kaymakam unvanı 16. yüzyıldan itibaren kaynaklarda yerini almıştır. Kelime anlamı olarak birinin yerini geçen, yerini tutan, vekil anlamına gelmektedir.¹¹² Tablo 7’de Ereğli’de görev yapan kaymakamların isimleri ve görev yılları verilmiştir.

¹⁰⁹Fatih Sadık Torun, **agm**, s.93-94.

¹¹⁰Çadırcı, **age**, s.249-250.

¹¹¹Çadırcı, **age**, s.250.

¹¹²Yücel Özkaya, “Kaymakam”, **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.25, Ankara 2022, s.84-85.

Tablo 7. Ereğli Kazası Kaymakamları

Yıl-Hicri (Miladi)	İsimleri
1285/1286 (1868/1869) ¹¹³	Muhammed Naim Efendi
1287 (1870) ¹¹⁴	Salih Efendi
1288 (1871) ¹¹⁵	Sadık Efendi
1288/1289 (1871/1872) ¹¹⁶	Raşid Efendi
1289 (1872) ¹¹⁷	Hacı Ali Bey
1290 (1873) ¹¹⁸	Hacı Mustafa Ağa
1290/1291 (1873/1874) ¹¹⁹	Hasan Tahsin Efendi
1292 (1875) ¹²⁰	Hacı Mustafa Efendi
1293 (1876) ¹²¹	Mehmed Emin Efendi
1294 (1877) ¹²²	Mustafa Efendi
1295 (1878) ¹²³	Mahmud Behram Efendi
1296 (1879) ¹²⁴	Ahmed Fethi Efendi (salise)
1296 (1879) ¹²⁵	Hüseyin Hüsni Efendi
1298/1302 (1881/1885) ¹²⁶	Abdullah Şevki Efendi (3. mecdi)
1303/1304 (1886/1887) ¹²⁷	Hasan Tahsin Efendi
1304/1305 (1887/1888) ¹²⁸	Ali Rıza Efendi
1306/1307 (1889/1890) ¹²⁹	Şükrü Efendi
1309 (1892) ¹³⁰	Ömer Şükrü Efendi
1310 (1892) ¹³¹	Mustafa Fehmi Efendi
1312 (1894) ¹³²	Cemil Efendi
1312 (1894) ¹³³	Cemil Bey
1314 (1896) ¹³⁴	Abdullah Nazım Efendi
1317 (1899) ¹³⁵	İsmail Hakkı Efendi
1322 (1906) ¹³⁶	İbrahim Hakkı Efendi (saniye)

¹¹³SVK, H. 1285, s.37; SVK, H. 1286, s.37.

¹¹⁴SVK, H. 1287, s.39.

¹¹⁵SVK, H. 1288, s.39.

¹¹⁶SVK, H. 1288, s.219; SVK, H. 1289, s.38.

¹¹⁷SVK, H. 1289, s.204.

¹¹⁸SVK, H. 1290, s.38.

¹¹⁹SVK, H. 1290, s.213; SVK, H. 1291, s.39.

¹²⁰SVK, H. 1292, s.39.

¹²¹SVK, H. 1293, s.40.

¹²²SVK, H. 1294, s.56.

¹²³SVK, H. 1295, s.59.

¹²⁴SVK, H. 1296, s.86.

¹²⁵SVK, H. 1296, s.175.

¹²⁶SVK, H. 1298, s.70; SVK, H. 1299, s.50; SVK, H. 1300, s.77; SVK, H. 1301, s.72; SVK, H. 1302, s.72.

¹²⁷SVK, H. 1303, s.186; SVK, H. 1304, s.97.

¹²⁸SVK, H. 1304, s.240; SVK, H. 1305, s.98.

¹²⁹SVK, H. 1306, s.102; SVK, H. 1307, s.92.

¹³⁰SVK, H. 1309, s.94.

¹³¹SVK, H. 1310, s.142.

¹³²SVK, H. 1312, s.141.

¹³³SVK, H. 1312, s.422.

¹³⁴SVK, H. 1314, s.137.

¹³⁵SVK, H. 1317, s.166.

¹³⁶SVK, H. 1322, s.75.

Ereğli kazasında en az yirmi üç kaymakamın görev yaptığı bilgisine ulaşılmıştır. En az olarak belirtmemizin gerekçesi salnamelerin düzenli olarak yayınlanmamasıdır. 1288 (1871), 1289 (1872), 1290 (1873), 1294 (1877), 1296 (1879) ve 1312 (1894) yıllarında görevde bulunan kaymakamların yerine yeniden kaymakamlar atandığı bilgisine ulaşılmıştır. Tablodan da anlaşılacağı üzere bu yıllarda kaymakamlık makamında bulunanlar genelde kısa süreli görev yapmışlardır. Öyle ki 1285 (1868)-1296 (1879) arasındaki on iki yılda on üç kaymakamın değiştiği görülmektedir. Bu süreçte yayınlanan salnameler, her yıl en az bir kaymakamın atandığını göstermektedir. Görevlerini tam olarak yerine getirmediklerinden dolayı bu sıkıntıların yaşanma ihtimali yüksektir. Bu istikrarsız durumun Ereğli kazasının idaresine olumsuz yansımış olabileceğini ifade etmek mümkündür. Bazı dönemler istisna tutulursa bu istikrarsız sürecin daha sonraki yıllarda da devam ettiği söylenebilir. İstisna sayabileceğimiz ve istikrarlı olduğunu söyleyebileceğimiz bir dönem ise 1298 (1881)-1303 (1886) yıllarında kaymakamlık yapan Abdullah Şevki Efendi'nin dönemidir. Bahsi geçen kaymakamın, yaklaşık altı yıllık süreyle incelenen dönemde Ereğli'de en uzun süre görevde kalan kaymakam olduğu anlaşılmaktadır.

Vilayet salnameleri bazı kaymakamların hangi okuldan mezun oldukları, varsa hangi nişanla taltif edildikleri hakkında da bilgiler vermektedir. Örneğin 1296 (1879) yılında göreve getirilen Hüseyin Hüsni Efendi'nin Mekteb-i Mülkiyeden mezun olduğu bilgisine yer verilmiştir. Bu durum 19. yüzyıl Osmanlı modernleşmesinin taşraya yansımalarının bir örneğidir ve işin ehli kişilere görev vermeye çalışıldığının bir kanıtıdır. 1296 (1879) yılında görevde bulunan Ahmed Fethi Efendi'nin salise¹³⁷ nişanının olduğu bilgisi mevcuttur. 1322 (1906) yılında görevde bulunan İbrahim Hakkı Efendi'nin ise saniye nişanı bulunmaktadır. Askeri alanda göstermiş oldukları başarının neticesi olarak bu rütbelerin verildiği yönünde yorumlayabiliriz. 1298 (1881) yılında Abdullah Şevki Efendi'nin üçüncü mecdi¹³⁸ nişanı bulunmaktadır. 1302 (1885) yılında dördüncü mecdi nişanı verilmiştir. Abdullah Şevki Efendi'nin kısa süre içerisinde rütbesini yükseltmesi gayretinin göstergesidir.

¹³⁷Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ve yeni askeri teşkilatın kurulması sebebiyle rütbeleri belirtmek üzere nişanlar oluşturulmuştur. Bu tür nişanlar ula, saniye, salise ve rabia rütbelerine mahsus olmak üzere dört çeşittir. İbrahim Artuk, "Nişan" **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.33, İstanbul 2007, s.154.

¹³⁸Osmanlı Devleti'nde 1852 yılında iftihar nişanı kaldırılarak yerine mecdi nişanı oluşturulmuştur. Birden beşe kadar rütbeden oluşmuştur. Birinci rütbe 50, ikinci rütbe 150, üçüncü rütbe 800, dördüncü rütbe 3000, beşincisinin 6000 olmak üzere toplam da 10.000 adet olduğu belirtilmiştir. Yabancılar verilenler ise sınırlandırmaya tabi tutulmamıştır. İbrahim Artuk, **agm**, s.154-155.

3.1.2. Ereğli Kazasında Görev Yapan Müftüler

Müftüler, kazalarda kadılardan sonra önemli adli görevleri üstlenen kişilerdir. Taşrada esas vazifeleri fetva vermektir. Tanzimat’tan sonra bulundukları yerin idare meclisi üyesi olmuşlardır.¹³⁹ Konya vilayetine ait ilk salnameden itibaren Ereğli kazasında görev yapan müftülere rastlanmaktadır.

Tablo 8. Ereğli Kazası Müftüleri

Yıl-Hicri (Miladi)	İsimleri
1285 (1868) ¹⁴⁰	İbrahim Bahri Efendi
1287/1291 (1870/1874) ¹⁴¹	Süleyman Efendi
1292/1293 (1875/1876) ¹⁴²	Osman Efendi
1294/1299 (1877/1882) ¹⁴³	Hacı Ali Efendi
1300/1309 (1883/1892) ¹⁴⁴	Süleyman Efendi
1310/1317 (1892/1899) ¹⁴⁵	Süleyman ve Asaf Efendi
1322 (1906) ¹⁴⁶	Hacı Musa Efendi (müderris)

Konya vilayeti salnamelerine bakıldığında; 1286 (1869) ve 1330 (1914) yıllarına ait salnamelerde müftünün ismi belirtilmemiştir. Ereğli kazasında 1285 (1868)-1330 (1914) yılları arasında en az altı müftünün görev yaptığı görülmektedir. 1285 (1868) yılında görev alan İbrahim Bahri Efendi ile 1322 (1906) yılında görev alan Hacı Musa Efendi’nin görevleri kısa süreli olmuştur. Ayrıca Hacı Musa Efendi’nin müderris olduğu bilgisine yer verilmiştir. Ereğli kazasında müftülerin çoğunlukla görevlerini uzun süreli yaptıklarını görmekteyiz. Görevlerinde müftülerin uzun süreli kalması merkezi yönetimin müftü değişikliğini çok tercih etmediği şeklinde yorumlayabiliriz. Müftüler arasında en uzun süre 1300 (1883)-1309 (1892) yılları arasında görevde bulunan Süleyman Efendi’nin yaptığı anlaşılmaktadır. Bu arada Süleyman Efendi ismi müftü olarak üç farklı dönemde geçmektedir. Süleyman

¹³⁹Mehmet Bulut, “Osmanlı’dan Günümüze Müftülerin Seçimleri, Atanmaları ve Seçimlerinde Esas Alınan Eğitim Kriterleri”, **Dini Araştırmalar**, C.15, S.41, 2012, s.88.

¹⁴⁰SVK, H. 1285, s.37.

¹⁴¹SVK, H. 1287, s.39; SVK, H. 1288, s.39; SVK, H. 1289, s.38; SVK, H. 1290, s.38; SVK, H. 1291, s.39.

¹⁴²SVK, H. 1292, s.39; SVK, H. 1293, s.40.

¹⁴³SVK, H. 1294, s.56; SVK, H. 1295, s.59; SVK, H. 1296, s.86; SVK, H. 1298, s.70; SVK, H. 1299, s.50.

¹⁴⁴SVK, H. 1300, s.77; SVK, H. 1301, s.72; SVK, H. 1302, s.72; SVK, H. 1303, s.186; SVK, H. 1304, s.97; SVK, H. 1305, s.98; SVK, H. 1306, s.102; SVK, H. 1307, s.92; SVK, H. 1309, s.94.

¹⁴⁵SVK, H. 1310, s. 142; SVK, H. 1312, s.141; SVK, H. 1314, s.137; SVK, H. 1317, s.166.

¹⁴⁶SVK, H. 1322, s.75.

isimlerinin önünde ve sonunda herhangi başka bir ismin gelmemesi, aynı kişinin üç farklı dönemde müftü olarak görev yaptığı düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

3.1.3. Ereğli Kazasında Görev Yapan Mal Müdürleri

Tanzimat döneminin başlarında uygulanan muhassıllık sisteminin başarılı olamamasından dolayı 1841 yılında muhassılların görevlerini mülki idare amirleri üstlenmiş; vilayet, sancak ve kazalarda Maliye Nezareti, mahalli mülki amire bağlı defterdar ve mal müdürü görevlendirilmeye başlanmıştır. Yeni sistem ile valilerin gelirleri toplatılarak giderlerden sonra kalan kısmın Hazineye göndermesi usulü benimsenmiştir.¹⁴⁷

Tablo 9. Ereğli Kazası Mal Müdürleri

Yıl-Hicri (Miladi)	İsimleri
1285/1288 (1868/1871) ¹⁴⁸	Rıza Efendi
1289/1290 (1872/1873) ¹⁴⁹	Mehmed Rıza Efendi
1291 (1874) ¹⁵⁰	Mehmed Nafi Efendi
1292/1293 (1875/1876) ¹⁵¹	Muhammed Nafi Efendi
1294/1295 (1877/1878) ¹⁵²	Mehmed Hulusi Efendi
1296 (1879) ¹⁵³	Hulusi Efendi
1298 (1881) ¹⁵⁴	Mehmed Efendi
1299/1301 (1882/1884) ¹⁵⁵	Ömer Lütfü Efendi
1302/1307 (1885/1890) ¹⁵⁶	Ömer Efendi
1309 (1892) ¹⁵⁷	Bedos Hazım Efendi
1310 (1892) ¹⁵⁸	Ömer Lütfü Efendi
1312 (1894) ¹⁵⁹	Hacı Sabri Efendi
1314 (1896) ¹⁶⁰	Talat Efendi
1317 (1899) ¹⁶¹	Sabri Efendi
1322 (1906) ¹⁶²	Bali Efendi

¹⁴⁷ Serkan Açar, “Geçmişten Bugüne Mali İdare”, **TBB Dergisi**, S.73, 2007, s.414-415.

¹⁴⁸SVK, H. 1285, s.37; SVK, H. 1286, s.37; SVK, H. 1287, s.39; SVK, H. 1288, s.39.

¹⁴⁹SVK, H. 1289, s.38; SVK, H. 1290, s.38.

¹⁵⁰SVK, H. 1291, s.39.

¹⁵¹SVK, H. 1292, s.39; SVK, H. 1293, s.40.

¹⁵²SVK, H. 1294, s.56; SVK, H. 1295, s.59.

¹⁵³SVK, H. 1296, s.86.

¹⁵⁴SVK, H. 1298, s.70.

¹⁵⁵SVK, H. 1299, s.50; SVK, H. 1300, s.77; SVK, H. 1301, s.72.

¹⁵⁶SVK, H. 1302, s.72; SVK, H. 1303, s.186; SVK, H. 1304, s.97; SVK, H. 1305, s.98; SVK, H. 1306, s.102; SVK, H. 1307, s.92.

¹⁵⁷SVK, H. 1309, s.94.

¹⁵⁸SVK, H. 1310, s.142.

¹⁵⁹SVK, H. 1312, s.141.

¹⁶⁰SVK, H. 1314, s.137.

¹⁶¹SVK, H. 1317, s.166.

¹⁶²SVK, H. 1322, s.75.

1285 (1868)-1330 (1914) yılları arasında yayınlanan salnamelerde en az on üç mal müdürünün adı verilmiştir. Ömer Efendi en çok ismi geçen mal müdürüdür. 1291 (1874) yılında Mehmed Nafi Efendi ile 1292 (1875)-1293 (1876) yıllarında görevde bulunan Muhammed Nafi Efendi'nin aynı kişi olma ihtimali yüksektir. 1294 (1877)-1295 (1878) yıllarına ait salnamelerde Mehmed Hulusi Efendi, 1296 (1879) yılına ait salnamede Hulusi Efendi ve 1298 (1881) yılına ait salnamede ise Mehmed Efendi mal müdürü olarak bahsedilmiştir. Mehmed ya da Hulusi isminden en az birinin ard arda yayınlanan salnamelerde zikredilmiş olması, aynı kişi olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Aynı şekilde 1299 (1882) ve 1301 (1884) yıllarına ait salnamelerde ismi geçen Ömer Lütfü Efendi ile 1302 (1885)-1307 (1890) yılları arasındaki salnamelerde ismi geçen Ömer Efendi de muhtemelen aynı kişidir. Memur isimlerinin bazen tek isimle bazen de ikinci ismiyle birlikte verildiği görülmektedir ki bu durum karışıklığa sebep olmaktadır. Tablodaki bilgiler göstermektedir ki Ereğli kazasında bir görevi ifa eden kişiler, bir müddet sonra yeniden görevlerine tayin edilmişlerdir.

3.1.4. Ereğli Kazası Tahrirat ve İdare Meclisi Katipleri, Mal ve Tahrirat Müdürleri

Osmanlı Devleti'nde katipler, bürokraside işlerin yürütülmesinde önemli bir rol üstlenmişlerdir. Yazışmalar sırasında devletin bilgilerini yazıya doğru bir şekilde aktararak işlerin sağlıklı yürütülmesini sağlamışlardır. Bunun neticesinde devletin sürekliliğini sağladıkları için katiplik mesleğine önem verilmiştir. Ferman, berat ve tezkire türü belgelerini hazırlamak katiplerin görevleri arasında yer almıştır.¹⁶³ Ereğli kazasında Tahrirat ve İdare Meclisi katiplerinin görev yaptıkları bilinmektedir.

¹⁶³ Erhan Afyoncu, Recep Ahışalı, "Kâtip", **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.25, Ankara 2022, s.53-54.

Tablo 10. Ereğli Kazası Tahrirat ve İdare Meclisi Katipleri

Yıl-Hicri (Miladi)	İsimleri
1287 (1870) ¹⁶⁴	Abdullah Efendi
1288/1290 (1871/1873) ¹⁶⁵	Mehmed Efendi
1291/1293 (1874/1876) ¹⁶⁶	Abdullah Efendi
1294/1295 (1877/1878) ¹⁶⁷	Mehmet Said Efendi
1296 (1879) ¹⁶⁸	Said Efendi
1298 (1881) ¹⁶⁹	Nafi Efendi
1299/1301 (1882/1884) ¹⁷⁰	İbrahim Hakkı Efendi
1302/1303 (1885/1886) ¹⁷¹	Naim Efendi
1304/1307 (1887/1890) ¹⁷²	İbrahim Efendi
1309 (1892) ¹⁷³	Tevfik Efendi
1310 (1892) ¹⁷⁴	Ahmed Naim Efendi
1312/1314 (1894/1896) ¹⁷⁵	Tevfik Efendi
1317 (1899) ¹⁷⁶	İbrahim Tevfik Efendi
1322 (1906) ¹⁷⁷	Şaban Efendi

Ereğli kazasında 1285 (1868), 1286 (1869) ve 1330 (1914) yıllarında tahrirat ve idare meclisi katibi hakkında bilgi bulunmazken 1287 (1870)-1289 (1872) yılları arasında yayınlanan vilayet salnamelerinde tahrirat ve Meclis-i İdare katibi için tek isim zikredilmiştir. Yani bir görevli, hem tahrirat katipliği hem de Ereğli Kazası Meclis-i İdare katipliğini üstlenmiştir. 1291 (1874) yılından itibaren yayınlanan salnamelerde ise Ereğli kazasında sadece tahrirat katibi görev yapmıştır.

1285 (1868)-1330 (1914) yıllarında en az yedi tahrirat ve idare meclisi katibi Ereğli kazasında görev yapmıştır. Tabloda katiplerin bazen tek bazen de çift isimle zikredilmeleri bunların aynı kişi olup olmadığı konusunda kafa karışıklığına sebep olmaktadır.

Örneğin 1309 (1892), 1312 (1894), 1314 (1896) yıllarına ait salnamelerde Tevfik Efendi ismi geçmekte iken 1317 (1899) yılına ait salnamede İbrahim Tevfik Efendi ismi

¹⁶⁴SVK, H. 1287, s.39.

¹⁶⁵SVK, H. 1288, s.39; SVK, H. 1289, s.38; SVK, H. 1290, s.38.

¹⁶⁶SVK, H. 1291, s.39; SVK, H. 1292, s.39; SVK, H. 1293, s.40.

¹⁶⁷SVK, H. 1294, s.56; SVK, H. 1295, s.59.

¹⁶⁸SVK, H. 1296, s.86.

¹⁶⁹SVK, H. 1298, s.70.

¹⁷⁰SVK, H. 1299, s.50; SVK, H. 1300, s.77; SVK, H. 1301, s.72.

¹⁷¹SVK, H. 1302, s.72; SVK, H. 1303, s.186.

¹⁷²SVK, H. 1304, s.97; SVK, H. 1305, s.98; SVK, H. 1306, s.102; SVK, H. 1307, s.92.

¹⁷³SVK, H. 1309, s.94.

¹⁷⁴SVK, H. 1310, s.142.

¹⁷⁵SVK, H. 1312, s.141; SVK, H. 1314, s.137.

¹⁷⁶SVK, H. 1317, s.166.

¹⁷⁷SVK, H. 1322, s.75.

geçmektedir. Bunların aynı kişi olma ihtimali yüksek olmakla birlikte kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Bu arada İbrahim Efendi, 1304 (1887)-1307 (1890) yılları arasında görev almış olup en uzun süre görevde kalan kişidir.

Ereğli kazası mal ve tahrirat müdürü olarak 1285 (1868) ile 1286 (1869) yıllarında yayınlanan salnamelerde Rıza Efendi'nin ismi geçmektedir. 1287 (1870)-1330 (1914) yılları arasındaki salnamelerde tahrirat müdürleri hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.¹⁷⁸

3.1.5. Ereğli Kazasında Görev Yapan Evkaf Muhasebeci Vekilleri

1302 (1885)-1305 (1888) yılları arasında yayınlanan salnamelerde Hacı Süleyman Efendi'nin evkaf muhasebeci vekili olarak görev yaptığı bilgisine ulaşılmıştır. Diğer yıllara ait salnamelerde bu hususta herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.¹⁷⁹

3.1.7. Ereğli Kazasında Görev Yapan Tapu Katipleri

1285 (1868)-1291 (1874) yılları arasında ve 1330 (1914) yılında yayınlanan salnamelerde Ereğli kazasında görev yapan tapu katiplerine dair herhangi bir bilgi yoktur. 1292 (1875)-1322 (1906) yılları arasında en az beş tapu katibi görev almıştır.

Tablo 11. Kazada Görev Yapan Tapu Katipleri

Yıl-Hicri (Miladi)	İsimleri
1292/1296 (1875/1879) ¹⁸⁰	Mehmed Efendi
1298 (1881) ¹⁸¹	Hacı İbrahim Efendi
1299/1309 (1882/1892) ¹⁸²	İbrahim Efendi
1310/1314 (1892/1896) ¹⁸³	Hacı İbrahim Edhem Efendi
1317 (1899) ¹⁸⁴	İbrahim İzzet Efendi
1322 (1906) ¹⁸⁵	Nabi Efendi

Ereğli kazasında tapu katibi olarak en fazla görevde bulunan kişi İbrahim Efendi'dir. 1317 (1899) yılına ait salnamede görevde bulunan İbrahim İzzet Efendi ile 1322 (1906) yılına ait

¹⁷⁸SVK, H. 1285, s.37; SVK, H. 1286, s.37.

¹⁷⁹SVK, H. 1302, s.72; SVK, H. 1303, s.186; SVK, H. 1304, s.97; SVK, H. 1305, s.98.

¹⁸⁰SVK, H. 1292, s.39; SVK, H. 1293, s.40; SVK, H. 1294, s.56; SVK, H. 1295, s.59; SVK, H. 1296, s.87.

¹⁸¹SVK, H. 1298, s.71.

¹⁸²SVK, H. 1299, s.50; SVK, H. 1300, s.77; SVK, H. 1301, s.72; SVK, H. 1302, s.72; SVK, H. 1303, s.186; SVK, H. 1304, s.97; SVK, H. 1305, s.98; SVK, H. 1306, s.102; SVK, H. 1307, s.92; SVK, H. 1309, s.94.

¹⁸³SVK, H.1310, s. 144; SVK, H. 1312, s.143; SVK, H. 1314, s.139.

¹⁸⁴SVK, H. 1317, s.168.

¹⁸⁵SVK, H. 1322, s.77.

salnamede ismi geçen Nabi Efendi en kısa süre görevde kalan kişiler olmuştur. 1298 (1881) yılında Hacı İbrahim Efendi, 1299 (1882)-1309 (1892) yıllarında İbrahim Efendi, 1310 (1892)-1314 (1896) yılları arasında Hacı İbrahim Edhem Efendi'nin ard arda görev aldığı bilinmektedir. Bunların aynı kişi olma ihtimali oldukça fazladır.

3.1.8. Ereğli Kazasında Görev Yapan Sandık Eminleri

1864 Tuna Vilayeti Nizamnamesi ile mali idarenin yapısında da düzenlemeler yapılmıştır. Vilayet, liva (sancak) ve kaza merkezlerinde Mal Sandıkları tesis edilmiş ve bahsi geçen idari birimlerin gelirleri bu sandıkta toplanmıştır. Bu idari birimlerin harcamaları Mal Sandıklarından yapılmıştır. Giderlerden sonra kalan kısım Maliye Nezareti'nin yetkisiyle gerekli olan tarafa yönlendirilmiştir. Mal Sandıklarının sorumluluğunun Osmanlı tebasından olan sandık eminlerine verilmesine dikkat edilmiştir. Sandık eminleri taşra ve merkezi devlet hazinesi arasındaki para akışının gerçekleşmesinde görev üstlenmişlerdir.¹⁸⁶

¹⁸⁶ Abdüllatif Şener, “Tanzimat ve Osmanlı Maliyesi”, **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.8, S.2, 1990, s.55-56.

Tablo 12. Kazada Görev Yapan Sandık Eminleri

Yıl-Hicri (Miladi)	İsimleri
1285 (1868) ¹⁸⁷	Estebil Efendi
1286/1287 (1869/1870) ¹⁸⁸	Diyanus Efendi
1288 (1871) ¹⁸⁹	Yuvan Efendi
1289 (1872) ¹⁹⁰	Evakim Efendi
1290 (1873) ¹⁹¹	Tevfik Efendi
1291/1294 (1874/1877) ¹⁹²	Yasef Efendi
1295 (1878) ¹⁹³	Felbos Efendi
1296/1298 (1879/1881) ¹⁹⁴	Yosfaki Efendi
1299/1300 (1882/1883) ¹⁹⁵	Felbos Efendi
1301/1302 (1884/1885) ¹⁹⁶	Hasan Efendi
1303/1304 (1886/1887) ¹⁹⁷	Arslan Efendi
1305/1306 (1888/1889) ¹⁹⁸	Mehmed Efendi
1309 (1892) ¹⁹⁹	Hariton Efendi
1310 (1892) ²⁰⁰	Kuzma Efendi
1312 (1894) ²⁰¹	Mehmed Emin Efendi
1314 (1896) ²⁰²	Abdurrahim Efendi
1322 (1906) ²⁰³	Süleyman Efendi

1285 (1868)-1322 (1906) yılları arasında yayınlanan salnamelerde Ereğli kazasında görev yapmış en az on altı sandık emininin ismine ulaşılmaktadır. Sandık emininin daha çok gayrimüslimlerden görevlendirilmiş olması dikkat çekicidir. Hatta bunlar arasında 1291 (1874)-1294 (1877) yılları arasında ismi geçen Yasef Efendi en uzun süre görevde bulunan kişi olmuştur. 1303 (1886)-1304 (1887) yıllarına ait salnamede ismi geçen Arslan Efendi ile 1305 (1888)-1306 (1889) yıllarında görevde bulunan Mehmed Efendi mal ve sandık emini olarak görevde bulunmuşlardır. 1307 (1890) yılında görevde bulunan kişi hakkında bilgiye ulaşılamamıştır. 1305 (1888)-1306 (1889) yıllarında görevde bulunan Mehmed Efendi'nin

¹⁸⁷SVK, H. 1285, s.37.

¹⁸⁸SVK, H. 1286, s.37; SVK, H. 1287, s.39.

¹⁸⁹SVK, H. 1288, s.39.

¹⁹⁰SVK, H. 1289, s.38.

¹⁹¹SVK, H. 1290, s.38.

¹⁹²SVK, H. 1291, s.39; SVK, H. 1292, s.39; SVK, H. 1293, s.40; SVK, H. 1294, s.56.

¹⁹³SVK, H. 1295, s.59.

¹⁹⁴SVK, H. 1296, s.87; SVK, H. 1298, s.71.

¹⁹⁵SVK, H. 1299, s.51; SVK, H. 1300, s.79.

¹⁹⁶SVK, H. 1301, s.73; SVK, H. 1302, s.73.

¹⁹⁷SVK, H. 1303, s.188; SVK, H. 1304, s.99.

¹⁹⁸SVK; H. 1305, s.100; SVK, H. 1306, s.104.

¹⁹⁹SVK, H. 1309, s.95.

²⁰⁰SVK, H. 1310, s.143.

²⁰¹SVK, H. 1312, s.141.

²⁰²SVK, H. 1314, s.137.

²⁰³SVK, H. 1322, s.76.

1307 (1890) yılında da görevde bulunmuş olma ihtimali yüksektir. 1317 (1899) ile 1330 (1914) yıllarında görevde bulunan sandık eminleri hakkında da herhangi bir bilgiye ulaşılamamaktadır.

3.1.8. Ereğli Kazası İdare Meclisinin Seçilmiş Üyeleri

Ereğli kazası idare meclisinin daimi üyeri kaymakam, naip, müftü, mal müdürü, tahrirat katibi ve tapu katibinden oluşmaktadır. Seçilmiş üyeleri çoğunukla dört üyeden oluşurken 1285 (1868)-1293 (1876) yıllarında idare meclisinde üç üye bulunmaktadır. 1299 (1882) yılında ise altı üyeden oluşmuştur. İdare meclis üyeleri Müslim ve gayrimüslimlerden oluşmaktadır. 1285 (1868)-1290 (1873) yılları arasında ve 1294 (1877)-1296 (1879) yılları arasında bir tane gayrimüslim üye bulunurken diğer salnamelerde sayının ikiye çıktığını görmekteyiz. 1285 (1868) yılına ait salnamede görev alan meclis üyelerinin, 1286 (1869), 1287 (1870) yıllarında görev alarak ardı ardına üç yıl görev yaptıkları anlaşılmaktadır. Diğer salnamelerde meclis üyelerinin iki yıl görev yaptıkları bilgisine ulaşılmaktadır. 1330 (1914) yılına ait salnamede herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. Salmamelerin düzenli yayınlanmaması daha sonraki yıllarda da görev alıp almadıkları konusunda bilgiye ulaşmamızı engelmektedir.

Tablo 13. Kaza İdare Meclisinin Seçilmiş Üyeleri

Yıl-Hicri (Miladi)	Üye İsimleri					
1285-1287 (1868-1870) ²⁰⁴	Hacı Abdullah Efendi	Müderresinden Süleyman Efendi	Kabril Efendi			
1288 (1871) ²⁰⁵	Hacı Abdullah Efendi	Derviş Efendi	Kabril Efendi			
1289/1290 (1872/1873) ²⁰⁶	Hacı Hasan Efendi	Halil Ağa	İstefan Efendi			
1291 (1874) ²⁰⁷	Hasan Ağa	Kabril Efendi	İstefan Efendi			
1292/1293 (1875/1876) ²⁰⁸	Hacı İbrahim Ağa	Kabril Efendi	İstefan Efendi			
1294/1295 (1877/1878) ²⁰⁹	Mehmed Rıza Efendi	Hacı Abdullah Efendi	Hacı Halil Efendi	Kabril Efendi		

²⁰⁴SVK, H. 1285, s.37; SVK, H. 1286, s.37; SVK, H. 1287, s.39.

²⁰⁵SVK, H. 1288, s.39.

²⁰⁶SVK, H. 1289, s.38; SVK, H. 1290, s.38.

²⁰⁷SVK, H. 1291, s.39.

²⁰⁸SVK, H. 1292, s.39; SVK, H. 1293, s.40.

²⁰⁹SVK, H. 1294, s.56; SVK, H. 1295, s.59.

1296 (1879) ²¹⁰	Mehmed Rıza Efendi	Sadık Efendi	Hacı Ahmed Efendi	Kabril Efendi		
1298 (1881) ²¹¹	Mehmed Rıza Efendi	Hacı Naci Efendi	Hacı Kalos Efendi	Mihail Efendi		
1299 (1882) ²¹²	Hacı Hasan Efendizade	Hacı Muhammed Efendi	Hacı Derviş Ağazade	Hacı Nabi Efendi	Mihail Efendi	Kalos Efendi
1300/1301 (1883/1884) ²¹³	Hacı Mehmed Efendi	Hacı Abdullah Efendi	Karabet Efendi	Yosfaki Efendi		
1302 (1885) ²¹⁴	Hacı Mehmed Rıza Efendi	Hacı Abdullah Ağa	Karabet Efendi	Yosfaki Efendi		
1303/1304 (1886/1887) ²¹⁵	Hacı Mehmed Rıza Efendi	Hacı Abdullah Fethi Efendi	Hacı Kalos Efendi	Nifdos Efendi		
1305 (1888) ²¹⁶	Hacı Mehmed Rıza Efendi	Bekdikli Hacı Halil Efendi	Hacı Kalos Efendi	Yuvani Efendi		
1306 (1889) ²¹⁷	Hacı Mehmed Rıza Efendi	Hacı Halil Efendi	Hacı Kalos Efendi	Yuvani Efendi		
1307/1309 (1890/1892) ²¹⁸	Hacı Mehmed Rıza Efendi	Hacı Halil Efendi	Hacı Kalos Efendi	Yuvanaki Efendi		
1310 (1892) ²¹⁹	Hacı Mehmed Efendi	Hacı Halil Efendi	Hacı Kalos Efendi	Yuvan Efendi		
1312/1314 (1894/1896) ²²⁰	Hacı Mehmed Efendi	Hacı Halil Efendi	Hacı Kalos Efendi	Hacı İskender Ağa		
1317 (1899) ²²¹	Mehmed Efendi	Hacı Süleyman Efendi	Haralam Efendi	Parsih Efendi		
1322 (1906) ²²²	Mustafa Efendi (salise)	Ömer Lütfü Efendi	Haralam Efendi	Hacı Agiya Efendi		

Ereğli Kazası İdare Meclisinin daimi üyelerinden olan müftülere, daha isabetli olacağı düşüncesiyle, “Ereğli Kazasının Adli Yapısı” başlığı altında verilmiştir.

²¹⁰SVK, H. 1296, s.86.

²¹¹SVK, H. 1298, s.70.

²¹²SVK, H. 1299, s.50.

²¹³SVK, H. 1300, s.77-78; SVK, H. 1301, s.72.

²¹⁴SVK, H. 1302, s.72.

²¹⁵SVK, H. 1303, s.187; SVK, H. 1304, s.97.

²¹⁶SVK, H. 1305, s.98.

²¹⁷SVK, H. 1306, s.102.

²¹⁸SVK, H. 1307, s.93; SVK, H. 1309, s.94.

²¹⁹SVK, H. 1310, s.142.

²²⁰SVK, H. 1312, s.141; SVK, H. 1314, s.137.

²²¹SVK, H. 1317, s.166.

²²²SVK, H. 1322, s.75.

3.2. Ereğli Kazası Belediyesi

Osmanlı şehir yönetiminde kadılar başta olmak üzere esnaf kuruluşları ve vakıflar önemli roller üstlenmişlerdir. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla birlikte kadıların yerel hizmetler alanındaki etkisi de kaybolmuştur. 1826 yılında Evkaf Nezareti ile İhtisap Nezaretinin kurulması neticesinde kadılık kurumunun şehir yönetimiyle ilgili görevleri sona ermiştir. 19. yüzyılda Osmanlı şehirlerinin büyüyerek canlanması, kentlerin bünyesinde meydana gelen sosyo-ekonomik ve demografik değişiklikler, dış dünya ile gelişen ilişkiler sebebi ile önemli değişiklikler yaşanmıştır. Tanzimat'ın ilan edilmesinden sonra belediye yönetimi Osmanlı sistemine dahil edilmiştir. 1855 yılında İstanbul'da ilk belediye, Şehremaneti adıyla kurulmuştur. 1864 yılında başkentin dışında da belediyeler kurulması yönünde adımlar atılmıştır. 1871 yılında İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ile birlikte vali, mutasarrıf ve kaymakamın bulunduğu şehir ve kasabalarda belediye teşkilatının kurulması kararı alınmıştır. 1877 yılında da belediye teşkilatı hakkında kapsamlı bir düzenleme yapılmıştır.²²³ Ereğli örneğinde olduğu gibi, belediyelerde bir başkan, bir katip ve giderek artan sayıda üye görev yapmaya başlamıştır. Belediye Meclisi üyeleri arasında sandık emini, kolcu gibi görevlilerin olduğu da görülmektedir.²²⁴

²²³ Bayram Coşkun, Çiğdem Pank Yıldırım, Eyüp Şen, "Osmanlı Belediyeciliğinin Dönüm Noktası: 1877 Tarihli Vilâyet Belediye Kanunu" **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, S. 2, C. 30, Nisan 2021, s.3-5.

²²⁴ SVK, H. 1322, s.75.

Tablo 14. Ereğli Kazası Belediyesi Başkan ve Üyeleri

Yıl-Hicri (Miladi)	Başkan	Katip	Belediye Meclisi Üyeleri
1291 (1874) ²²⁵	Ahmed Hilmi Efendi	Hasan Hüsnü Efendi	Hacı Hasan Ağa, Mehmed Ağa, Yuvan Efendi
1292/1293 (1875/1876) ²²⁶	Ahmed Hilmi Efendi	Hasan Hüsnü Efendi	Hacı Hasan Ağa, Mehmed Ağa, Ahmed Ağa, Karabet Ağa
1294 (1877) ²²⁷	Mehmed Hulusi Efendi	Ali Efendi	Hacı Mustafa Efendi, Musa Efendi, Hacı Yusuf Efendi, Hacı İbrahim Efendi
1295 (1878) ²²⁸	Mehmed Hulusi Efendi	Ali Efendi	Hacı Mustafa Efendi, Musa Efendi, Hacı Yusuf Efendi, Hacı İbrahim Efendi, Mustafa Ağa (kolcu)
1296 (1879) ²²⁹	Hacı Nabi Efendi	Sabit Efendi	Osman Ağa, Hacı Halil Efendi, Hacı Yusuf Ağa, Ömer Efendi, Hiram Efendi
1298 (1881) ²³⁰	Hacı Halil Efendi	-----	Osman Ağa, Hacı Yusuf Ağa, Ömer Efendi, Hiram Efendi, Rıfat Efendi, Mustafa Ağa (müftü), Manuk (kolcu)
1299 (1882) ²³¹	Hacı Yusuf Ağa	Rıfat Efendi	Musa Efendi, Osman Ağa, Ömer Efendi, Hiram Efendi
1300 (1883) ²³²	Eyüb Ağa	Mustafa Efendi	Musa Efendi, Hacı Süleyman Efendi, Hulusi Efendi, Hacı Yusuf Ağa, Osman Ağa, Hacı Hacir Efendi
1301 (1884) ²³³	Eyüb Ağa	Mustafa Efendi	Musa Efendi, Hacı Süleyman Efendi, Hulusi Efendi, Hacı Yusuf Ağa, Osman Ağa, Hacı Efendi
1302 (1885) ²³⁴	Hacı Süleyman Efendi	Mustafa Hilmi Efendi	Eyüb Ağa, Hacı Yusuf Ağa, Osman Ağa, Musa Efendi, Adil Bey, Hacı Hacir Efendi, Kabril Efendi
1303 (1886) ²³⁵	Hacı Süleyman Efendi	Mustafa Hilmi Efendi	Hacı Yusuf Ağa, Musa Efendi, Adil Bey, Hacı Hacir Efendi, Gavrail Efendi
1304/1305 (1887/1888) ²³⁶	Adil Bey	Mustafa Hilmi Efendi	Eyüb Ağa, Mustafa Ağa, Hacı Süleyman Efendi, Ahmed Efendi, Musa Efendi, Hasan Efendi, Hacı Hacir Efendi, Gavrail Efendi
1306/1307 (1889/1890) ²³⁷	Mustafa Efendi	Mustafa Hilmi Efendi	Hacı İbrahim Efendi, Abdurrahman Efendi, Musa Efendi, Abdurrahim

²²⁵SVK, H. 1291, s.39.

²²⁶SVK, H. 1292, s.39; SVK, H. 1293, s.40.

²²⁷SVK, H. 1294, s.56.

²²⁸SVK, H. 1295, s.59.

²²⁹SVK, H. 1296, s.86.

²³⁰SVK, H. 1298, s.71.

²³¹SVK, H. 1299, s.51.

²³²SVK, H. 1300, s.78.

²³³SVK, H. 1301, s.72.

²³⁴SVK, H. 1302, s.73.

²³⁵SVK, H. 1303, s.187.

²³⁶SVK, H. 1304, s.98; SVK, H. 1305, s.99.

²³⁷SVK, H. 1306, s.103; SVK, H. 1307, s.93.

			Efendi, Hacı Hacir Efendi, Gavrail Efendi
1309 (1892) ²³⁸	Ahmed Tahir Efendi	Mustafa Hilmi Efendi	Hacı Süleyman Efendi, Mustafa Efendi, Abdurrahim Efendi, Abdurrahman Efendi, Musa Efendi, Hacı İbrahim Efendi, Gavrail Efendi, Karabet Efendi
1310 (1892) ²³⁹	Mustafa Neşet Efendi	Mustafa Hilmi Efendi	Ali Rıza Efendi, Abdurrahim Efendi, Hacı İbrahim Efendi, Abdurrahman Ağa, Haralambos Efendi, Karabet Efendi, Abraham Ağa (kolcu), Manuk Ağa (kolcu)
1312/1314 (1894/1896) ²⁴⁰	Ahmet Tahir Efendi	Eyüb Efendi	Ali Rıza Efendi, Abdurrahim Efendi, Hacı İbrahim Efendi, Abdurrahman Ağa, Haralambos Efendi, Karabet Efendi, Osman Efendi (kolcu), İbrahim Efendi (kolcu)
1317 (1899) ²⁴¹	Osman Efendi	Hasan Efendi	Mustafa Efendi (hamse 309), Ali Efendi, Latif Efendi, Musa Efendi, Bekir Efendi, Haralam Efendi, Hacir Efendi, İbrahim Efendi (kolcu)
1322 (1906) ²⁴²	Ahmed Efendi	Baydınlı Efendi	İstavri Efendi (tabip, salise), Abdurrahim Efendi, Musa Efendi, Hacı Mehmed Efendi, Hacı Mehmed Efendi, Mihalaki Efendi, Hasan Efendi (sandık emini), Kolcu (2 adet)

1285 (1868)-1290 (1873) yılları arasında ve 1330 (1914) yılında yayınlanan salnamelerde Ereğli’de görev yapmış belediye başkanı ve üyeleri hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu durum henüz bu yıllarda Ereğli’de belediye teşkilatının kurulmadığını göstermektedir. Belediye teşkilatından ilk olarak ise 1291 (1874) yılına ait salnamede bahsedilmesi, bu tarihte kurulmuş olduğunu göstermektedir.

1291 (1874)-1293 (1876) yılları arasında yayınlanan salnamelerde ismi geçen Ahmet Hilmi Efendi en uzun süre belediye başkanı olarak çalışan kişidir. Salnamelerde ismi geçen diğer belediye başkanlarının ise en fazla iki yıl olmak üzere başkanlık yaptığı bilgisine ulaşılmıştır. Başkan olarak on üç farklı kişinin ismi geçmektedir.

Ereğli Belediyesinde başkanın yanı sıra bir de katip daimi olarak görev yapmaktaydı. Katip olarak dokuz farklı kişinin ismi geçmektedir. 1292 (1875) yılına ait salnamede Hasan Hüsnü Efendi’nin katip olduğu belirtilirken 1293 (1876) yılına ait salnamede katip olarak

²³⁸SVK, H. 1309, s.95.

²³⁹SVK, H. 1310, s.143-144.

²⁴⁰SVK, H. 1312, s.142; SVK, H. 1314, s.138.

²⁴¹SVK, H. 1317, s.167.

²⁴²SVK, H. 1322, s.75.

belirtilmemiştir. Fakat ard arda yıllarda görev aldığı için 1293 (1876) yılında da katip olarak çalışma ihtimali yüksektir. 1298 (1881) yılında görev alan katip hakkında bilgi yoktur. Bunlar arasında 1302 (1885)-1310 (1892) yılları arasında yayınlanan salnamelerde ismi geçen Mustafa Hilmi Efendi en uzun süre katip olarak çalışan kişidir. Görev yaptığı yıllar arasında 1891 yılına ait salname bulunmamasına rağmen katip olarak görevine devam etme olasılığı yüksektir.

Ereğli Kazası Belediye Meclisi'ndeki üye sayısının en az olduğu yıl 1291 (1874) en fazla üyenin bulunduğu yıl ise 1322 (1906)'dır. Genel itibariyle Ereğli Belediye Meclisi üye sayılarının kuruluştan itibaren arttığı dikkat çekmektedir. Belediye meclislerinde üye olarak gayrimüslimlerin de görev aldıklarını görmekteyiz. 1294 (1877), 1295 (1878), 1301 (1884) yıllarına ait salnamelerde ise üyeler arasında gayrimüslimler yer almamıştır. Çoğunlukla iki tane gayrimüslim belediye meclisinde görev alırken en fazla 1310 (1892) yılına ait salnamede dört tane gayrimüslimin belediye meclisinde isminin geçtiğini görmekteyiz.

Ereğli Belediye Meclisi üyeleri arasında bazen müftülerin bazen sandık eminlerinin bazen de kolcuların isimleri de geçmektedir. Örneğin 1298 (1881) yılına ait salnamede üyeler arasında müftü Mustafa Efendi'nin ismi geçmektedir. 1295 (1878) yılında ilk kez güvenlik kuvveti olarak kolcu Mustafa Ağa'nın görev aldığını görmekteyiz. En fazla kolcunun görev aldığı salname 1322 (1906) yılına ait olup isimleri belirtilmemiştir. 1292 (1875)-1293 (1876), 1304 (1887)-1305 (1888) ve 1306 (1889)-1307 (1890) yıllarında görev alan üyelerin isimlerinin değişmediğinin bilgisine ulaşılmıştır. 1312 (1894)-1314 (1896) yıllarında görev alan kişiler değişmemiştir ve 1895 yılında da bu kişilerin üye olma olasılığı yüksektir. 1322 (1906) yılında Hacı Mehmed Efendi isminin iki kere anıldığını görmekteyiz. Muhtemelen yanlışlık yapılarak iki kere telaffuz edilmiştir.

Tablo 15. Ereğli Kazası Belediye Sermayesi

Yıl-Hicri (Miladi)	Sermayesi
1292/1293 (1875/1876) ²⁴³	6.839
1294 (1877) ²⁴⁴	34.832
1295 (1878) ²⁴⁵	40.000
1296 (1879) ²⁴⁶	24.876
1298 (1881) ²⁴⁷	70.000
1300/1301 (1883/1884) ²⁴⁸	125.971
1302/1305 (1885/1888) ²⁴⁹	162.069
1306/1307 (1889/1890) ²⁵⁰	160.616
1309 (1892) ²⁵¹	180.000
1310/1314 (1892/1896) ²⁵²	165.000

Konya vilayeti salnamelerinde Ereğli Belediye Teşkilatından ilk defa 1291 (1874)'de belediyenin sermayesinden ise 1292 (1875)'de bahsedilmektedir. Bu sermaye 1292 (1875)-1295 (1878) yılları arasında sürekli artarak devam ederken 1296 (1879) yılında sermayenin azaldığını görmekteyiz. 1296 (1879) yılından itibaren sermayenin yeniden artarak devam ettiği bilgisine ulaşılmıştır. 1292 (1875)-1293 (1876) yılları en az sermayenin olduğu yıllardır. En fazla sermaye ise 1309 (1892) yılına aittir. 1302 (1885)-1305 (1888) ve 1310 (1892)-1314 (1896) yılları arasında düzenli olarak aynı bütçenin ayrıldığı bilgisine ulaşılmıştır. 1299 (1882), 1317 (1899), 1322 (1906) ve 1330 (1914) yıllarına ait salnamelerde sermaye hakkında bilgi verilmemiştir.

3.3. Adli Kurumlar

Osmanlı Devleti, diğer alanlarda olduğu gibi, 19. yüzyıldan itibaren hukuk alanında da önemli birçok yenilik yapmıştır. Taşrada kurulan Muhassıllık Meclisleri ve isim değişikliğiyle devam eden İdari Meclislere yargılama yetkisi verilmiş, Nizamiye

²⁴³SVK, H. 1292, s.39; SVK, H. 1293, s.40.

²⁴⁴SVK, H. 1294, s.56.

²⁴⁵SVK, H. 1295, s.59.

²⁴⁶SVK, H. 1296, s.86.

²⁴⁷SVK, H. 1298, s.71.

²⁴⁸SVK, H. 1300, s.78; SVK, H. 1301, s.72.

²⁴⁹SVK, H. 1302, s.73; SVK, H. 1303, s.187; SVK, H. 1304, s.98; SVK, H. 1305, s.99.

²⁵⁰SVK, H. 1306, s.103; SVK, H. 1307, s.93.

²⁵¹SVK, H. 1309, s.95.

²⁵²SVK, H. 1310, s.144; SVK, H. 1312, s.142; SVK, H. 1314, s.138.

Mahkemeleri kurulmuş, ceza, arazi, ticaret ve diğer alanlarda çok sayıda kanun ile 1876'da Kanun-ı Esasi yürürlüğe konulmuş ve bu aşamalarda mümkün olduğunca Avrupa hukukundan faydalanılmıştır.²⁵³ Yapılan bu düzenlemeler taşraya da yansımıştır.

3.3.1. Ereğli Kazasında Görev Yapan Naipler

Naip, bir mevkinin sorumluluğunu asıl sahibi gelene kadar vekalet eden kişidir.²⁵⁴ Naipler, özellikle fıkıh alanında kendi kaza dairesinde uyuşmazlıkları çözecek şekilde eğitim almışlardır. Naip, kadı tarafından belirlenir ve görevleri Anadolu veya Rumeli kazaskeri tarafından onaylanırdı. Naipler genellikle süresiz olarak tayin edilirken belirli süreler içinde görev değişikliği yapılırdı. Yolsuzluğa karışma, bilgi yetersizliği ve görevini kötüye kullanma gibi şikayetler var ise görevine son verilirdi.²⁵⁵

²⁵³Ekrem Buğra Ekinci, "Tanzimat Devri Osmanlı Mahkemeleri", **Yeni Türkiye**, Yıl: 6, S. 31, Ocak- Şubat 2000, s.764-773.

²⁵⁴Casim Avcı, "Nâib", **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 32, İstanbul 2006, s.311.

²⁵⁵Mehmet İpşirli, "Nâib", **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 32, İstanbul 2006, s.312.

Tablo 16. Ereğli Kazası Naipleri

Yıl-Hicri (Miladi)	İsimleri
1285/1286 (1868/1869) ²⁵⁶	Muhammed Sadık Efendi
1287 (1870) ²⁵⁷	Behçet Efendi
1288 (1871) ²⁵⁸	Ali Efendi
1289 (1872) ²⁵⁹	İbrahim Edhem Efendi
1290 (1873) ²⁶⁰	Ahmed Hulusi Efendi
1291/1292 (1874/1875) ²⁶¹	Hacı Süleyman Efendi
1293/1294 (1876/1877) ²⁶²	Hüseyin Şükrü Efendi
1295 (1878) ²⁶³	İbrahim Zühdü Efendi
1296 (1879) ²⁶⁴	Zühdü Efendi
1298 (1881) ²⁶⁵	İsmail Hakkı Efendi
1299/1300 (1882/1883) ²⁶⁶	Mehmed Şevki Efendi
1301/1302 (1884/1885) ²⁶⁷	Mustafa Neşâti Efendi
1303/1305 (1886/1888) ²⁶⁸	Ali Rıza Efendi
1306 (1889) ²⁶⁹	Halil Hüsnü Efendi
1307/1309 (1890/1892) ²⁷⁰	Şevki Efendi
1310 (1892) ²⁷¹	Süleyman Faik Efendi
1312 (1894) ²⁷²	Mehmed Tevfik Efendi
1314 (1896) ²⁷³	İsmail Hakkı Efendi
1317 (1899) ²⁷⁴	Hacı Ahmed Tevfik Efendi
1322 (1906) ²⁷⁵	Mehmed Cevdet Efendi

Konya vilayeti salnamelerinin yayınlandığı dönemde Ereğli kazasında görev yapan hiçbir kadı ismine rastlanmamakta, onun yerine yukarıdaki tabloda isimleri geçen naiplerin görev yaptığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kazada vazife yapmış naiplerin görev sürelerinin kısa olduğu, genellikle bir iki yıllla sınırlı olduğu görülmektedir.

²⁵⁶SVK, H. 1285, s.37; SVK, H. 1286, s.37.

²⁵⁷SVK, H. 1287, s.39.

²⁵⁸SVK, H. 1288, s.39.

²⁵⁹SVK, H. 1289, s.38.

²⁶⁰SVK, H. 1290, s.38.

²⁶¹SVK, H. 1291, s.39; SVK, H. 1292, s.39.

²⁶²SVK, H. 1293, s.40; SVK, H. 1294, s.56.

²⁶³SVK, H. 1295, s.59.

²⁶⁴SVK, H. 1296, s.86.

²⁶⁵SVK, H. 1298, s.70.

²⁶⁶SVK, H. 1299, s.50; SVK, H. 1300, s.77.

²⁶⁷SVK, H. 1301, s.72; SVK, H. 1302, s.72.

²⁶⁸SVK, H. 1303, s.186; SVK, H. 1304, s.97; SVK, H. 1305, s.98.

²⁶⁹SVK, H. 1306, s.102.

²⁷⁰SVK, H. 1307, s.92; SVK, H. 1309, s.94.

²⁷¹SVK, H. 1310, s.142.

²⁷²SVK, H. 1312, s.141.

²⁷³SVK, H. 1314, s.137.

²⁷⁴SVK, H. 1317, s.166.

²⁷⁵SVK, H. 1322, s.75.

1285 (1868) ve 1322 (1906) yıllarına ait salnamelerde en az on dokuz naipin görev yaptığı anlaşılmaktadır. 1303 (1886)-1305 (1888) yılları arasında görev yapan Ali Rıza Efendi en uzun süre görevde kalan kişidir. Salnamelerde 1330 (1914) yılında görev yapan naip hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. 1295 (1878) yılında görevde bulunan İbrahim Zühdü Efendi ile 1296 (1879) yılında görevde bulunan Zühdü Efendi'nin arka arkaya gelmesinden dolayı aynı kişi olma ihtimali yüksektir. 1298 (1881) yılında görevde bulunan İsmail Hakkı Efendi ile 1314 (1896) yılında görevde bulunan İsmail Hakkı Efendi'nin aynı kişi olup olmadığı tespit edilememekle birlikte bunların aynı kişiler olması muhtemeldir. 1310 (1892) yılında görevde bulunan Süleyman Faik Efendi'nin müderrislik derecesinin olduğunu görmekteyiz. 1317 (1899) yılında görevde bulunan Hacı Ahmed Tefik Efendi'nin ise ibtidai altmışlı²⁷⁶ maaşlar görev yapmış olduğu hakkında bilgi verilmiştir. 1322 (1906) yılına ait salnameden Mehmed Cevdet Efendi'nin de müderris olduğu bilgisine ulaşmaktayız.

3.3.2. Deavi Meclisi

Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesinden sonra adli alanda yapılan ıslahat neticesinde taşralarda yargılama yetkisine sahip meclisler kurulmuştur. İlk düzenleme 7 Kasım 1864 Vilayet Nizamnamesi ile yapılmıştır. Her kazada bir deavi meclisi açılması kararlaştırılmıştır.²⁷⁷ Deavi meclisleri, bir başkan, bir katip ile Müslüman ve gayrimüslimlerden seçilmiş üyelerden oluşmuştur.²⁷⁸

²⁷⁶ Osmanlı medreselerinde dereceleri göstermek üzere müderrise ödenen günlük ücretlere göre adlandırılan derecelendirmedir. Yirmili, otuzlu, kırklı, ellili, altmışlı şeklinde ifade edilirken XVIII. Yüzyıldan itibaren Sahn-ı Semân; ibtidâ-i altmışlı, hareket-i altmışlı dereceleri oluşmuştur. Mehmet İpşirli, "Medrese", **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.28, Ankara 2003, s.330.

²⁷⁷ M.Macit Kenanoğlu, "Nizamiye Mahkemeleri", **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 33, İstanbul 2007, s.185.

²⁷⁸ SVK, H. 1285, s.37.

Tablo 17. Ereğli Kazası Deavi Meclisi Üyeleri

Yıl-Hicri (Miladi)	Başkan (Naip)	Deavi Katibi	Seçili Üyeler
1285 (1868) ²⁷⁹	Muhammed Sadık Efendi	-----	Hacı oğlu Emin Ağa, Sadık Efendi, Karabet Efendi
1286 (1869) ²⁸⁰	Muhammed Sadık Efendi	Muhammed Efendi	Hacı oğlu Emin Ağa, Sadık Efendi, Karabet Efendi
1287 (1870) ²⁸¹	Behçet Efendi	Yusuf Ziya Efendi	Hacı oğlu Emin Efendi, Sadık Efendi, Karabet Efendi
1288 (1871) ²⁸²	Ali Efendi	Yusuf Ziya Efendi	Halil Ağa, Derviş Ağa, İstefan Ağa
1289 (1872) ²⁸³	İbrahim Edhem Efendi	Yusuf Ziya Efendi	Derviş Ağa, Kabril Ağa, Yuvan Ağa
1290 (1873) ²⁸⁴	Ahmed Hulusi Efendi	Yusuf Ziya Efendi	Derviş Ağa, Kabril Ağa, Yuvan Ağa
1291/1292 (1874/1875) ²⁸⁵	Hacı Süleyman Efendi	Yusuf Ziya Efendi	Abdülkadir Ağa, Musa Ağa, Yuvan Ağa
1293 (1876) ²⁸⁶	Hüseyin Şükrü Efendi	Yusuf Ziya Efendi	Abdülkadir Efendi, Musa Ağa, Yuvan Ağa
1294 (1877) ²⁸⁷	Hüseyin Şükrü Efendi	Yusuf Ziya Efendi	Mehmed Sadık Efendi, Hacı Halil İbrahim Efendi, Hacı Yuvan Efendi, Oseb Efendi
1295 (1878) ²⁸⁸	İbrahim Zühdü Efendi	Yusuf Ziya Efendi	Mehmed Sadık Efendi, Ali Efendi, Hacı Yuvan Efendi, Oseb Efendi
1296 (1879) ²⁸⁹	Zühdi Efendi	Yusuf Ziya Efendi	Hacı Abdullah Efendi, Ali Efendi, Hacı Yuvan Efendi, Oseb Efendi

Ereğli Kazası Deavi Meclisi ile ilgili ilk bilgiye 1285 (1868) yılına ait salnamede ulaşılmıştır. 1285 (1868) yılında Ereğli kazasında bu meclisle karşılaşılması, kanuni düzenleme sonrasındaki kısa bir süre içerisinde bahsi geçen meclislerin Osmanlı taşrasında yürürlüğe girdiğinin işaretidir.

İlk salnamede Ereğli Deavi Meclisi bir başkan ve üç üyeden oluşurken 1286 (1869)-1293 (1876) yılları arasında bir başkan, bir katip ve üç üyeden, 1294 (1877)-1296 (1879)

²⁷⁹SVK, H. 1285, s.37.

²⁸⁰SVK, H. 1286, s.37.

²⁸¹SVK, H. 1287, s.39.

²⁸²SVK, H. 1288, s.39.

²⁸³SVK, H. 1289, s.38.

²⁸⁴SVK, H. 1290, s.38.

²⁸⁵SVK, H. 1291, s.39; SVK, H. 1292, s.39.

²⁸⁶SVK, H. 1293, s.40.

²⁸⁷SVK, H. 1294, s.56.

²⁸⁸SVK, H. 1295, s.59.

²⁸⁹SVK, H. 1296, s.86.

yıllarında ise bir başkan, bir katip ve dört üyeden oluşmuştur. 1285 (1868) yılında Deavi Meclisi katibi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamaması henüz bir katibin görevlendirilmediğini göstermektedir. 1286 (1869)-1296 (1879) yılları arasında iki kişinin deavi katibi olarak görev yaptığı bilgisine ulaşılmıştır. 1287 (1870) ve 1296 (1879) yılları arasında yayınlanan salnamelerde Yusuf Ziya Efendi'nin kesintisiz bir şekilde deavi katibi olduğunu görmekteyiz. 1291 (1874)-1292 (1875) yılları arasındaki kişiler ard arda görevde bulunmuşlardır. Meclisin başkanlığını o yıl görevli olan naip efendi yapmıştır. Sadece bir yıl görev alan naip efendiler olduğu gibi art arda aynı kişilerin naip olarak görev aldığı bilgisine de ulaşılmıştır. Gayrimüslimlerin en az bir en fazla iki üyesinin olduğu görülmektedir. 1289 (1872)-1293 (1876) yılları arasında görevde bulunan Yuvar Ağa en uzun süre görevde kalan gayrimüslimdir. 1296 (1879) yılına kadar Deavi Meclisi hakkında bilgilere ulaşılmış olup yerini bidayet mahkemesine bırakmıştır.

3.3.3. Bidâyet Mahkemesi

18 Haziran 1879 yılında Nizamiye Mahkemeleri yeniden düzenlenerek ceza ve hukuk mahkemeleri olarak ikiye ayrılmıştır. Ayrıca nizamiye mahkemeleri bidâyet ve istinaf olmak üzere iki dereceli hale getirilmiştir. Yeni düzenlemeye göre her kazada Bidâyet Mahkemesi bulunacaktır ve bu mahkemeler aynı zamanda kazalardaki ticaretle alakalı davalara bakacaktır. Ticaretle alakalı davalarda kazanın muteber tüccarı tarafından seçilen geçici üyeler de mahkemeye katılacaklardır. Bidâyet Mahkemelerinin Ceza ve Hukuk Dairelerinin birinde bir başkan ve iki üye, diğerinde ikinci başkan ve iyi üye görev yapacaktır.²⁹⁰ Salnamelerden anlaşıldığı üzere ileriki yıllarda üye sayısı artmış ve iki dairede üye sayısı toplam ona kadar çıkmıştır. Ayrıca her dairede birer katibin görev yaptığı anlaşılmaktadır. Yapılan kanuni düzenlemenin gereği olarak Ereğli kazasında da Deâvi Meclisi kaldırılmış ve yerine Bidâyet Mahkemesi kurulmuştur.

²⁹⁰ M.Macit Kenanoğlu, “agm”, s.187.

Tablo 18. Ereğli Kazası Bidâyet Mahkemesi Üyeleri

Yıl-Hicri (Miladi)	Başkan (Naip)	Üye İsimleri
1298 (1881) ²⁹¹	İsmail Hakkı Efendi	Sadık Efendi, Yuvan Efendi, Serkatip Said Efendi, Müstantık Muavini İbrahim Efendi, İsâbet Efendi
1299 (1882) ²⁹²	Şevki Efendi	Hacı Osman Efendi, Yuvan Efendi, Birinci katip Said Efendi, Müstantık Muavini Sabit Efendi, İkinci katip İbrahim Efendi
1300 (1883) ²⁹³	Şevki Efendi	Hacı Nabi Efendi, Kabril Efendi, Birinci katip münhal, Müstantık Muavini Sabit Efendi, İkinci katip İbrahim Efendi
1301 (1884) ²⁹⁴	Neşâti Efendi	Hacı Nabi Efendi, Başkatip Kabril Efendi, İkinci katip İbrahim Efendi, Müstantık Muavini Sabit Efendi
1302 (1885) ²⁹⁵	Neşâti Efendi	Hacı Halil Efendi, Kabril Efendi, Başkatip Said Efendi, Müstantık Muavini Sabit Efendi, İkinci katip Niyazi Efendi
1303 (1886) ²⁹⁶	Ali Rıza Efendi	Hacı Mehmed Nabi Efendi, Yuvan Efendi, Başkatip Abdülhamid Efendi, Müstantık Muavini Ahmed Remzi Efendi, İkinci katip Ali Efendi
1304 (1887) ²⁹⁷	Ali Rıza Efendi	Hacı Mehmed Nabi Efendi, Yuvan Efendi, Başkatip Mustafa Efendi, Müstantık Muavini Ahmed Efendi, İkinci katip Ali Efendi
1305 (1888) ²⁹⁸	Ali Rıza Efendi	Osman Efendi, Kabril Efendi, Başkatip Mustafa Efendi, Müstantık Muavini Ahmed Remzi Efendi, İkinci katip Ali Efendi
1306 (1889) ²⁹⁹	Haşmet Efendi	Hacı Mehmed Efendi, Hacı Kabril Efendi, Başkatip Mustafa Efendi, Müstantık Muavini Ali Efendi, Aza Mülazımı Ali Efendi, İkinci katip Hakkı Efendi, Mukavelat Muharriri Ali Efendi
1307 (1890) ³⁰⁰	Haşmet Efendi	Hacı Mehmed Efendi, Hacı Kabril Efendi, Başkatip Mustafa Efendi, Müstantık Muavini Ali Efendi, Aza Mülazımı Ali Efendi, İkinci katip Osman Nuri Efendi, Mukavelat Muharriri Ali Efendi
1309 (1892) ³⁰¹	Şevki Efendi	Hacı Muhammed Efendi, Hacir Efendi, Mukavelat Muharriri Ali Efendi, Başkatip Osman Efendi, Müstantık Muavini Osman Nuri Efendi, İkinci katip Yorgi Efendi
1310 (1892) ³⁰²	Süleyman Faik Efendi	Hacı Bender Ağazade, Hacı Mehmed Efendi, Hacir Efendi, Mukavelat Muharriri Başkatip Osman Efendi, Başkatip Kadızade Osman Efendi, Müstantık Muavini Osman Efendi, Zabıta Katibi Yorgi Efendi, Mübaşir Hafız Mehmed Efendi, Mübaşir Mustafa Ağa, Başsavcı Yardımcısı Mehmed Efendi
1312 (1894) ³⁰³	Mehmed Tevfik Efendi	Hacı Ahmed Efendi, İkinci katip Sadık Efendi, Zabıta Katibi Yorgi Efendi, Hacir Efendi, Şeriyeye Katibi Mustafa Efendi, Müstantık Muavini Ali Efendi, Mübaşir Hafız Mehmed Efendi, Mübaşir Mustafa Ağa, Başsavcı Yardımcısı Mehmed Efendi

²⁹¹SVK, H. 1298, s.71.

²⁹²SVK, H. 1299, s.50.

²⁹³SVK, H. 1300, s.78.

²⁹⁴SVK, H. 1301, s.72.

²⁹⁵SVK, H. 1302, s.73.

²⁹⁶SVK, H. 1303, s.187.

²⁹⁷SVK, H. 1304, s.97.

²⁹⁸SVK, H. 1305, s.99.

²⁹⁹SVK, H. 1306, s.102-103.

³⁰⁰SVK, H. 1307, s.93.

³⁰¹SVK, H. 1309, s.94.

³⁰²SVK, H. 1310, s.142-143.

³⁰³SVK, H. 1312, s.141.

1314 (1896) ³⁰⁴	İsmail Hakkı Efendi	Hacı Ahmed Efendi, Başkatip Mustafa Efendi, Zabıta Katibi Tahir Efendi, Hacir Efendi, Şeriyeye Katibi Mustafa Efendi, Müstantık Muavini Ali Efendi, Mübaşir Hafız Mehmed Efendi, Mübaşir Mustafa Ağa
1317 (1899) ³⁰⁵	Hacı Ahmed Tevfik Efendi	Osman Nuri Efendi, Hacı Karabet Efendi, Başkatip Emin Efendi, Mukavelat Muharriri Yunus Efendi, Müstantık Muavini Mehmed Hilmi Efendi, İkinci katip Eşref Efendi, İcra Mübaşiri Hafız Mehmed Efendi, İcra Mübaşiri Mustafa Efendi, Şeriyeye Katibi Hasan Efendi
1322 (1906) ³⁰⁶	Mehmed Cevdet Efendi	Tevfik Efendi, Karabet Efendi, Başkatip Saadeddin Efendi, İkinci Katip Ali Sâib Efendi, Müstantık Muavini Ziya Efendi, Mukavelat Muharriri Apostol Efendi, Şeriyeye Katibi Halil Efendi, İcra Mübaşiri Mustafa Efendi, İcra Mübaşiri Mustafa Ağa

Ereğli kazasında bulunan Bidâyet Mahkemesiyle ilgili ilk bilgilere 1298 (1881) yılına ait salnamede rastlanmaktadır. Ereğli kazasında Bidâyet Mahkemesinin başkanlık görevini naipler üstlenmiştir. Bidâyet Mahkemesi naip, başkatip, birinci katip, ikinci katip, şeriyeye katibi, zabıta katibi, müstantık muavini (sorgu hakimi yardımcısı), mukavelat muharriri (noter), mübaşir, icra mübaşiri, müdde-i umumi muavini (başsavcı yardımcısı), devamlı ve seçili üyelerden oluşmuştur. Salnamelere göre Ereğli Bidâyet Mahkemesinin üye sayısı değişiklik göstermiştir. Ereğli kazasında en az beş, en fazla on üyenin aynı anda görev yaptığı görülmektedir. 1303 (1886)-1305 (1888) yılları arasında naiplik yapan Ali Rıza Efendi en uzun süre görevde bulunan kişi olmuştur. Ereğli kazası Bidâyet Mahkemesinde üyelerin çoğunluğunu Müslümanlar oluşturmuştur. Gayrimüslimlerin en az bir en fazla iki üye ile temsil edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Bu durum, gayrimüslim nüfusun Ereğli kazasında az miktarda bulunmasıyla ilgili olsa gerektir.

3.4. Telgraf ve Posta İdaresi

Osmanlı Devleti'nde, 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında askerlerle hızlı bir şekilde iletişimin sağlanabilmesi amacıyla semafor adı verilen alet aracılığı ile ilk kez telgraf kullanılmıştır. Fakat ilk tecrübede bazı eksiklikler ve hatalar görülmüş, bunlar daha sonra giderilmiş ve Kırım Savaşı sırasında telgraftan tam anlamıyla istifade edilmiştir. 1854 yılında Fransızlar tarafından Osmanlı telgraf şebekesinin kurulabilmesi için De la Rue ile imtiyaz antlaşması imzalanmıştır. 19 Ağustos 1855 tarihinde İstanbul-Edirne telgraf hattı tamamlanmıştır. Aynı yılın 6 Eylül'ünde Edirne-Şumnu hattı bitmiştir. Avrupa ile bağlantının sağlanabilmesi amacıyla Viyana-Bükreş ve İstanbul-Varna hatları

³⁰⁴SVK, H. 1314, s.137.

³⁰⁵SVK, H. 1317, s.166-167.

³⁰⁶SVK, H. 1322, s.75.

tamamlanmıştır.³⁰⁷ Osmanlı Devleti’nde posta görevlileri ulak ya da tatar olarak anılmıştır. Osmanlı Devleti, II. Mahmud döneminde İslam toplulukları arasında posta sistemini ilk uygulayan devlet olmuştur. Haberleşme tekniği diğer İslam devletlerine örnek olmuştur.³⁰⁸ Salnamelerde Ereğli kazasında görev yapan telgraf ve posta müdürleri ya da memurlarının isimlerinin geçmesi, Abdülaziz döneminde bu kazada telgraf hattının döşendiğinin kanıtı olsa gerektir.

Tablo 19. Ereğli Kazasında Görev Yapan Telgraf ve Posta Memurları

Yıl-Hicri (Miladi)	İSİMLERİ
1286/1287 (1869/1870) ³⁰⁹	Niyazi Efendi (Müdür)
1288/1289 (1871/1872) ³¹⁰	Lütfü Efendi (Müdür)
1290/1294 (1873/1877) ³¹¹	İbrahim Efendi (Müdür)
1295 (1878) ³¹²	Zati Efendi (Memur)
1296 (1879) ³¹³	Rafet Efendi (Memur)
1298 (1881) ³¹⁴	Rafet Efendi (Müdür)
1299/1301 (1882/1884) ³¹⁵	İbrahim Efendi (Müdür)
1302/1309 (1885/1892) ³¹⁶	İbrahim Edhem Efendi (Müdür)
1310/1314 (1892/1896) ³¹⁷	İbrahim Edhem Efendi (Telgraf ve Posta Müdürü)
1317 (1899) ³¹⁸	Cemil Efendi (Telgraf Müdürü)
1322 (1906) ³¹⁹	Süleyman Efendi (Telgraf ve Posta Müdürü) Rıza Efendi (Muhabere Memuru) Arif Efendi (Posta Katibi) Yusuf Efendi (Mevzi)

³⁰⁷ Özkan Keskin, Ali Sönmez, “Telgrafın Osmanlı İmparatorluğu’nda Yayılması: Çanakkale Telgraf Hattı Örneği”, **OTAM**, 25, Bahar 2009, s.68-71.

³⁰⁸ İbrahim Harekât, “Berid”, **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.5, İstanbul 1992, s.500.

³⁰⁹SVK, H.1286, s.76; SVK, H. 1287, s.84.

³¹⁰SVK, H. 1288, s.83; SVK, H.1289, s.76.

³¹¹SVK, H. 1290, s.77; SVK, H. 1291, s.83; SVK, H. 1292, s.83; SVK, H.1293, s.84; SVK, H. 1294, s.100.

³¹²SVK, H. 1295, s.103.

³¹³SVK, H. 1296, s.87.

³¹⁴SVK, H. 1298, s.71.

³¹⁵SVK, H. 1299, s.51; SVK, H. 1300, s.79; SVK, H. 1301, s.73.

³¹⁶SVK, H. 1302, s.73; SVK, H. 1303, s.187; SVK, H. 1304, s.99; SVK, H. 1305, s.100; SVK, H. 1306, s.104; SVK, H. 1307, s.94; SVK, H. 1309, s.95.

³¹⁷SVK, H.1310, s. 144; SVK, H. 1312, s.143; SVK, H. 1314, s.139.

³¹⁸SVK, H. 1317, s.168.

³¹⁹SVK, H. 1322, s.76.

Konya Vilayet Salnamelerinde 1286 (1869)-1294 (1877) yılları arasında Ereğli’de görev yapan telgraf müdürleri hakkında bilgiler verilmiştir. 1295 (1878)-1296 (1879) yıllarında ise telgraf memurlarının görev aldığını bilmekteyiz. 1302 (1885)-1309 (1892) yılları arasında en uzun süre telgraf müdürü olarak İbrahim Edhem Efendi görevde bulunmuştur. 1310 (1892) yılından itibaren İbrahim Edhem Efendi’nin hem telgraf müdürü hem de posta müdürü olarak çalıştığı bilgisine ulaşılmıştır. 1322 (1906) yılına ait salnamede ilk kez muhabere memuru, posta katibi ve mevzide bulunan görevliler hakkında bilgiler verilmiştir. 1285 (1868) ve 1330 (1914) yıllarına ait salnamelerde telgraf memurları hakkında herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır.

IV. BÖLÜM

EREĞLİ KAZASININ EKONOMİK YAPISI

Karasal bir iklime sahip olan Ereğli kazası tarımsal yönden bir hayli gelişmiş olup elde edilen gelirler buğday, şair (arpa), boya, cehrî (sarı boya kökü), çavdar, zeyrek (keten) ve nohuttur.³²⁰ Salnamelerde kazada üretimi yapılan mahsullerin yanı sıra üretimi yapılmayan ürünlerden de bahsedilmiştir. Örneğin 1310 (1892) yılına ait salnamede Ereğli kazasında pamuk, susam ve afyonun ekilmediğinin bilgisine ulaşılmıştır.³²¹ 200 kile³²² yulaf, 12.000 kile çavdar ve 8.000 kile nohut miktarı hakkında bilgi verilmiş olması, bu ürünlerin ekiminin yapıldığının göstergesidir.³²³

Nüfusun büyük çoğunluğu bitkisel üretimle gelir elde etmektedir. Zirai üretimde en çok tercih edilen buğday ve arpadır. Bunlardan başka şeker pancarı, patates ve soğan üretimine de ilgi fazladır. Ereğli sebze ve meyve üretiminde önemli bir konuma sahiptir. Havucuyla ün salmıştır. Zanapa Suyu'nun çevresinde meyvecilik yaygındır. Bağcılık hemen hemen herkes tarafından yapılmaktadır.³²⁴ Kasabanın olduğu yöre bağlı ve bahçeli bir yer olup üzüm, elma, fındık, armut, vişne, kiraz ve daha başka nefis meyve ve sebzeler yetişir. Çokça hasıl oldukça Konya ve saire mahallere götürülüp satılır.³²⁵

1291 (1874) yılında yayınlanan salnamede ekilebilir arazi 600.000 iken 1296 (1879) yılında ise 38.000 olarak belirtilmiş olup ekilebilir arazinin dönümü azalmıştır. 1291 (1874) yılında Ereğli coğrafyasında ekilmiş olan tarlanın dönümü 50.580'dir. Tarlalara atılan tohumun

³²⁰ SVK, H.1286, s.96.

³²¹ SVK, H.1310, s.281.

³²² Kıyye: Okka, dört yüz dirhem ağırlık ölçüsü. Ferit Devellioğlu, **Osmnalıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2008, s.519.

³²³ SVK, H.1310, s.279.

³²⁴ AnaBritannica Ansiklopedisi, **agm**, s.240.

³²⁵ SVK, H.1300, s.83-84.

miktarı ise 25.290 İstanbul kilesidir.³²⁶ Bir sonraki sene de ekilecek tarlanın dönümünde değişiklik olmamıştır. 1296 (1879) yılına gelindiğinde ise ekilmiş olan tarlanın dönümünün 14.800'e düşerek ciddi miktarda azaldığı görülmüştür. Ekilen tohum miktarı ise 30.000 İstanbul kilesidir. Bir sonraki sene ekilecek arazinin dönümünün 15.600 olarak belirlenmesiyle ekilen arazinin az bir miktar da olsa fazlalaştığını anlamaktayız. 1291 (1874) yılında ekilmiş olan tarla dönümünün fazla olmasına rağmen daha az tohum (25.290 kile) kullanıldığı, 1296 (1879) yılında ise ekilmiş olan arazinin üç katından daha fazla azalmasına rağmen atılan tohum miktarının birincisinden daha fazla olduğu dikkat çekmektedir.³²⁷ Bu durumun bu tarihlerde yaşanan bir kuraklık ve arkasından gelen kıtlıkla alakalı olduğu kuvvetle muhtemeldir. Öyle ki 1874 ve sonrasındaki yıllarda Konya vilayetinde kurak ve kıtlıklarla geçen bir dönemin yaşandığı ve neticesinde bölgede açlık, salgın hastalık, aşayış bozukluğu, eşkıyalık, hırsızlık, yağma hareketleri ve kitlesel göç hareketlerinin yaşandığı bilinmektedir.³²⁸

Ereğli kazasında hayvancılığın yapıldığına dair bilgilere 1317 (1899) yılına ait salnamede ulaşılmıştır. Kazadaki hayvanlar 1.300 deve, 4.000 öküz, 1.500 manda, 75.000 koyun, 5.000 keçi, 3.000 tiftik keçisi, 1.200 beygir, 2.000 merkeb ve 20 katırdan ibarettir.³²⁹ 1322 (1906) yılında ise 90.229 koyun, 18.097 tiftik keçisi, 12.986 keçi, 8.847 inek ve öküz, 1.341 manda, 2.586 merkeb, 1.542 deve, 534 beygir ve kısrağın bilgisine ulaşılmıştır.³³⁰ Yedi yıl içerisinde verilen hayvanlar arasında sadece manda ve beygir sayısında azalma olurken diğer hayvanların sayısının arttığı bilgisine ulaşılmıştır. Verilen bilgiler neticesinde küçükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapıldığının göstergesidir. Sığır besiciliği şeker pancarı üretiminin olduğu yerlerde yaygın olarak yapılmaktadır.³³¹

Osmanlı Devleti'nde nüfusun çoğunluğu geçimini tarımdan sağlamıştır. Amerika kıtasının keşf edilmesiyle birlikte Avrupa'nın ticari faaliyetleri gelişmiştir. Sanayile inkılabını gerçekleştiremeyip verdiği kapitülasyonlar sebebiyle coğrafyası adeta bir pazar haline gelen Osmanlı Devleti içine girdiği ekonomik buhrandan kurtulabilmek için dış borçlanmaya

³²⁶ İstanbul kilesi XVI. yüzyılda 20 okka, yani 25,6589 kg. buğday ve un alırken 23,093 kg. arpa alırdı. Cengiz Kallek, "Kile", **DİA**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 25, Ankara 2022, s.568.

³²⁷ SVK, H.1291, s.136; SVK, H. 1296, s.161.

³²⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Yavuz Erler, **Osmanlı Devleti'nde Kuraklık ve Kıtlık Olayları (1800-1880)**, Libra Yayınevi, İstanbul 2010, s. 146-228.

³²⁹ SVK, H. 1317, s.170-171.

³³⁰ SVK, H. 1322, s.79.

³³¹ AnaBritannica Ansiklopedisi, **agm**, s. 240.

gitmiştir. 1854 yılında Avrupalı devletlerden ilk borçlanmasını yapan Osmanlı Devleti borçların her geçen gün artması ve geri ödenememesi üzerine borçların tahsili amacıyla Duyun-ı Umumiye kurulur. Duyunu-u Umumiye ile başlayan dış baskı Reji İdaresi'nin kurulmasıyla iyice artış göstermiştir.³³² Reji İdaresi, İstanbul merkezli bir şirket olup herhangi bir noktada acente açabilme yetkisine sahiptir. Kaçakçılığı önleyebilmek adına istediği kadar memur istihdam edebilecektir.³³³ 1310 (1892), 1312 (1894) ve 1314 (1896) yıllarına ait salnamelerden edindiğimiz bilgilere göre Reji İdaresi'nin acente açtığı yerlerden birisi de Ereğli kazasıdır. Üyeleri hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.³³⁴

1288 (1871) yılına ait salnameden edindiğimiz bilgiye göre Ereğli kazasında Cumartesi günü kurulan pazar ile ekonomik faaliyetlerin devamlılığı sağlanmıştır.³³⁵ Bunun yanı sıra dükkân, han, debbağhane, kahvehane, bezirhane, fırın ve değirmenlerin salnamelere göre dağılımı şu şekildedir:

³³² Melikşah Aydın, Perihan Hazel Kaya, Zeynep Karaçor, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Özelleştirme Faaliyetlerine Örnek Olarak Reji Tütün İdaresi”, **Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 1, S. 3, 2019, s.19.

³³³ Erdoğan Keskinkılıç, “Bir Osmanlı Özelleştirme Modeli: Reji-Tütün İdaresi”, **Liberal Düşünce**, S.14, 1999, s.152.

³³⁴ SVK, H. 1310, s.269; SVK, H. 1312, s.253; SVK, H. 1314, s.245.

³³⁵ SVK, H. 1288, s.217.

Tablo 20. Ereğli Kazasında Bulunan Mekanların Sayıları

Yıl-Hicri (Miladi)	Dükkân	Han	Debbağhane	Kahvehane	Bezirhane	Fırın	Değirmen
1286 (1869) ³³⁶	159	4	1	9	5	---	---
1287 (1870) ³³⁷	174	4	---	---	---	---	---
1288 (1871) ³³⁸	159	4	1	9	5		
1289/1293 (1872/1876) ³³⁹	180	4	1	9	5	---	---
1294/1295 (1877/1878) ³⁴⁰	276	3	1	8	5	---	---
1300/1309 (1883/1892) ³⁴¹	295	3	---	10	---	---	---
1317 (1899) ³⁴²	300	---	---	9	---	9	20
1322 (1906) ³⁴³	6.562	---	---	---	---	---	---

1285 (1868), 1296 (1879), 1298 (1881), 1299 (1882), 1309 (1892), 1312 (1894), 1314 (1896) ve 1330 (1914) yıllarında kazaya ait dükkân, mağaza, han, debbağhane³⁴⁴, kahvehane, bezirhane (keten tohumunun işlendiği yer), fırın ve değirmen hakkında herhangi bir bilgi tespit edilememiştir. 1286 (1869)-1288 (1871) yıllarında debbağhane, kahvehane ve bezirhane sayılarının değişmemesi sebebiyle 1287 (1870) yılında da debbağhane, kahvehane ve bezirhane sayılarının aynı olma ihtimali yüksektir. Debbağhane ve bezirhane sayısı hakkında bilgi verilen 1286 (1869)-1295 (1878) yılları arasında herhangi bir artışın olmadığını görmekteyiz. Mağaza bilgisine sadece 1287 (1870) ve 1322 (1906) yıllarında ulaşılmış olup dükkân sayısı ile birlikte belirtilmiştir. Mağaza ve dükkân sayısı 1287 (1870) yılında 174 iken 1322 (1906) yılında 6.562 olarak belirtilmiştir. Dükkân sayısı 1288 (1871) yılı hariç 1286 (1869)-1322 (1906) yılları arasında artarak devam etmiştir. Dükkân ve han sayılarına dair verilen rakamlar dikkate alındığında Ereğli kazasında canlı bir ticaretin

³³⁶SVK, H. 1286, s.96.

³³⁷SVK, H. 1287, s.91.

³³⁸SVK, H. 1288, s.97.

³³⁹SVK, H. 1289, s.89; SVK, H. 1290, s.97; SVK, H. 1291, s.97; SVK, H. 1292, s.97; SVK, H. 1293, s.100.

³⁴⁰SVK, H. 1294, s.115; SVK, H. 1295, s.119.

³⁴¹SVK, H.1300, s.82; SVK, H.1301, s.76; SVK, H. 1302, s.75; SVK, H. 1303, s.189; SVK, H. 1304, s.100; SVK, H. 1305, s.101; SVK, H. 1306, s.105; SVK, H. 1307, s.96; SVK, H. 1309, s.97.

³⁴²SVK, H. 1317, s.170.

³⁴³SVK, H. 1322, s.78.

³⁴⁴ Debbağhane: Hayvan derilerinin terbiye olunduğu, sepiendiği yer. Ferit Devellioğlu, **age**, s.170.

olduğu söylenebilir. 1289 (1872)-1293 (1876) yılları arasında dükkân, han, debbağhane, kahvehane ve bezirhane sayılarının aynı olduğunu bilmekteyiz. 1300 (1883)-1309 (1892) yılları arasında dükkân, han ve kahvehane sayılarında herhangi bir değişiklik yaşanmadığı bilgisine ulaşılmıştır. 1317 (1899) yılında ilk kez fırın ve değirmen sayısı hakkında bilgiye ulaşılmıştır.

Menafi-i Umumiye Sandıkları, 1863 yılında kurulan Memleket Sandıklarının isim değiştirmiş hali olup Ziraat Bankası'nın temelini oluşturmuştur. Bu sandıklar aracılığı ile devlet zirai faaliyetleri desteklemeye çalışmıştır. Devlete ait olan topraklar işletilerek tarımsal faaliyetten elde edilen ürünler satılarak kar elde edilmeye çalışılmıştır. Ortaya çıkarılan fon zirai faaliyette bulunan kişilere uygun faizle kredi olarak verilmiştir.³⁴⁵ Ereğli kazasına ait Menâfî Komisyonu üyeleri ve sermayesi hakkında ilk bilgiye 1291 (1874) yılında ulaşılmıştır.

³⁴⁵ Ömer Yazan, “Ziraat Bankası’nın İlk Yirmi Yılına Ait Bazı Kayıtların İncelenmesi”, **AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 17, S. 4, 2017, s.222-223.

Tablo 21. Ereğli Kazası Menâfi Komisyonu

Yıl-Hicri (Miladi)	Başkan	Üyeler	Sermayesi
1291 (1874) ³⁴⁶	Ömer Lütfü Efendi	Musa Efendi, Hüseyin Ağa, Mehmed Said Efendi (Katib), Hacı Efendi (Sandık Emni)	166.049
1292/1293 (1875/1876) ³⁴⁷	Ömer Lütfü Efendi	Hüseyin Ağa, Mehmed Said Efendi (Katib), Hacı Efendi (Sandık Emni)	166.563
1294 (1877) ³⁴⁸	İsmail Efendi	Hacı İbrahim Efendi, Ömer Efendi, Hacı Yuvar Efendi, Yusuf Efendi (Sandık Emni)	182.750
1295 (1878) ³⁴⁹	İsmail Efendi	Hacı İbrahim Efendi, Ömer Efendi, Hacı Yuvar Efendi, Abdurrahim Efendi (Katib), Yusuf Efendi (Sandık Emni)	192.000
1296 (1879) ³⁵⁰	İsmail Ağa	Hacı Ömer Ağa, Hacı Ahmed Ağa, Arod Ağa, Yosfaki Efendi (Katib ve Sandık Emni)	197.250
1298 (1881) ³⁵¹	İsmail Ağa	Hacı Ömer Ağa, Hacı Ahmed Ağa, Arod Ağa, Vasilâki Efendi	23.300
1299 (1882) ³⁵²	Hacı Ahmed Efendi	Hacı Ömer Ağa, Hüseyin Efendi (Katib), Arod Ağa, Vasil Efendi (Sandık Emni)	-----
1300 (1883) ³⁵³	Hacı Ahmed Efendi	Hacı Ömer Ağa, Ahmed Efendi, Ali Efendi, Gavril Efendi, Hasan Efendi (Katib), Vasil Efendi (Sandık Emni)	2.016.000
1301 (1884) ³⁵⁴	Hacı Ahmed Efendi	Hacı Ömer Ağa, Ahmed Efendi, Ali Efendi, Gavril Efendi, Hasan Efendi, Vasil Efendi	2.016.000
1302 (1885) ³⁵⁵	Ahmed Tahir Efendi	Hacı Ömer Efendi, Nuhzade Ali Efendi, Mehmed Ağa, Arod Efendi, Kırako Efendi, Hasan Hüsnü Efendi (Katib), Haralambos Efendi (Sandık Emni)	297.428
1303 (1886) ³⁵⁶	Mustafa Raşidi Efendi	Hacı Ömer Ağa, Mehmed Ağa, Arod Efendi, Kırako Efendi, Hasan Hüsnü Efendi (Katib), Ali Efendi (Sandık Emni)	297.428
1304/1305 (1887/1888) ³⁵⁷	Mustafa Raşidi Efendi	Hacı Ömer Ağa, Mehmed Ağa, Arod Efendi, Kırako Efendi, Ali Efendi (Sandık Emni)	297.428
1306/1307 (1889/1890) ³⁵⁸	Ali Çelebi Efendi	Ömer Efendi, Mehmed Ağa, Arod Efendi, Kırako Efendi, Şevket Efendi (Katib)	297.428

1285 (1868)-1290 (1873) yılları arasında Menâfi komisyonu üyeleri ve sermayesi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Menâfi komisyonu başkan ve üyelerinden oluşmuştur. Üyeler arasında katip ve sandık emninlerinin olduğu bilgisi mevcuttur. Komisyon üye sayısı

³⁴⁶SVK, H. 1291, s.39.

³⁴⁷SVK, H. 1292, s.39; SVK, H. 1293, s.40.

³⁴⁸SVK, H. 1294, s.56.

³⁴⁹SVK, H. 1295, s.59.

³⁵⁰SVK, H. 1296, s.86.

³⁵¹SVK, H. 1298, s.71.

³⁵²SVK, H. 1299, s.51.

³⁵³SVK, H. 1300, s.78.

³⁵⁴SVK, H. 1301, s.73.

³⁵⁵SVK, H. 1302, s.74.

³⁵⁶SVK, H. 1303, s.188.

³⁵⁷SVK, H. 1304, s.98; SVK, H. 1305, s.99.

³⁵⁸SVK, H. 1306, s.103; SVK, H. 1307, s.94.

1291 (1874) yılında beş kişi iken 1302 (1885) yılında sekiz kişiden oluşmuştur. Üye sayısının artarak çoğaldığı bilgisine ulaşılmıştır. Üyeler arasında gayrimüslimlerin de görev aldığını görmekteyiz.

Ahmed Tahir Efendi'nin sadece 1302 (1885) yılında başkan olarak görev aldığı, diğer başkanların en az iki yıl görevde bulundukları bilgisi mevcuttur. 1292 (1875)-1293 (1876), 1304 (1887)-1305 (1888) ve 1306 (1889)-1307 (1890) yılları arasında komisyon üyeleri ile sermayenin değişmediğini görmekteyiz. 1298 (1881) yılı sermayenin en az olduğu yıl iken 1300 (1883)-1301 (1884) yılları arasında sermayenin en fazla olduğu tarihlerdir.

Osmanlı Devleti, 1888 yılında Ziraat Bankası'nı kurmuştur.³⁵⁹ Ereğli kazasında Ziraat Bankası'na ait ilk bilgiye ise 1309 (1892) yılında ulaşılmıştır. Bu bilgi neticesinde çok kısa sürede Ereğli kazasında da bir Ziraat Bankası şubesinin kurulduğunu göstermektedir.

Tablo 22. Ereğli Kazası Ziraat Bankası Görevlileri

Yıl-Hicri (Miladi)	Başkan	Üyeler
1309 (1892) ³⁶⁰	Ali Çelebi Efendi	Hacı Ahmed Efendi, Hacı İbrahim Efendi, Haralambos Efendi, Hacı Hacir Efendi, Eşref Efendi (Muhasebe Katibi)
1310 (1892) ³⁶¹	Ali Rıza Efendi	Hacı İbrahim Efendi, Hasan Efendi, Haralambos Efendi, Hacir Efendi, Hüseyin Efendi (Muhasebe Katibi)
1312/1314 (1894/1896) ³⁶²	Mustafa Efendi	Ali Efendi, Hasan Efendi, Haralambos Efendi, Hacir Efendi, Hüseyin Efendi (Muhasebe Katibi)
1317 (1899) ³⁶³	-----	Tahsin Efendi, Musa Efendi, Hacı Ahmed Efendi, Lazı Efendi, Rıfat Efendi (Katib Vekili)
1322 (1906) ³⁶⁴	Hasan Efendi	Mihalaki Efendi, Hacir Efendi, Serkez Efendi (Katib)

Ziraat Bankası 1309 (1892) ve 1317 (1899) yılları arasında bir başkan ve beş üyeden oluşurken 1322 (1906) yılında ise bir başkan ve üç üyeden oluştuğu bilgisine ulaşılmıştır. 1312 (1894)-1314 (1896) yılları arasında Mustafa Efendi başkan olarak en fazla görevde

³⁵⁹ Yazan, **agm**, s.223.

³⁶⁰SVK, H. 1309, s.95.

³⁶¹SVK, H. 1310, s.143.

³⁶²SVK, H. 1312, s.142; SVK, H. 1314, s.138.

³⁶³SVK, H. 1317, s.168.

³⁶⁴SVK, H. 1322, s.76.

kalan kişi olmuştur. 1312 (1894)-1314 (1896) yıllarında üyelerinde değişmediği bilgisine ulaşılmıştır. Üye sayısında azalma görölürken 1317 (1899) yılında ise başkan hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir. Gayrimüslimlerinde üyeler arasında görev aldığını bilmekteyiz. 1309 (1892) yılında Ziraat Bankası'na ait sermayenin 500.000 olduğu bilgisi verilirken diğer yıllara ait salnamelerde sermayesi hakkında bilgi verilmemiştir. 1330 (1914) yılına ait salnamede başkan ve üyeleri hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

V. BÖLÜM

EREĞLİ KAZASININ SOSYO-KÜLTÜREL, MİMARİ VE ULAŞIM-İLETİŞİM YAPISI

Eğitim, bireyin kendini yetiştirerek toplumunu ileriye taşıması açısından önemli hususların başında yer almaktadır. Eğitim öğretim kurumları toplumun ihtiyaçlarına cevap verdikleri sürece devam etmiş, fonksiyonlarını yerine getiremedikleri zaman ise değişikliklere uğramış ya da yerlerini yeni kurumlara bırakmışlardır. 19. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti’nde eğitim, sıbyan mektepleri ve medreseler vasıtasıyla yapılmaktadır. Sıbyan mekteplerinde dini bilgiler ile okuma yazmayı öğretmek amaçlanmıştır. Sıbyan mekteplerinin öğrenim süresi 4 yıl olduğu bilinmektedir. 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’nde de bu süre korunmuş olup mektebe devam zorunluluk yaşı erkekler için 7, kız çocukları için 6 olarak belirtilmiştir.³⁶⁵ Medrese ise orta ve yüksek düzeyde eğitim ve öğretimin yapıldığı eğitim kurumlarının genel adıdır. Bu kurumlarda mesleki öğretim ile uygulamanın birlikte sürdürülmesine önem verilmiştir. İslami devlet anlayışı ile şartların elverdiği ölçüde yöneticiler ve uzmanların yetiştirilmesi amaçlanmıştır.³⁶⁶

19. yüzyılda gelindiğinde ise diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da birçok yenilik yapılmıştır. Sıbyan mektepleri ile medreselere dokunulmasa da Avrupaî tarzda ilk ve orta öğretim kurumları açılmaya başlanmıştır. İlki II. Mahmud döneminde (1808-1839) İstanbul’da açılan ve zamanla büyük kentlerde yayılan rüşdiyeler, idadiler için öğrenci yetiştiren önemli bir eğitim kurumu olmuştur. II. Abdülhamid döneminde rüşdiyeler kamuya personel yetiştiren en önemli kurum haline gelmiştir.³⁶⁷

5.1. Eğitim

Eğitim alanında yaşanan gelişmelere paralel olarak Ereğli kazasının eğitim yapısında da gelişmeler yaşanmıştır. Konya vilayeti salnameleri, Ereğli kazasındaki eğitim kurumlarıyla alakalı olarak da önemli bilgiler vermektedir.

³⁶⁵İsmail Güven, **Türk Eğitim Tarihi**, Naturel Yayınları, Ankara 2010, s.67-70.

³⁶⁶İsmail Güven, **Türk Eğitim Tarihi**, Naturel Yayınları, Ankara 2010, s.67-70.

³⁶⁷Tahir Bilirli, “Osmanlı Devleti’nde Modern Eğitim Kurumlarından Rüşdiye Mektepleri: Çaycuma Rüşdiye Mektebi Örneği”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, C. 10, S. 4, 2021, s.3835.

Tablo 23. Ereğli Kazasındaki Eğitim Kurumları

Yıl-Hicri (Miladi)	Sıbyan Mektebi	Medrese	Rüşdiye Mektebi	Rum Mektebi
1286/1287 (1869/1870) ³⁶⁸	6	12	---	---
1288 (1871) ³⁶⁹	6	2	---	---
1289/1293 (1872/1876) ³⁷⁰	6	12	1	---
1294/1295 (1877/1878) ³⁷¹	9	12	1	---
1296 (1879) ³⁷²	---	12	---	---
1300/1301 (1883/1884) ³⁷³	8	11	1	---
1302/1303 (1885/1886) ³⁷⁴	7	11	1	1
1304/1309 (1887/1892) ³⁷⁵	7	5	1	1
1322 (1906) ³⁷⁶	---	7	---	---

1285 (1868), 1298 (1881), 1299 (1882), 1310 (1892)-1317 (1899) ve 1330 (1914) yıllarına ait salnameler dışındaki bütün salnameler eğitim kurumlarıyla alakalı bilgiler içermektedir. 1286 (1869) ve 1287 (1870) yıllarına ait salnamelerde medrese ve sıbyan mektebinin sayısının değişmediğini görmekteyiz. 1288 (1871) yılına ait salnamede medrese sayısının iki olduğu belirtilmişse de 1289 (1872)-1296 (1879) yıllarına ait salnamelerde medrese sayısının on iki olduğu kayıtlıdır. Dolayısıyla 1288 (1871) yılına ait salnamede medrese sayısının yanlış yazılma olasılığı yüksektir. 1289 (1872) yılına ait salnamede ilk kez rüşdiye mektebinin açıldığı bilgisine ulaşılmıştır. En son yayınlanan salnamelerden de anlaşıldığı üzere sadece bir rüştiye kazanın öğrencileri için yeterli gelmiştir. 1289 (1872)-1293 (1876) yıllarına ait salnamelerde sıbyan mektebi sayısı altı iken 1294 (1877) ve 1295 (1878)

³⁶⁸ SVK, H. 1286, s.96; SVK, H. 1287, s.91.

³⁶⁹ SVK, H. 1288, s.97.

³⁷⁰ SVK, H. 1289, s.89; SVK, H. 1290, s.97; SVK, H. 1291, s.97; SVK, H. 1292, s.97; SVK, H. 1293, s.100.

³⁷¹ SVK, H. 1294, s.115; SVK, H. 1295, s.119.

³⁷² SVK, H. 1296, s.156.

³⁷³ SVK, H. 1300, s.82; SVK, H. 1301, s.76.

³⁷⁴ SVK, H. 1302, s.75; SVK, H. 1303, s.190.

³⁷⁵ SVK, H. 1304, s.100; SVK, H. 1305, s.101-102; SVK, H. 1306, s.106; SVK, H. 1307, s.96; SVK, H. 1309, s.97.

³⁷⁶ SVK, H. 1322, s.78.

yıllarına ait salnamelerde sıbyan mektebi sayısının dokuz olarak belirtildiğini yani bir artış olduğunu görmekteyiz. Bu bilgiden yola çıkarak henüz ilköğretim seviyesindeki Avrupaî tarzdaki iptidâî okulların açılmadığı bir dönemde geleneksel eğitim sisteminin de güçlendiği anlaşılmaktadır. Sıbyan mektebi sayılarının 6 ilâ 9 arasında değiştiği görülmektedir. 1300 (1883)-1309 (1892) yıllarına ait salnamelerde medrese ve sıbyan mekteb sayısının giderek azaldığı bilgisine ulaşılmıştır. 1302 (1885) yılına ait salnamede ise ilk kez bir Rum mektebinin açıldığı gözlemlenmektedir. Bu durum ilk olarak 1300 (1883) yılına ait salnamede Ereğli kazasında rastladığımız Rum nüfusun giderek arttığının da ispatıdır. 1304 (1887)-1309 (1892) yıllarına ait salnamelerde ise beş yıl boyunca mekteb sayısının değişmediği görülmektedir. 1296 (1879) ve 1322 (1906) yıllarına ait salnamelerde sadece medrese sayısı hakkında bilgi verilmiştir. Tablodaki veriler, 1303 (1886) ve öncesinde 11-12 olan Ereğli kazasındaki medrese sayısının daha sonraki yıllarda ciddi bir şekilde azaldığını göstermektedir.

Tablo 24. Ereğli Rüşdiye Mektebi Görevlileri

Yıl-Hicri (Miladi)	İSİMLERİ
1289/1290 (1872/1873) ³⁷⁷	Musa Efendi (Muallim)
1291/1294 (1874/1877) ³⁷⁸	Mehmed Efendi (Muallim-i Sâni) ³⁷⁹ , Şeyh Mustafa (Bevvâb) ³⁸⁰
1295 (1878) ³⁸¹	Hüseyin Efendi (Muallim-i Sâni), Şeyh Mustafa (Bevvâb) Salim Efendi (Muallim-i Sâni), Mustafa Efendi (Bevvâb)
1296 (1879) ³⁸²	Mustafa Besim Efendi (Muallim-i Evvel), Reyhan Ağa (Bevvâb)
1298 (1881) ³⁸³	Mehmed Şükrü Efendi (Muallim), Ahmed Efendi (Muallim-i Evvel) ³⁸⁴ , Osman Efendi (Muallim-i Sâni), Kasım Efendi (Rika Hocası), Mehmed Ali Efendi (Bevvâb), Arif Efendi (Bevvâb)
1299/1301 (1882/1884) ³⁸⁵	Besim Efendi (Muallim-i Evvel), Reyhan Ağa (Bevvâb)
1302 (1885) ³⁸⁶	Besim Efendi (Muallim-i Evvel), Hacı Musa Fahri Efendi (Muallim-i Sâni), İbrahim Edhem Efendi (Rika Muallimi)
1303 (1886) ³⁸⁷	Besim Efendi (Muallim-i Evvel), Hacı Musa Efendi (Muallim-i Sâni), İbrahim Efendi (Rika Muallimi)
1304/1305 (1887/1888) ³⁸⁸	Besim Efendi (Muallim-i Evvel, Okul Müdürü), Hacı Musa Efendi (Muallim-i Sâni), Naim Efendi (Rika Muallimi), Hacı Emin Efendi (Bevvâb)
1306/1307 (1889/1890) ³⁸⁹	Besim Efendi (Muallim-i Evvel, Edirne Reisi), Hacı Musa Efendi (Muallim-i Sâni), Naim Efendi (Rika Muallimi), Abdullah Ağa (Bevvâb)
1309 (1892) ³⁹⁰	Mustafa Besim Efendi (Muallim-i Evvel), Hacı Musa Efendi (Muallim-i Sâni), Naim Efendi (Rika Muallimi), Ali Ağa (Bevvâb)
1310 (1892) ³⁹¹	Veli Besim Efendi (Muallim-i Evvel, Edirne Reisi), Hacı Musa Efendi (Muallim-i Sâni), Ahmed Naim Efendi (Rika Muallimi), Ali Efendi (Bevvâb)
1312/1314 (1894/1896) ³⁹²	Besim Efendi (Muallim-i Evvel, Edirne Reisi), Hacı Musa Efendi (Muallim-i Sâni), Ahmed Naim Efendi (Rika Muallimi), Ali Efendi (Bevvâb)
1317 (1899) ³⁹³	Hacı Musa Efendi (Muallim), Naim Efendi (Rika Muallimi), Ali Efendi (Bevvâb)
1322 (1906) ³⁹⁴	Abdürrahim Efendi (Muallim), Mehmed Efendi (Diğer Muallim), Ahmed Naim Efendi (Rika Muallimi)

³⁷⁷SVK, H. 1289, s.73; SVK, H. 1290, s.74.

³⁷⁸SVK, H. 1291, s.80-81; SVK, H. 1292, s.80-81; SVK, H. 1293, s.81-82; SVK, H. 1294, s.97-98.

³⁷⁹Sâni: İkinci, Devellioğlu, **age**, s.920.

³⁸⁰Bevvâb: Çocukları evlerine getirip götüreren okul hademesi, Devellioğlu, **age**, s.93.

³⁸¹SVK, H. 1295, s.100-101.

³⁸²SVK, H. 1296, s.151.

³⁸³SVK, H. 1298, s.149-150.

³⁸⁴Evvel: Birinci, Devellioğlu, **age**, s.243.

³⁸⁵SVK, H. 1299, s.155; SVK, H.1300, s.58; SVK, H. 1301, s.55.

³⁸⁶SVK, H. 1302, s.181.

³⁸⁷SVK, H. 1303, s.315.

³⁸⁸SVK, H. 1304, s.235; SVK, H. 1305, s.240.

³⁸⁹SVK, H. 1306, s.242; SVK, H. 1307, s.217.

³⁹⁰SVK, H. 1309, s.216.

³⁹¹SVK, H. 1310, s.144.

³⁹²SVK, H. 1312, s.142; SVK, H. 1314, s.139.

³⁹³SVK, H. 1317, s.167.

³⁹⁴SVK, H. 1322, s.76.

1285 (1868)-1288 (1871) ve 1330 (1914) yıllarına ait salnamelerde Ereğli kazasında rüşdiye mektebinde görev alan muallimler (öğretmenler) hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. 1289 (1872) ve 1290 (1873) yıllarına ait salnamelerde sadece görev alan muallimler hakkında bilgi verilirken 1291 (1874) yılına ait salnamede muallim-i sâni (ikinci öğretmen) ve bevvâb (kapıcı) hakkında da bilgi verilmiştir. Bazı seneler bevvâbın olmadığı ya da salnamelere kaydedilmediği anlaşılmaktadır. 1296 (1879) yılına ait salnameden itibaren ise muallim-i evvel (baş öğretmen) hakkında bilgiye ulaşılmıştır. 1298 (1881) yılına ait salnamede görev alan muallimlerin sayısının daha fazla olduğu, ikisi bevvâb, dördü öğretmen olmak üzere altı kişinin okulda vazife aldığı görülmektedir.

Muallim-i sâni olarak görev yapan Hacı Musa Efendi'nin 1303 (1886)'dan itibaren, rika muallimi olarak görev yapan (Ahmed) Naim Efendi'nin ise 1305 (1888) yılından 1322 (1906) yılına değin yayınlanan bütün salnamelerde isimlerinin geçtiği görülmektedir ki iki öğretmenden birincisinin 20, ikincisinin 18 yıl kadar uzun süre görev yaptıkları anlaşılmaktadır. Rüştiye mektebinde uzunca bir süre görev yapan diğer bir muallim ise Muallim-i Evvel Mustafa Besim Efendi'dir ki ismi 1296 (1879) yılından 1881 yılı hariç 1314 (1896) yılına kadarki bütün salnamelerde geçmektedir. Aynı şekilde Bevvâb Ali Efendi'nin de 1310 (1892)'den 1317 (1899)'a kadarki süreçte Ereğli Rüştiye Mektebi'nde hizmetli olarak görev aldığı görülmektedir.

5.2. Mimari Yapı

Ereğli kaza merkezinde 1286 (1869)-1288 (1871) yılları arasında on cami ve mescit olduğu bilgisine ulaşılmıştır.³⁹⁵ 1289 (1872)-1293 (1876) yılları arasında ise on cami ve on bir mescit bulunmaktaydı³⁹⁶ ki buranın da aynı zamanda sıbyan mektebi olarak faaliyet gösterdiği söylenebilir.

5.3. Ulaşım-İletişim

Ereğli kaza merkezinde 1317 (1899) yılına ait salnameden edindiğimiz bilgiye göre 1314 yılında köprü yapılmadığını 1315 yılında dört köprünün yapıldığını ve 6.070 kilometre şose yol yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. 1316 yılında ise 10.000 kilometre yol yapılacağı bilgisi mevcuttur.³⁹⁷ 1322 (1906) yılına ait salnamede Abdullah Efendi'nin Ereğli kazasında

³⁹⁵ SVK, H. 1286, s.96, SVK, H. 1287, s.91, SVK, H. 1288, s. 97.

³⁹⁶ SVK, H. 1289, s.89, SVK, H. 1290, s.97, SVK, H. 1291, s.98, SVK, H. 1292, s.98, SVK, H. 1293, s.101.

³⁹⁷ SVK, H. 1317, s.317.

demiryolu komiseri olarak görev aldığı bilgisine ulaşılmıştır.³⁹⁸ 1322 (1906) yılında Ereğli kazasında 625 kilometre demiryolu yapılmıştır.³⁹⁹

³⁹⁸ SVK, H. 1322, s.34.

³⁹⁹ SVK, H. 1322, s.71.

SONUÇ

1285 (1868) ve 1330 (1914) yılları arasında yayınlanan yirmi dokuz adet Konya Vilayeti Salnamesi'nin incelenmesi neticesinde Konya vilayetine bağlı Konya sancağının Ereğli kazasının tarihi, coğrafyası, demografik, idari, ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı hakkında çok önemli bilgilere ulaşılmıştır.

Salnamelerden anlaşıldığı üzere Ereğli kazası, sahip olduğu coğrafi ve özel konumu neticesinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Karasal bir iklime sahip olan kaza çeşitli bağ ve bahçeleri ile ziraat faaliyetlerinin yürütüldüğü yerlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bol miktarda akarsular ile yeraltı sularından beslenen Ereğli'deki ekili arazilerde buğday, arpa, cehri, çavdar, keten, nohut ve kökboya üretiminin yapıldığı tespit edilmiştir. O dönemde Ereğli'nin sebze ve meyve üretiminde önemli bir konuma sahip bulunduğu ve havucuyla ünlü olduğu, bununla birlikte tarımsal faaliyetlerin bazı dönemlerde kuraklıktan etkilendiği anlaşılmıştır. Salnamelerdeki veriler Ereğli kazası halkının geçim kaynaklarından birisini de hayvancılığın oluşturduğunu, en fazla küçükbaş hayvan yetiştirildiğini göstermektedir. Kazada 19. yüzyılın sonlarında başta koyun ve keçi olmak üzere inek, deve, merkep sayılarında artış, manda ve beygir sayılarında azalma görülmüştür.

Konya sancağından on kazasından biri olan Ereğli, kaza merkezi, buraya bağlı köyler ile Karapınar ve Divle nahiyelerinden oluşmaktaydı. 1287 (1870) yılında ise Karapınar'ın kaza olması neticesinde Ereğli kazasının yüzölçümü ile nüfusu azalmıştır. Kazadaki kadın nüfusla ilgili bilgilere ilk kez 1303 (1886) yılında ulaşılmıştır. Ereğli'de hane başına düşen nüfusun 1296 (1879) yılında dip seviyeyi gördüğü ancak bu tarihten itibaren her geçen sene arttığı, 1322 (1906) yılında ise zirveye ulaştığı tespit edilmiştir. 1303 (1886)-1309 (1892) yılları arasındaki salnamelerde hane ve nüfus sayısının altı yıl boyunca aynı olduğu dikkat çekmektedir ki bu durum, bu sürede nüfus konusunda herhangi bir çalışmanın yapılmadığı, sayısal verilerin değiştirilmeden salnamelere aynen işlendiği izlenimini uyandırmaktadır. Verdiği bilgiler bakımından çok değerli bir birinci el kaynak olsa da bahsi geçen sebeplerle salnamelerin dikkatle incelendikten sonra değerlendirilmeye alınması gerekmektedir. Salnamelerdeki istatistiki veriler, Ereğli kazasındaki nüfusun homojenden heterojene doğru gittiğini göstermektedir. Öyle ki 1296 (1879)'dan itibaren salnamelerde yer alan

gayrimüslim nüfusla birlikte demografik yapının değiştiği, Müslümanların kazada Ermeniler ve Rumlarla bir arada yaşamaya başladıkları ve bahsi geçen milletlerin nüfusunun az da olsa giderek arttığı tespit edilmiştir.

Salnamelerin sağlamış olduğu katkılardan birisi de günümüzde kullanılmayan köy isimlerine yer vermesidir. Salnamelerin bazıları sayesinde Ereğli kazasına bağlı bütün köylerin isimlerine ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında Ereğli Kazası İdare Meclisi üyeleri, kazada görev yapan kaymakamlar, hakimler, müftüler, mal müdürleri, tahrirat müdürleri, tahrirat ve idare meclisi katipleri, evkaf muhasebeci vekilleri, tapu katipleri, sandık eminleri, seçilmiş üyeleri, belediye meclisi üyeleri, rüştiye mektebi görevlileri, güvenlik kuvvetlerinin isimleri ve ne kadar süre kazada vazife yaptıkları Konya vilayeti salnamelerinin imkan sağladığı ölçüde belirlenmiştir. Genel olarak kazaların ileri gelenlerinin bu tür görevlendirilmelerin yapıldığı düşünüldüğünde idari kadroda yer alan kişilerin isimlerinin bilinmesi kazanın köklü ailelerinin tarihi açısından da önemlidir.

Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılda gerçekleştirilen modernleşmenin, taşradaki diğer kentlerde olduğu gibi, Ereğli kazasının eğitim, hukuk, idari ve mali yapılarına doğrudan yansıdığını ifade etmek mümkündür. Öyle ki incelenen dönemde Ereğli'de rüştiye mektebinin, deavi meclisinin, bidayet mahkemesinin, idare meclisinin ve belediyenin açılması, telgraf hattının döşenmesi, bunlara paralel olarak kazadaki memur sayısının giderek artması kazadaki modernleşmenin göstergeleridir. Diğer bir ifadeyle Ereğli'nin günümüzde sahip olduğu kurumların temellerinin Osmanlı'nın son dönemlerinde atıldığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

A. Süreli Yayınlar

- Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1285.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1286.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1287.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1288.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1289.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1290.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1291.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1292.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1293.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1294.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1295.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1296.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1298.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1299.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1300.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1301.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1302.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1303.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1304.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1305.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1306.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1307.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1309.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1310.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1312.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1314.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1317.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1322.
Salnâme-i Vilâyet-i Konya, H. 1330.

B. Kitaplar, Makaleler, Tezler ve Ansiklopediler

AFYONCU Erhan ve AHISHALI Recep, “Kâtip”, **DİA**, 25 (2022), s. (53-55).

AĞAR Serkan, “Geçmişten Bugüne Mali İdare”, **TBB Dergisi**, 73 (2007), s. (372-432).

ALLI Halil İbrahim, **Konya Ereğli İlçesi’nin Gelişimi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.

ARTUK İbrahim, “Nişan” **DİA**, 33 (2007), s. (154-156).

AVCI Casim, “Nâib”, **DİA**, 32 (2006), s. (311-312).

AYDIN Bilgin, “Salnâme”, **DİA**, 36 (2009), s. (51-54).

AYDIN Handan, **Adana Vilayeti Salnamelerine Göre Kozan Livası**, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray 2019.

AYDIN Melikşah, KAYA Perihan Hazel ve KARAÇAR Zeynep, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Özelleştirme Faaliyetlerine Örnek Olarak Reji Tütün İdaresi”, **Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1/3 (2019), s. (18-28).

BİLİRLİ Tahir, “Osmanlı Devleti’nde Modern Eğitim Kurumlarından Rüşdiye Mektepleri: Çaycuma Rüşdiye Mektebi Örneği”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, 10/4 (2021), s. (3834-3852).

BULUT Mehmet, “Osmanlı’dan Günümüze Müftülerin Seçimleri, Atanmaları ve Seçimlerinde Esas Alınan Eğitim Kriterleri”, **Dini Araştırmalar**, 15/41 (2012), s. (80-98).

ÇADIRCI Musa, **Ülke Yönetimi**, İmge Kitabevi Yay., Ankara 2017.

ÇELİK Bülent Murat, **Hicri 1286 (Miladi 1869) Tarihli Konya Vilayeti Salnamesi’ne Göre Konya Vilayeti’nin Siyasi, İdari, Adli, Sosyal, İktisadi ve Askeri Yapısı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1999.

ÇOŞKUN Bayram, PANK YILDIRIM Çiğdem ve ŞEN Eyüp, “Osmanlı Belediyeciliğinin Dönüm Noktası: 1877 Tarihli Vilâyet Belediye Kanunu” **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 30/2 (2021), s. (1-20).

DEVELLİOĞLU Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2008.

DOĞAN Recai, “Osmanlı Eğitim Kurumları ve Eğitimde İlk Yenileşme Hareketlerinin Batılılaşma Açısından Tahlili” **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 37/3-4 (1997), s. (407-442).

EKİNCİ Ekrem Buğra, “Tanzimat Devri Osmanlı Mahkemeleri”, **Yeni Türkiye**, 31 (2000), s. (764-773).

ELİBOL Numan, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi**, 12/2 (2007), s. (135-160).

ERLER Mehmet Yavuz, **Osmanlı Devleti’nde Kuraklık ve Kıtık Olayları (1800-1880)**, Libra Yay., İstanbul 2010.

GÜRBUDAK Tevfik, **Zaman Sürecinde Ereğli**, Etader Yay., Konya 1993.

GÜVEN İsmail, **Türk Eğitim Tarihi**, Naturel Yay., Ankara 2010.

- HAREKÂT İbrahim, “Berîd”, **DİA**, 5 (1992), s. (498-501).
- İŞİK, Özlem, **XIX. Yüzyılın Ortalarında Ereğli Kazasına Bağlı Köylerin Nüfusu (1838-1845)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2018.
- İPŞİRLİ Mehmet, “Nâib”, **DİA**, 32 (2006), s. (312-313).
- İPŞİRLİ Mehmet, “Medrese”, **DİA**, 28 (2003), s. (327-333).
- KALLEK Cengiz, “Kile”, **DİA**, 25 (2022), s. (567-570).
- KARAKÖK Tunay, “H. 1288 (M. 1871) Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesine Göre Kastamonu Vilayeti”, **Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 6/11 (2010), s. (267-276).
- KENANOĞLU M. Macit, **Osmanlı Millet Sistemi: Mit ve Gerçek**, Klasik Yay., İstanbul 2004.
- KENANOĞLU M. Macit, “Nizamiye Mahkemeleri”, **DİA**, 33 (2007), s. (185-188).
- KESKİN Özkan ve SÖNMEZ Ali, “Telgrafın Osmanlı İmparatorluğu’nda Yayılması: Çanakkale Telgraf Hattı Örneği”, **OTAM**, 25 (2009), s. (67-81).
- KESKİNKILIÇ Erdoğan, “Bir Osmanlı Özelleştirme Modeli: Reji-Tütün İdaresi”, **Liberal Düşünce**, 14 (1999), s. (151-155).
- NAR Hasan, KILIÇ Gülşah ve BAŞ Besim Süleyman, **Geçmişten Günümüze Ereğli**, Konya 2009.
- ÖZKAYA Yücel ve AKYILDIZ Ali, “Muhassıl”, **DİA**, 31 (2020), s. (18-20).
- ÖZKAYA Yücel, “Kaymakam”, **DİA**, 25 (2022), s. (84-85).
- ÖZYÜREK Rasim, “Konya Ereğlisine Yunanistan Selanik ve Yöresinden Göç Eden Türkler Arasında Konuşulan Ağız Özellikleri”, **Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011) Bildirileri**, Adana 2012, s. (753-756).
- PALALI İlhan, “Osmanlı Salnameleri ve Tarih Araştırmalarındaki Kaynak Olarak Önemi”, **Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 23 (2010), s. (1-13).
- SÜTÇÜ Tefik, “Sosyal Bilimlerde Araştırma Kaynağı Olarak Almanaklar, Sâlnâmeler ve Yıllıklar”, **İlmi Araştırmalar Dergisi**, 18 (2004), s. (79-92).
- ŞAHİN Naci, “XIX. Yüzyıl Sonrasında Anadolu’ya Yapılan Göç Hareketleri ve Anadolu Coğrafyasındaki Sosyo-Kültürel Etkileri”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, 8/1 (2006), s. (64-82).
- ŞENER Abdülatif, “Tanzimat ve Osmanlı Maliyesi”, **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 8/2 (1990), s. (50-76).
- TOPKAYA Adem, **Salnâmelere Göre Konya Vilayeti (Sosyo- Ekonomik ve Kültürel Yapı)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007.
- TORUN Fatih Sadık, “Osmanlı Taşra İdaresinin Yeniden Yapılanma Süreci (1842-1876)”, **Karadeniz Araştırmaları**, 32 (2012), s. (81-97).
- TUNCEL Metin, “Konya Ereğlisi”, **DİA**, 11 (1995), s. (290-292).
- YAZAN Ömer, “Ziraat Bankası’nın İlk Yirmi Yılına Ait Bazı Kayıtların İncelenmesi”, **AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 17/4 (2017), s. (221-237).

YILMAZ Mehmet, “Konya’da Çerkez Yerleşimleri”, **Konya Araştırmaları Göç ve İskân**, Palet Yay., Konya 2017, s. (251-268).

YİĞİT İlker, “Konya ve Çevresinde Bizans’tan Türklere İntikal Eden Yer ve Yerleşme Adları”, **Konya Araştırmaları Göç ve İskân**, Palet Yay., Konya 2017, s. (187-205).

YÖRÜK Doğan, “Anadolu’nun Sağ Kolu Üzerinde Bir Durak: Ereğli”, Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Araştırmaları 6. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri, Uşak 2011, s. (1489-1502).

AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi, “Ereğli”, Ana Yayıncılık, 1992.

C. İNTERNET KAYNAKLARI

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Ere%C4%9Fli#Etimoloji> (Erişim Tarihi: 16.10.2022).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Ere%C4%9Fli#/media/Dosya:Konya_districts.png(Erişim Tarihi: 21.03.2023).

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı:		EVET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi		APA 6 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Öğrencinin imzası